

ሐጅ፣ ዑምራን ዝያራን

ኣብ ትሕቲ ጽላል ኪታብን ሱናን

ብ፡ ጀማል ኢብራሂም ሳልሕ

ዳግመ እርማት
ብ፡ ሼኽ ኢብራሂም ስራጅ
ዶክተር በያን ሳልሕ

Kingdom of Saudi Arabia
**The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam**
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation

Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

⑤ 1225
7/3/5
العمرة والحج والزيارة
في ضوء الكتاب والسنة

إعداد

جمال إبراهيم صالح

ደንበታት ናይ
ሓጅን ዑምራን ዝያራን
ኣብ ትሕቲ ጽላል
ኪታብን ሱንናን

ኣለናዳኢ

ጀማል ኢብራሂም ሳልሕ

العمرة والحج والزيارة في ضوء الكتاب والسنة

إعداد

جمال إبراهيم صالح

د. ن. ن. ن.
 د. ن. ن. ن. د. ن. ن. ن.
 د. ن. ن. ن. د. ن. ن.
 د. ن. ن. ن. د. ن. ن.

د. ن. ن. ن.

د. ن. ن. ن. د. ن. ن.

بسم الله الرحمن الرحيم

መቼድም

الحمد لله الذي جعل القرآن روحاً لا حياة بدونهُ ، ونورا لا هداية بغيره
 والصلاة والسلام على البشر النذير والسراج المنير محمد خاتم النبيين
 وإمام المرسلين وسيد آدم اجمعين وآله الطاهرين والصحابته اجمعين
 وبعد:

እምበክርክር ነዛ ንእሽቶ መጽሓፍ እዚ ኣ
 ንኸዳልዎ ዝደፋፈላኒ ምኽንያት ንመካ ኣብ ዝኸድክሉ
 እዋን ብዙሓት ዜጋታት ኣሕዋትና ኣለላም ትእዛዝ ናይ
 ረቢ ኣብዚ ርም ግብኡም ንኸማልኡ ብቋንቋኦም
 ዝተሓትመ ናይ ሓጅ መጻሕፍቲ ተኾልኪሉም ኣብ ዝኾነ
 ናይ መሻዕር ቦታ ነታ መጽሓፍም እናተወከሉ ብዘይ ገለ
 ስክፍታ ከምቲ ዝድለ ኣገባብ ዑምራ ከተግብሩዎ ምስ
 ተዓዘብኩዎም ዘይቀንእ ኣይወለድ ከምዝላላ ኣነውን
 ነታ ንእሽቶ ፍልጠተይ ብቋንቋ ትግርኛ ንኣሕዋተይ
 ከበርክተሉም ብዝብል ቅዱስ ቅንሓት ተደሪኽ ከምኡውን
 ንምግባረ ሰናይ ሓባሪ ይኸፈል ኣጅሪ ብማዕረ ዘተግበሮ
 ተሓባሪ ንዝብል ኩቡር ቃል ሰይዱና ወሓቢቡና
 ሙሓመድ ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ብሂገዮ ጽሑፊያ።
 ልክዕ እዩ ዋና ምንጪ ናይ ተሸሪዕ ኪታብን ሱንናን

መኪኑ ከላትና ዘይንስሕቶ ጉዳይ እየ ::

እምባላር አብዛ መጽሐፍ እዚአ ሰፊሮም ዝርከቡ ደንብታት ካብ ቁርኣንን ሱንናን ፈንተት ስለ ዘይብሉ ዝኾነ ኣንባቢ ንኸዓግብን ብመልእኽታ ከይማታእን ተባሂሉ ሓያሎ ዓንቀጻት (ኣያት) ናይ ቁርኣንልከሪም ከምኡውን ሱንና ናይ ረሱል ሰለሂሁ ዓለይሂ ወሰለም ከም መርተዖ ሰፊሮም ኣለው :: ብተወሳኺ ግጉይ ዝኾነ ትምህርቲ ንኸየመሓላልፍውን ብዙሕ መጽሐፍ ሃሰለ እናበልኩን ንመምህራንይን ካባይ ንላዕሊ ንዝፈልጡ ኣዕፋኺይን እናተወከሰኩ ብዝከኣለኒ መጠን ተጠንቂቐየ ጽሒፊ :: እንተኾነ ግን ወዲሰብ ፍጹም ስለ ዘይኮነ እዛ መጽሐፍ እዚአ ኣበር ዘይብላ ምሉእ ብምሉእ ጸዕዳ መጽሐፍታ ክብል ኣይደፍርን በዚ ኣጋጣሚ ኻኣ ሓደ ሓደ ጉድለታት ኣብቃል ወይ ኣበሃህላ እንተተረኽበኒ ኣብ ክንዲ ምንቃፍ ንኸትእርሙኒ ኣጥቢቐ እላበወኩም ::

ደራሲ

بسم الله الرحمن الرحيم

وصلى الله على سيدنا محمد خاتم الأنبياء والمرسلين ومن اتبعهم بإحسان إلى يوم الدين ... أما بعد

ዳግመ እርማት ብሸኽ ኢብራሂም ስራጅ

እምባላርከስ መጅልስና ፍሉይ ኣቋልቦ ካብ ዝገበረሉም ጉዳያት ሓደ ነቲ ተዳኺሙ ዝጸንሐ ፊቓሃዊ ንጥፊት ምብርባር እየ :: ነዚ ንምትግባር ሓላፍነት ስለ ዝወሰደ ካብ ዝምስረት ኣትሒዙ ዛጊት ንኣስታት 12 ዓመት ዝኣክል ዝተዛነቐ ትምህርታዊ ኣተዓዳድላ እዚ ማለት ከኣ ከም ተውሒድ፤ ተፍሲር፤ ታሕፊዝ፤ ሓዲሲ፤ ፊቓህ፤ ተጅዊድ፤ .. ወዘተ.. ክህብ ጸኒሑን ይቐጽልን ኣሉ :: መጅሊስና ንኹሉም ጉዳሳት ፈተውቲ ዲኖም ኣብዚ ዓልሚዚ ንኸላተፉ ጸውዒት ክገብር ጸኒሑ፤ ብዙሓትውን ነዚ መጽዋዕታዚ ብምኽባር ኣብ ትርፌ ግዜእም ተሳታፍነቶም ከዕዝዙ ጸኒሑም ::

እምባላር ሓውና ጆማል ኢብራሂምውን ሓደ ካብቶም ፍርቂ ዕድመ ናይዚ መጅልስና ዕልሚ ዝተኸታተለ ተመሃራይ ምኪኑ ከዘኸኸረኩም ኣፍቓዱለይ። ሃይማኖት እስልምና፤ ዘይተማህረ ይመሃር፤ ዝተማህረ የስተምህር ስለ ዝብል እንሆ ዓቕሙ ብዘፍቓዶ መሰረት ኣሕዋቱ ክግልገሉላ ብማለት ኣዳልዩ ዘቐርባ ዘሉ ሓጅን

ዑምራን ዝያራን ኣብ ትሕቲ ጽላል ኪታብን ሱንናን ዘርእስታ መጽሓፍ ናብ'ዚ ቅዱስ ዕላማ'ዚ (ደዕዋ) ዝቐነዐት እያ። ነዛ መጽሓፍ'ዚ ኣብ መጀርመታ ትሕዝቶኣ ክሳብ መጨረስታ ኣንቢቢ ክእረም ዘለዎ ደንብታት ከኣ ኣሪመሉ እየ ።

ስለዚ ንዑምራ ክገብሩ ዝደልዩ ይኹን ንሓጀጅቲ ገንጸሊት ብርሃን ኣድማዒት መጽሓፍ ንዝፈልጡ መዘኸሪት ንዘይፈልጡ መምሃሪት ክትከውን ተስፋ ኣለኒ። ንምድምዳም ዝእክል፤ ከም መጀመርያ ፊተነኡ ዝነኣድ ኮይኑ ንዕኡን ነቶም ነዛ መጽሓፍ ኣዋሕሊሉም ብኮምፕዩተር ዝጽሓፍሉ፤ ፍናኑ ሓፍ ንኸብል ኣጀኻ እናበሉ ዘበራተዎ ደቂ መጽሓፍ (መማህርቲ) ካብ ረቢ ዓቢ ዓስቢ (ኣጅሪ) ክረኽቡ ነቲ ለዋህ ዝኾነ ልዑል ኣላህ እልምኖ። (ኣሜን)

ቃል ሸኽ ፤ -

ኢብራሂም ሰራጅ ኣማን ።

ቦታ ናይ ሓጅ ኣብ እስልምና

ሓጅ ካብ'ተን ሓሙሽተ ናይ እስልምና መሰረታውያን ዓንድታት ሓንቲ ክትከውን እንከላ ክእለት ዘለዎ ኣስላማይ ኮነ ኣስላመይቲ ኣብ መዋለ ዕድሜኦም ሓደ ግዜ ክሕጅጁ ናይ ግድን (ፈርዲ) እዩ ። ሓጅ ናይ ግድን (ፈርዲ) ምዃኑ ዝኻሓደ ግን ብሃይማኖት እስልምና ከም ዝኻሓደ ይቐጽር ። ብዛዕባ እዚ ልዑል ኣላህ ይብል ፡-

وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ

مِنْ أَسْطَافٍ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ

ትርጉሙ ፡

ኣላህ ክእለት ንዘለዎም ደቂሰባት ናብ ቤይቲላህ (መካ ካዕባ) ከይደም ክሕጅጁ ኣዚዙዎም (ፈሪድሉም) ። ዝኻሓደ ግን ኣላህ ካብ ዓለማት (ደቂ-ሰባትን ጋኔን) (ኣጅናን) ዘድልዮ ነገር ወላኣንቲ የልቦን ። ከምኡ'ውን ነቢይናን ፍታውናን ዝኾኑ ልኡኽ ኣላህ ሙሓመድ ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ሓጅ ሓንቲ ካብ'ተን ሓሙሽተ መሰረታውያን ዓንድታት ናይ እስልምና ምዃኑ ኣመልኪቶም ካብ ዝተዛረቡዎ ፡-

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴿بني الإسلام على خمس شهادة أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله وإقام الصلاة وإيتاء الزكاة والحج وصوم رمضان﴾ رواه البخاري

ዑምራ አብ እስልምና

ዑምራ ትእዛዝ ናይ ረቢ እሞ ኻእ መሸፋዕ ምዃኑ አብ ቁርአን ከምኡውን አብ ሱንና ተገሊጹስ ዑለማእ ብምሉአቶም ዝተሰማምዕሉን ዘረጋገጽሉን ሓቂ እዩ ዑምራ ረቢ ዝሓንጸጸ ዒባዳ (መሸፋዕ) ምዃኑ ዝኻሓደ ግን ከፊሩ እዩ ክበሉ ዑለማእ አብ ጽሕፎም ይገልጹ። ዑምራ ትእዛዝ ናይ ረቢ ሱብሓህ ወተዓላ ከም ዝኾነ ዝገልጽ ቁርአናዊ-ጥቕሲ (አያ) እንሆ ፡-

وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ

ትርጉሙ ፡

ምእንቲ አላህ ኢልኩም ከምቲ ዝግባእ ሓጅን ዑምራን ፈጽሙ ። ሓደ ግዜ ሓደ ሰብአይ ንረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ከምዚ ዝብል ሕቶ አቕረበሉም ፡-

عَنْ أَبِي رَزِينٍ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَبِي شَيْخٌ كَبِيرٌ لَا يَسْتَطِيعُ الْحَجَّ وَلَا الْعُمْرَةَ وَلَا الظُّعْنَ قَالَ ﴿ فَحُجَّ عَنْ أَبِيكَ وَاعْتَمِرْ ﴾ رواه النسائي

ትርጉሙ ፡-

አ ልኡኽ አላህ አቦይ እርጋን ስለ ዘርከቦ (ዕድመ ስለ ዝደፍኡ) ተግባራት ናይ ሓጅ ኮነ ዑምራ ከተግብር ካብ ቦታ ናብ ቦታ ክሰጋገር ስለ ዘይክእል

ክሕጅጀሉዎ ክብል ሓተቶም ፡ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ድማ ንሕቲኡ አመልኪቶም ከምዚ ዝብል መልሲ ሃቡዎ ፡ ንአቦኽ ሓጅን ዑምራን ግብረሉ ። እምበኣር ዑለማእ ካብዚ ዝተጠቐሰ ጥቕሲ ከምኡውን ሓዲስ ተበጊሶም ዑምራ መሸፋዕ ከምዝኾነ ጠቐሶም ። ግን አብ ደንቢ (ሓክሙ) ዝተፈላለዩ ውሳኔ ሂሮም ማለት ሓደ ዓቕሚ ዘለዎ ሰብ አብ ሂወቱ ሓንሳእ ዑምራ ክገብር ገለ ዑለማእ ክፍጽም ዘለዎ ሱንና (ሱንና ሙአከዳ) ክብሉ እንክለው ገለ ዑለማእ ድማ ዋጅብ (ግድኅታዊ) እዩ ይብሉ ግን እቲ ዝተሓርዩ ውሳኔ ዋጅብ ዝብል ቃል እዩ (ወልላሁ አዕለም) ።

ነቢይና ሙሐመድ ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም አብ ዕድሜእም አርባዕተ ግዜ ዑምራ ገይሮም ብወገኖም ድማ ንዝኾነ ዓቕሙ ዘፍቕደሉ አስላማይ ዑምራ ንኸገብርውን አዚዞም ። ዑምራ አብ ዕድሜኽ ካብ ሓደ ግዜ ንላዕሊ ምትግባር ሱንና እዩ ከመይሲ አብ ሞንጎ ክልተ ዑምራ ዝፈጸምካዮም ናእሸቱ ዘምብታት ይድምሰሱልካ ። ዓቢይቲ ዘምብታት ግን ብቶባ እዮም ዝድምሰሱ ። አብ መዋእል ዕድሜኽ ሓደ ግዜ ዑምራ ክትገብር ግድኅታዊ ትእዛዝ እዩ ክባሃል እንክሉ አብዝኾነ አዋርሕ ማለት ከምረጀብ ፡ ጳዕባን ፡ ሮመዳንወዘተ ጸልግ ዑምራ ተገብር ወይውን አብአዋርሕ ናይ ሓጅ (ጠዋል ዙልቃዒዳ ዙልሓጅ) ነንያተመቲዕ ወይ ምስ ሓጅ ዝተወሃሃደ ብንያ ቂራን ምስተተግብሮ ብሓንቲ ጉዕዞ ንኸልቲኡ ግድኅታዊ ትእዛዝ (ግቡእክ) ከምዘማላእካዩ ዝቐጸር ።

ብልጫታት ናይ ሓጅን ዑምራን (ፈዳኢል)

ብዛዕባ ብልጫታት ናይ ሓጅ ኮነ ዑምራ ዝገልጽ ናብ መካ ቤቱላህ አልሓራም ንኸትመላለስ ዘህንጥይን ዝደፋፍእን ብዙሕ ቅኑዓት ሓዲስ (አሓዲስ-ሰሓሕ) ቃል ነቢይና መሓመድ ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም አሎ፤ እዚ ሓዲሳት'ዚ ሓደ ሰብ ንሓጅ ብንጽህ ሕልና ተበጊሱ ሓጁ ብትግሃትን በቲ ዝጥለብ አገባብን እንተተግቢሩዎ (እንተፈጸሙዎ) ካብ አላህ ዓቢይ-ዓስቢ (አጅሪ) ከምዝልገሱን ዝሓለፉ ዘምብታቱ ከምዝ-ድምሰሱሉን ዘረጋግጽ አብ ልዕሊ ምዃኑ ገለ ረብሓታት'ውን አለዎ። ስለዚ እቶም ክንሕጅጅ ዝግባእና ምእንቲ ብዝቐልጠፈ ክንሕጅጅን ህርፋን ናይ ሓጅ ኮነ ዑምራ አብ ልብና ክህነጽን ብሓዲስ ዝተሰነየ ሓደ ሓደ ብልጫታት (ፈዳኢል) እንሆ፤ -

- 1) ብንጽህና ዝተፈጸመ ሓጅ (ሓጅ መብሩር) ክፍሊቱ (ካሕስኡ) ጀንና እዩ።
- 2) አብ ሕሱፍ ዝፈጸምካዮም ሕጻኖች ተግባራት (አበላ) ይድምሰሱልካ። ነዚ ዘረጋግጽ ቃል ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም እንሆ፤ -

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ﴿الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ﴾ رواه البخاري

3) ካብ ዝኾኑ እኩይ ተግባራትን አጸዋፍቲ ቃላትን ተቆጢብካ ዝፍጸም ሓጅ ልክዕ ከም ሕጂ ዝተወልደ ዕሸል (ህጻን) ሓንቲ ዘምቢ ዘይብሉ ይምለስ። ናይዚ መረጋገጺ፤ -

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ ﴿مَنْ حَجَّ لِلَّهِ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ﴾ رواه البخاري

4) ሓጅን ዑምራን ካብ'ቶም ብሓይሊ አላህ ድኽነት ዘጥፍኡን ዘምቢ ዙበርሱን ተግባራት እዮም። ናይዚ መርትዖ፤ -

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ فَإِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَالذُّنُوبَ كَمَا يَنْفِي الْكِبَرُ حَيْثُ الْحَدِيدُ﴾

رواه النسائي

5) ብፍላይ አብ ወርሒ ርሞዳን ዝፍጸም ዑምራ ሚዛን ደረጅኡ (አብ አጅሪ) ክንዲ ሓጅ ይዳረግ። ናይዚ መስረጂ፤ -

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ﴿... فَإِنْ عُمِرَ فِي رَمَضَانَ تَقْضِيَ حَجَّةٌ أَوْ حَجَّةٌ مَعِيَ﴾ رواه البخاري

ፈርዳዊ ሓጅ ግን ይምልከተካ እዩ።

6) ናይ ደቀ'ንስቲዮ ቃልሲ (ጂሃድ) ሓጅን ዑምራን እዩ። ናይዚ መረጋገጺ ሓዲስ እንሆ፤ -

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَى النِّسَاءِ جِهَادٌ قَالَ نَعَمْ عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لَا
قِتَالٌ فِيهِ الْحُجُّ وَالْعُمْرَةُ *
رواه ابن ماجه

7) አብ ሞንሳ ክልተ ዑምራ ዘሎ ግዚያት
ዝፈጸምኩም ናእኸቲ ዘምቢታት ይድምሱሉልካ ካብኡ
ሓሊፉ ድማ ብቑኑዕን ንጹህን ኣገባብ ዝፍጽም ሓጅ
ፍራጽምኡ ጀንና እዩ ።

8) አብ መካ መስጊድ አልሓራም እትሰግድ ሰላት
(ሰግዳን) ካብ አብ ካልእ መስጊድ ትሰግድ ሰላት
ብሚእቲ ሸሕ ደረጃ ይበልጽ። ናይዚ መርትዖ ፤

عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ﴿صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي

أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ

الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ﴾
رواه ابن ماجه

አብ ልዕሊዚ ካልእ ፋይዳታት ብተወሳኺ ኣለዎ
ክባሃል ይካላል ንሱኻእ፤ አብ ግዜ ሓጅ ኮነ ዑምራ
ብዙሓት ዜጋታት ኣሰላም ካብ ዝተፈላለዩ ኩርናዓት
ዓለም ተራኺቦም ምስ ዝተፈላለዩ አብ እስልምና
ኣሕዋቶም ዝላቡሉን ዓቢይ ጥርናፊ ዝፈጥሩሉን ኣብዛ
ዓለም ኮነ ምጽተ ዓለም (ኣኸራ) ንዝጠቑሙዎም ጉዳያት
ሓሳብ ዝቀያየሩሉን ዝተሓባበሩሉን ኢማኖም ብዝያዳ ክብ
ዘበልሉን መዓልቲ ሰለዝኾነዩ ።

ብተወሳኺ እስልምና አብ ሕብሪ ቆርበት ወይ
ቅርጽ ሱባነት ፍልልይ ከምዘይገብር ቦቲ ለቢሰሞ ዝኸዱ
ክዳን ይበርሃልና ሰለዚ ዝኾነ ሓጃኒ ካብቶም ካልኣት
ብጻቱ ከም መራሕሃገር ፤ ሃብታም ፤ ድኻ ፤ ቀይሕ ፤
ጸሊም ፤ ብዘይተፈልየ ዓይነት ክዳን ከምኡውን
ኣለባብሳ ለቢሱ ብሓደ ቅርጺ ትረኽቦ ። እዚ ቅርጺዚ
ንኡስ ህዝቢ የውመልቂያሉ ተባሂሉ ክስመ የድፍር ፤

ምኽንያቱ ኩሉ እቲ ህዝቢ ካብ ዝተፈላለዩ ቦታ መጺኡ
አብ ሓደ ውሱን ቦታ ተእኪቡ ክትርእዮ እንክለኻ እቲ
አብ የውመልቂያሉ ፍርዲ ንኸትወስድ ትእክበሉ ሜዳ
(ማሕበር) የዘኻኸረካ ። አብዚ መዓልትን መድረኽንዚ
ኩሉም ሓጃጅቲ ዝጠልብዎ ጉዳይ ካብ ከምብታቶም
ክማሓሩ ጥራሕ'ዩ ። አብ የውመልቂያሉ ድማ
ብምሉኡ'ቲ ህዝቢ ካብ ሓዊ ጆሃንም ድሒኑ ካብ ረቢ
ደና ክልገሰሉ ሰለ ዝጠልብ'ዩ ። ሰይጣን ብረቢ
ዝተረገመን ሑሶርን (ዘሊል) እዩ ። ግን ብዚያዳ
ሕሶርን ድርባይን ምኺኑ ዘስቆርቂረሉ አብ መዓልቲ
ዓረፉ እዩ ምኽንያቱ ኩሉ'ቲ ህዝቢ ካብ በደል (ማዕረፍ)
ርሒቂ አብ'ቲ ረቢ ዝፈትዎን ዝእዘዞን ከም ዚክር ፤
ዱዓ ፤ ተክቢር ፤ ታህሊል ፤ ጥራሕ ኣድሂቦም
ክርእዮም እንክሎ ኣዝዩ ሑሶር ምኺኑ ይፈልጥን
የስቆርቂርን ፤ ኩቡራት ወለዲ ከምኡውን ኣሕዋት፤
ርእኹም'ዩ ክሳብ ክንደይ ረቢ ሩህሩህ ምኺኑ? እስከ
ካልኣይ ግዜ ህድእ ኢልካ እንዳስተማቅርካ ነቲ ዝተገልጸ
ብልጫታት አንብቦ ፤ እዚ ብልጫታት'ዚ (ፈደኢል)
ንኸምልጠካ ሎሚ-ዓመት ንኸትሕጅጅ ኣይደፋፈኣካን 'ዩ?

ናብ ቤይቲላህ ኣልሓራም ንኸትከይድ
ኣይተሃንጠኻን ዩ? ምእንቲ ትእዛዝ ናይ ረብን ረሱልን
ከተማልእ ኢማንካ ኣይተንቀሳቀሰን ዩ? ረቢ-ሱብሓህ-
ወተዓላ ይብል፤-

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ

እምበኣር ልክዕ'ዩ ኩላትና ድኽመት ኢማን
ዘጥቃዓናን ተጋገይትን ኢና ግን እቶም ዝበለጹ
ተጋግዮም ካብ ጌገኡም ዝቁጠቡን ቶባ ኢሎም መገዲ

ረቢ ዝሕዙንዮም ረሱል ሰለሷሁ ዓለይሂ ወሰለም ይብሉ፤

عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ ابْنِ آدَمَ خَطَاءٌ فَخَيْرُ
الْخَطَاةِ التَّوَّابُونَ وَلَوْ أَنَّ لَابْنَ آدَمَ وَادِيَيْنِ مِنْ مَالٍ لَابْتَغَى لَهُمَا ثَلَاثًا وَلَا يَمْلَأُ
جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التَّوَّابُ *

ብምቅጽል እንባላህ እዚ ዓመትዚ ዝኾነ ክእለት
ዘለዎ አሰላማይ ሓወይ ንኸሕጅጅ ባዚ አጋጣሚዚ
እናተላበኹ እቶም ድሕሪ ነዚ መልእኽቲ ምንባብን
ምርዳእን ንኸትሕጅጁ ዝወሰንኩም እንኳኑ ነዚ ውሳኔዚ
አብቃዓኩም ፤

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ

ቅድመ ኩነት ናይ ሓጅን ዑምራን ክማልኡ ዘለዎም ነጥብታት (ሸሩጥ)

ሓደ ሰብ ሓጅ ንኸሕጅጅ ወይ ዑምራ ንኸገብር
ተገቢ እዎን በቺዑን ንኸበሃል ቅድመ ኩነት ክማልኡ
ዘለዎም ነጥብታት አለው ንሳቶም ካእ ሸሩጥ ተባሂሎም
ክጽውዑ እንክለው ዝርዝርም ኸኣ ከምዚ ዝስዕብ እዩ።

1) እስልምና - ማለት ሓጅ ኮነ ዑምራ
ከምኡውን ካልእ ዒባዳታት አተግቢሩ አብ ቅድሚ ረቢ
ተቐባልነት ዝረክብ አሰላማይ ጥራሕ እዩ ምኽንያቱ ዝኾነ
ተግባር ይኹን ቃል ተቐባልነት ንኸህልዎ መጀመርያ
ክርከብ ዝግበእ ነጥቢ ኢማን (እምነት) እዩ ። አላህ
ሰብሓህ- ወተዓላ ይብል ፤

وَقَدِمْنَا إِلَى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُورًا

2) ዓቕሊ - ማለት ውንኡ ዝፈልጥ
በዓል ምሉእ ሓንጎል ክኸውን አለዎ ። ንሓደ ጥፋእ
አእምሮ ግን አይግበእን እዩ ።

3) ብጽሕነት - ማለት ዓቕሚ አዳመ/ሄዋን
ዝበጸሐ (ዝባለቐ) ክኸውን አለዎ ናይዚ መርትዖ ካብ
ቃል ነቢይና መሓመድ ሰለሷሁ-ዓለይሂ ወሰለም እንሆ ፤

قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةِ النَّاسِ حَتَّى يَسْتَقِظَ
وَالْمُحْضُونَ حَتَّى يَفِيقَ وَالصَّغِيرَ حَتَّى يَبْلُغَ

عن ابن عباس أن النبي صلى الله عليه وسلم سمع رجلاً يقول لبيك عن شيرمة
قال من شيرمة قال أخ لي أو قريب لي قال حججت عن نفسك قال لا قال حج
عن نفسك ثم حج عن شيرمة *

እዚ ኹሉ መገዲታት (ምርጫታት) ዝተገልጸ
ክበጽሑ እንተዘይ ክኢሉ ግን ሓጅ ኮነ ዑምራ
ኣይወጅዎን እዩ ክብሉ ኩሎም ዑለማእ ይገልጹ ።

(ሰ) ቁጠባዊ ክእለት ማለት ኣብ መካ ኣብጺሑ
ዘምልሰካ ዘድሊ ገንዘብ ክህልወካ ይግባእ ከምኡውን
ብሓላፍነት ትሕተተሎም ሰድራ-ቤት ምስ ዝህልውካ
ክሳብ ግቡእካ ፈጺምካ ብሰላም ትምለሶም ናይ
ኣስቤዘኣም ኮነ ናይ ዝ ክራይ ከምኡውን ንመጋየጺ
ዘይኮነሰ ኣድላይ ንዝኾኑ ወጻኢታት መሸፈኒ (መሸፈሊ)
ገንዘብ ክትሓድገሎም ይግብኣካ

(ሐ) መሳዓዝያ ማለት ንመካ እተብጽሑ
መሳዓዝያ ከም ነፋሪት መኪና መርከብወዘተ ክትረክብ
ወይውን ብኣጋር ክትጓዝ ክትክእል ።

ምስዚ ተቃራኒም ዝግለጹ ረጅሒታትውን
ኣለው እዚ ማለት ካእ እቲ ትጓዝ መገዲ ጸጥታኡ
ሕልው ሰላም ዝሰፈኖ ክኸውን ከምዘለዎ እዩ ።
እንተድኣ ጸጥታኡ ዘይርጉእ ንነብሰኻን ንብረትካን
ኣስጋኢ ምስ ዝኸውን ከም ቅቡል ዕንቅፋት ተወሲዶ
ሓጅ ይኹን ዑምራ ኣይምልከተካን እዩ ።

መ - ማሕረም ማለት ንደቂ ኣንስትዮ ጥራይ
ዝምልከት ኮይኑ ሓንቲ ጓል ኣንስተይቲ ብዘይ ማሕረማ
(ንኹንምርዓዎም ረቢ ዝኸልከላ) ንሓጅ ኮነ ዑምራ
ክትከይድ ፈጺሙ ኣይግባኣንዩ ንኣብነት ማሕረም ዝጣሃል

ግን ምስ ወላዲኡ እንተሓጀጀ ንዕኡን ንወለዱን
ኣጅሪ ኣለዎም ። ነዚ መረጋገጺ ሓዲስ ፤-

عن ابن عباس عن النبي صلى الله عليه وسلم لقي ركباً بالروحاء فقال من القوم
قالوا المسلمون فقالوا من أنت قال رسول الله فرفعت إليه امرأة صبياً فقالت
ألهذا حج قال نعم ولك أجر *

እዚ ማለት ድማ ምስ ዝገልጽ ካብ ፈርዳዊ
ሓጅ ምሕጃጅ ተገላጊሉ ማለት ስለ ዘይኮነ እቲ ዝጥለብ
ሽሩጥ ናይ ሓጅ እንተማሊኡ ክሕጅጅ ይወጅዮ ። ነዚ
መረጋገጺ ቃል ልኡኽ ኣላህ ሰላህ-ዓለይሂ ወሰለም ፤-

عن ابن عباس رضي الله عنهما أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: ﴿أَيُّمَا صَبِيٍّ
حَجَّ ثُمَّ بَلَغَ الْحُسْنَ فَعَلَيْهِ أَنْ يَحُجَّ حَجَّةَ أُخْرَى...﴾ أخرجه ابن أبي شيبة

4) ክእለት - ማለት ተግባራት ናይ ሓጅ ኮነ
ዑምራ በቲ ዝድለ ኣገባብ ፈጺምካ ንኹንምለስ ዘኸእሉ
ዓጃምታት ክህልወካ ይግባእ ። ክእለት ክጣሃል እንክሉ
ነዞም ዝሰሉ ነጥብታት ዝሓቅፈዩ።

(ሀ) ጉልበት ማለት ተግባራት ናይ ሓጅ ኮነ
ዑምራ ከምቲ ዝጥለብ ንምትግባር ዘኸእል ጉልበት
ክህልወካ ንኣብነት ጎደሎ ኣካል ዝኾነ ማለት ከም ክልተ
እግሩ ዝተቐርጸ ወይ ኣካላቲ ኣካቲቲ ዘይንቃሳቕስ
(ዝለመሰ) ዓይነ ሰውር ወ.ዘተ ንኹንኹን ክተሓባብሮ
ዝኸእል ልዋም ሰብ ወላውን ብገንዘብ እንተረኺቡ
ግብኡ ከማልእ ይወጅዮ ካብ ዚ ሓሊፉውን ሓጋዚ
ምስ ዘይረክብ ኣብ ክንድኡ ዝሕጅጅ ክውክል ይግብኡ።
ግን እቲ ትውክሎ ብቐዳምነት ናቲ ዝሓጀጀ ክኸውን
ይሕተት ናይዚ መርትዖ ፤-

ከም ሐዋ ፤ አቦአ ፤ ሰብአዎ ፤ ደቂሐዋ ፤ ደቂሐፍታ ፤
 አኮአ ፤ ሐወቦአ ፤ ከምኡውን ወደ-ጡቡነት (ሪዳዳ)
 ...ወዘተ

ብዛዕባ ዓለንስተይቲ ብዘይ ማሕረም ይትረፍዶ
 ክትገይሽ ንሓጅ ይኹን ዑምራ ክትከይድ ከምዘይ ፍቀድ
 ዘረጋግጽ ቃል ነቢይና ሙሐመድ ሰለላሁ-ዓለይሂ ወሰለም

عن ابن عباس يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ
 لَا يَخْتَلُونَ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ وَلَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي
 مَحْرَمٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَةً وَإِنِّي
 اكْتَبْتُ فِي غَزْوَةٍ كَذَا وَكَذَا قَالَ انْطَلِقْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ

እምባላር እዞም ኣብ ሳዕሊ ዝተጠቐሱ
 ቅድመኩነት (ሹፋፕ) ብምሉእም ዘማልአ ሰብ ክሕጅጅ
 ከምኡ'ውን ዑምራ ክገብር ናይ ግድን ስለ ዝኾነ
 ነፍሰወከፍ ሰብ ነፍሱ ኣብ'ዞም መለኪዒታት'ዚእም
 ኣእቲዩ ደረጅኡን ክእለቱን ኣለልዩ ትእዛዝ ናይ ረቢ
 ንምፍጻም ከምኡውን ማዕጸ ናይ ማዕሲዎ ንምግፍታን
 ብቐጽበት ዘድሊ ምድላዋት ክገብርን ግብኡ ከማልእን
 ናይ ግድን እዩ ።

ናይ ሓጅ መሰረታውያን ኣዕኑድ (ኣርኻን ኣልሓጅ)

ሓጅ ብዝግባእ ተፈጺሙን በቺቡን ንኸባሃል
 እዞም ዝሰዕቡ መሰረታውያን ኣዕኑድ ክማልኡ ይግባእ፡-

1) ኢሕራም ። ማለት ኣገባብ ናይ ሓጅ
 ንምፍጻም ዝግበር ነገ ።

2) ጠዋፍ ። ማለት ንካዕባ ሸውዓት ግዜ
 ሙኹላል

3) ሳዕይ ። ማለት ካብ ሰፋ ዝተባህለ ቁዱስ
 ኮሮብታ ናብ መርዋ ዝተባህለ ቁዱስ ኮሮብታ ሸውዓተ
 ግዜ ምምልላስ ።

4) ውቁፍ ቢልዓረፋ ። ማለት ኣብቲ ውሱን
 ቦታን ግዜን ናይ ዓረፋ ህላውነትካ ምርግጋጽ ። ስለዚ
 እዞም ዝተጠቐሱ ኣርባዕተ መሰረታውያን ኣዕኑድ ናይ
 ሓጅ ኮይኖም ሓጺ ካብዚእም ኣብ ተግባራት ናይ ሓጅ
 ምስ ዘይርከብ እቲ ሓጅ ተባላቪ ወይ ፍረኣልቦ ኮይኑ
 ይተርፍ።

ከም ሓዋ ፤ አቦአ ፤ ሰብአያ ፤ ደቂሓዋ ፤ ደቂሓፍታ ፤
አኮአ ፤ ሓወቦአ ፤ ከምኡውን ወዱጡቡነት (ሪዳዓ)
...ወዘተ

ብዛዕባ ንለንስተይቲ ብዘይ ማሕረም ይትረፍዶ
ክትገይሽ ንሓጅ ይኹን ዑምራ ክትከይድ ከምዘይ ፍቀድ
ዘረጋግጽ ቃል ነቢይና ሙሐመድ ሰለሂሁ-ዓለይሂ ወሰለም

عن ابن عباس يقول سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول
لا يخلون رجل بامرأة إلا ومعها ذو محرم ولا تسافر المرأة إلا مع ذي
محرم فقام رجل فقال يا رسول الله إن امرأتي خرجت حاجة وإنني
اكتنبت لي غزوة كذا وكذا قال انطلق فحج مع امرأتك

እምባእር እዞም ኣብ ሳዕሊ ዝተጠቐሱ
ቅድመኩነት (ሹፋን) ብምሉእም ዘማልእ ሰብ ክሕጅጅ
ከምኡውን ዑምራ ክገብር ናይ ግድን ሰለ ዝኾነ
ነፍስወከፍ ሰብ ነፍሱ ኣብ'ዞም መለኪዒታት'ዚ እም
ኣእቲዩ ደረጅኡን ክእለቲን ኣለልዩ ትእዛዝ ናይ ረቢ
ንምፍጻም ከምኡውን ማዕጾ ናይ ማዕሲያ ንምግፍታን
ብቐጽበት ዘድሊ ምድላዋት ክገብርን ግብኡ ከማልእን
ናይ ግድን እዩ ።

ናይ ሓጅ መሰረታውያን አዕኑድ (ኣርካን አልሓጅ)

ሓጅ ብዝግባእ ተፈጺሙን በቛዑን ንክሃል
እዞም ዝሰዕቡ መሰረታውያን አዕኑድ ክማልኡ ይግባእ፡-

1) ኢሕራም ። ማለት ኣገባብ ናይ ሓጅ
ንምፍጻም ዝግበር ኒያ ።

2) ጠዋፍ ። ማለት ንካዕባ ሸውዓት ግዜ
ሙኹላል

3) ሳዕይ ። ማለት ካብ ሰፋ ዝተባህለ ቁዱስ
ኮሮብታ ናብ መርዋ ዝተባህለ ቁዱስ ኮሮብታ ሸውዓተ
ግዜ ምምልላስ ።

4) ውቂፍ ቢልዓረፋ ። ማለት ኣብቲ ውሱን
ቦታን ግዜን ናይ ዓረፋ ህላውነትካ ምርግጋጽ ። ስለዚ
እዞም ዝተጠቐሱ ኣርባዕተ መሰረታውያን አዕኑድ ናይ
ሓጅ ኮይኖም ሓደ ካብዚእም ኣብ ተግባራት ናይ ሓጅ
ምስ ዘይርከብ እቲ ሓጅ ተባላጊዩ ወይ ፍረኣልቦ ኮይኑ
ይተርፍ።

ግድኃታዊ ተግባራት ናይ ሓጅ (ዋጂባት ኣል-ሓጅ)

እዞም ዝሰዕቡ ነጥብታት ሓደ ሓጃጂ ኣብ ምትግባር ሓጁ ከተግብርም ናይ ግድን (ዋጅብ) እዩ ። ንላቶም ኽእ :-

1) - ካብ ሚቓት ኢሕራም ክትገብር ዋጅብ እዩ ። ምኽንያቱ ረሱል-ሰለላሁ-ለይሂ-ሰለም ንኹብረት ሓጅን ቡምራን ኢሎም ዝወሰንዎም ቦታታት ስለ ዝኾኑ ካብኡ ኢሕራም ንኹግብር ስለ ዝሓዘኑ ።

2) ኣብ ዓረፋ ክሳብ ጸሓይ ትዓርብ ክትጸንሕ ዋጅብ እዩ ምኽንያቱ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ክሳብ ጸሓይ ትዓርብ ኣብ ዓረፋ ስለ ዝወፃሉ ።

3) ኣብ ሙዝደሊፋ ምሕዳር ዋጅብ እዩ ። ምኽንያቱ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ኣብ ሙዝደሊፋ ስለ ዝሓደሩ ንዘይክእሉ ኣረገውቲ፡ ነፍሲጽር፡ ህጻውንቲ ድሕሪ ፍርቂ ለይቲ ንክኹዱ ስለ ዘፍቀዱሉምን ።

4) ለይቲ መዓልታት ተሸሪቕ ማለት ንዝተሃወኸ ዕለት 11ን 12ን ንዘይተሃወኸ ዕለት 11፡12ን13ን ኣብ ሙና ምሕዳር ዋጅብ እዩ ። ምኽንያቱ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ሰለስቲኡ መዓልታት ስለ ዝሓደሩ። ግን ንዝተሃወኸ እተን ክልተ መዓልቲ ውዒሉ ክኸይድ ረቢ ሱብሓህሁ ወተዓላ ኣፍቂዱልና እዮ ።

5) ጀመራት ብተርታ ክትድርቢ ማለት ጀምረተልዓቐባ ኣብ የውመ'ናሕር(ዕለት ዓሰርተ ዙልሒጃ) እቶም ሰለስተ ጀመራት ክኣ ኣብ መዓልታት ኣዶም ኣተሸሪቕ ክትድርቢ ዋጅብ እዩ። ምኽንያቱ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ብጀምረተ'ልዓቐባ ጀሚሮም ኣሰዒቦም ድማ ነቶም ሰለስተ ጀመራት ኣብ ኣዶም ኣተሸሪቕ ስለዝድርቡ ።

6) ምልጻይ ወይ ምሕጻር ዋጅብ እዩ ።

7) ናይ ስንብት ጠዋፍ (ጠዋፊልወዳዕ) ዋጅብ እዩ ብዘይካ ንሓራስን ወርሓዊ ኣበባ ዝመጸ ንለንስተይትን ካብዘን ዝተገልጸ ነጥብታት ሓንቲ ዝገደፈ ክሓርድ ናይ ግድን (ዋጅብ) ይኸውን ። ብዘይካ እዞም ዋጂባት ከምኡ'ውን ኣርካን ተባሂሎም ዝተጠቐሱ ካልእት ተግባራት ይኹኑ ቃላት ሱንና እዮም። ንኣብነት ደቂ-ተባዕትዮ ጳዕዳ ዝሕብሩ ክዳን ናይ ሓጅ (ኢዛር-ረዳእ) ክኸደኑ፡ ተልቢያ ካብ ኢሕራም ጀሚሩ ክሳብ ሓጀረል'ኣስወድ ኣብ ቡምራ ። ኣብ ሓጅ እውን ክሳብ ጀምረተልዓቐባ ክገብር፡ ኣብተን ቀዳሞት ሰለስተ ጠዋፍ ቅልጣፊ ክትገብር፡ ኣብ ጠዋፊልቂዱም የማናይ ኢድካን መንኲብካን ዕዕሊ ኢሕራም ክተውጸእ ፡ ሓጀረል'ኣስወድ ክትሰዕም ኣገዝር ፡ ዱዓታት ...ወዘተ ።

መዘኻኸሪ ፡-

ሩኩን ዝገደፈ ነታ ዝገደፋ ሩክን ክትክኣ ይግባእ እንተዘይተኪሉዎ ግን እቲ ሓጅ ይፈርስ ።

ዋጅብ ዝሓደገ ክሓርድ ናይ ግድን (ዋጅብ) እዩ ።

ሱንና ዝገደፈ ወላካንቲ ኣይሕተትን እዩ ሓጅ እውን ብቑዕ እዩ ።

ሙሐሪም ዝኸልከሉም ነጥብታት

ብሓፈሻ ወድተባዕታይን ጓለንስተይትን ዝኸልከልዎም ነገራት ።

1) ካብ ሕሜታን ሓሶትን ናብ ዘዋድላዊኻ ሓራም ዝኾኑ ነገራት ምጥማትን እዚ ክበሃል እንከሎ ኣብ ግዜ ኢሕራም ጥራሕ ማለት ዘይኮነስ ኩሉ-ግዜ ክትከልከሉም ዝግባእ ነጥብታት እዮም ። ግን ብዝያዳ ኣብ ግዜ ኢሕራምኻ ፈጺምኻ ክትቁጠብ ይግበእኻ ።

2) ዝኹነ ጸጉሪ ካብ ኣካላትኻ ክትሰድድ ዮበልኻን ።

3) ጽፍርኻ ምስዳድ ክልኩል እዩ ።

4) ጨና ኣብ ኣካላትኻ ኮነ ኣብ ኢሕራምኻ ክትልክይ ወይ ክትንስንሰሉ ክልኩልዩ ።

5) ናብ ምግላስ ዝህውኹ ቃላትን ተግባራትን ክትከልከል ።

6) ንነብስኻ ሕጻ ኮነ ዓቕዲ (መርዓ) ክትገብር ከምኡውን ንኻልኦት ክትዕቅድ ክልኩል እዩ ።

7) ስጋዊ ርክብ ክትፍጽም ክልኩል እዩ ።

8) ዝኹነ ዓይነት ሃድን ወይ ዘይጓድኡ እንስሳታት ኣብ ልዕሊ መሬት ዝርከቡ ክትሃድን ወይ ንዝሃድኡልኻ ክትእዝዝ ወይውን ንሃዳናይ ክትሕብር ክልኩል እዩ ። ሃድን ክልኩል ሙኺኑን ንዝሃደነ እንታይ ዓይነት መቐጻዕቲ ከምዝግበእን ኣመልኪቱ ልዑል ኣላህ ይብል ፡-

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ

وَأَنْتُمْ حُرْمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَذَا يَبْلُغُ الْكَعْبَةَ أَوْ كَفْرَةَ طَعَامٍ مَسْكِينٍ أَوْ عَدْلٌ ذَلِكَ صِيًّا مَا لِيَذُقَ وَيَالَ أَمْرِؤُ

ኣብ ባሕሪ ዝርከቡ እንስሳታት ክትሃድን ፍቐድዮ ሓደ ሙሐሪም ብዘይ-ፍላጥ ወይ ምርሳዕ ነዞም ኣብ ልዕሊ ዝተጠቐሱ ነጥብታት ዝወፃሉም መጽገኒ (ፍድያ) ናይ ጌጋታቱ ኣይሕተትን እዩ ። ግን ካብቲ ዝፈለጠሉን ዘስተውዓለሉን ግዜ ኣትሒዙ ካብ ጌግኡ ክቐጠብ ይግበእ ። እናፈለጠ ዝፈጸምም ግና መጽገኒ ናይ ጌጋታቱ ይሕተት ንሳቶም ድማ ፡-

ቀዳማይ ሕጻ ወይ ዓቕዲ ዝገበረ ወይ ዘዕቀደ ብመጀመርያ እቲ ሕጻ ይኹን ዓቕዲ ኣብ ቅድሚ ረቢ ተቐባልነት ዮበሉን (ፋስድ) ብተወሳኺ ህጹጽን ብቐዕን ቶባ ከምኡውን እስቲቕፋር ክስዕበሉ ይግባእ ።

ካልኣይ ሓሶት ሕሜታ ናብ ሓራም ምጥማት ዝተቐለበሰ ካብ ዘምቡ ንኸማሓር ዝግባእ እስቲቕፋርን ቶባን ክበዝሕ ይግበእ ።

ሳልሳይ ቅድሚ ተሓሉል ኣልኣወል ስጋዊ ርክብ ዝፈጸመ ኣርባዕተ ዓይነት መቐጻዕቲ ይግበእ ። ንሳቶም ከኣ ፡-

1 - ሓጁ ተባላጺዩን ፈረሱን ።

2 - እቲ ዝተረፎ ተግባራት ናይ ሓጅ ይምልኦ ።

ናይ ዑምራ መሰረታውያን አዕኑድ
(ኣርካን ኣልዑምራ)

1) ኢሕራም : ማለት ተግባራት ናይ ዑምራ ንክትፍጽም ዝገበር ኒቦ ኢሕራም ተባሂሉ ይጽዋዕ።

2) ጠዋፍ : ማለት ንካዕባ ሸውዓተ ግዜ ምጥዋፍ (ምዛር) ።

3) ሳዕይ : ማለት ካብ ሰፋ ናብ መርዋ ምምልላስ እዞም ሰለስተ ኣርካን ኣብ ሰርሒት ናይ ዑምራ ምስ ዘይርከቡ እቲ ዑምራ ተጠላሽዩ ይተርፍ ።

ግድኒታውያን ተግባራት ዑምራ
(ዋጂባት ዑምራ)

ኣብ ዑምራ ክትገብርም ናይ ግድን (ዋጅብ) ዝኾኑ ነገራት ፡-

1) - ካብ'ቲ ንኢሕራም ተባሂሉ ዝተወሰነ ቦታ ሚቓት ክተሕርም ዋጅብ እዩ ።

2) ምልጻይ ወይ ምሕጻር ዋጅብ እዩ ።

ካብ መሰረታውያን ዓንድታት ናይ ዑምራ ዝገደፈ ነታ ዝገደፋ ክትክላ ይግደድ እንተዘይኮይኑ ግን ዑምርኡ ኮንቶ ይተርፍ ።

ካብ ዋጂባት ናይ ዑምራ ዝሓደገ ክሓርድ

ይግበላ ። ቅድሚ ምልጻይ ወይ ምሕጻር ሩካቤ ስጋ ዝፈጸመ ናይ ጌግኡ መጸገኒ በጊዕ ክሓርድ ይግበላ። እቲ ዝሓረደ ንድኻታት ሓረም ይዕድሉም። ካብኡ ክበልፅውን ኣይፍቀድን። ሓጁ ግን ብቑዕዩ ።

ኒያ ናይ ሓጅ

ሓጅ ሰብ ኢሕራም ክገብር እንክሎ ሰለስተ ዓይነት ኒያ ናይ ሓጅ ከም ዘሎ ፈሊጡን ኣለሊዩን ካብ ሰለስተኣም ሓጅ ዓይነት መሪጹ ኢሕራም ይገብር ፡ ንሳቶም ድማ ፡ -

1) ተመቱዕ ፡፡ ማለት ኣብ ኣዋርሕ ናይ ሓጅ (ወርሒ ሸዋል ዙልቃዒዳን ዓሰርተ መዓልቲ ዙልሓጅን) ካብ ሚቃት ኢሕራም ጌርካ ከምቲ ግቡእ ተግባራት ናይ ዑምራ ትፍጽም ፡፡ ብድሕራኡ ካብቶም ብሰንኪ ኢሕራም ተኸልኪልካዮም ዝነበርካ ነጻ ትኸውን (ተሓሉል) ፡፡ ሹቡ ዓመት ድማ ንሓጅ ኢልካ ካብቲ ዘለኻዮ ቦታ ዳግማይ ኢሕራም ክትገብር እንክለኻዩ ፡፡

2) ቂራን ፡፡ ማለት ዑምራን ሓጅን ብሓደ ኒያ ኣብ ሓደ ግዜ ካብ ኢሕራም ከይተሓለልካ ክፍጽም እንክሎ ቂራን ተባሂሉ ይሰመ ፡፡ እዚ ዓይነት ኒያዚ ዝወሰነ ጠዋፍ ኣልቂዱም ከም ሱን-ና እዩ ዝምልከቶ፡፡ ሳዕይ ክገብርውን ይኸእል እዩ እንተዘይገይሩ ምስ ጠዋፍ ኣልኢፋዳ ንኸገብር (ከደንጉዮ) ይኸእልዩ ፡፡

3) ኢፍራድ ፡፡ ማለት ንሓጅ ጥራሕ ኣሕራምካ ተግባራት ናይ ሓጅ ምፍጽም እዩ ፡፡ ስለዚ ሓደ መፍሪድ ዝንይኡ ጠዋፊ'ልቅዱም ክገብር ሱን-ና ይኸውን ፡፡ ብገላ ምኽንያት ክጥውፍ ምስ ዘይህቅን ግን ዕለት ሸሞንተ ዙልሓጅ (የውመተርዊያ) ትኸኢሉ ንመና ይጓዓዝ ፡፡

ብዛዕባ እዞም ሰለስተ ዓይነት ንያ ዘብርህ ቃል ስትና ዓሊሻ ረዲየላህ- ዓንሃ እንሆ ፡ -

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَمِنَّا مَنْ أَهْلَ بَعْمُرَةَ وَمِنَّا مَنْ أَهْلَ بِحِجَّةَ وَعُمَرَةُ وَمِنَّا مَنْ أَهْلَ بِالْحَجِّ *
رواه البخاري

ቂራን ከምኡውን ኢፍራድ ብዘይካ ኣብ ንያን ሃድይን እንተዘይኮይኑ ኣብ ኣገባብ ምትግባርም ሓጅ እዮም ፡፡ ማለት ቂራን ዝወሰነ ኣብ ሓደ እዋን ዑምራን ሓጅን ክገብር ንያ እትዩ እሞኽኣ ብዓወት ክዛዝምም ረቢ ስለ ዘብቀዖ ሹኩርሊላህ ሃድይ ክሓርድ ይግበኣ (ይወጅቦ) ፡፡ ኢፍራድ ግን ሃድይ ክሓርድ ኣይወጅቦን እዩ ፡፡ ብምቕጻል ካብዞም ዝተቆርሑ ሰለስተ ዓይነት ኒያ ናይ ሓጅ ኣየንኣም ብዚያዳ ይበልጽ ፡፡ ንዝብል ሕቶ መልሱ ንምርካብ ኣብ መጽሓፍ ናይ ፊቅህ ምስ ንድህስስ ዝተፈላለዩ ኣባሃህላን ውሳኔን ንረክብ እንተኾነ ግን እቲ ብዑለማእ ሕሉፍ ናእዳን ውሳኔን ዝዋሃቦ ዓይነት ንያ ተመቱዕ ይበልጽ ዝብልዩ ፡፡ ነዚ ኣባሃህላዚ ካብ ዝደገፉ ሰሓባ ንኣብነት ከም ኢብኒ ዑመር ኢብኒ ዓባስ ኢብኒ ዙቤር ዓሊሻ .. ወዘተ ረዲየላህ-ዓንሃውም ክጥቀስ ይካእል ፡፡

ኢሕራም ዝግበርም ቦታታት (ሚቓት)

ንሓጅ ኮነ ዑምራ ዝነቐለ ሰብ ዘሕርመሉ ዝተወሰኑ ቦታታት ኮይኖም ብሓሙሽተ ሸነሻት ይርከቡ ። ንሳቶም ካላ ፡-

1) ዙልሐለይፋ ። ማለት ንደቂ መዲናን ብመዲና አቢሉም ንዝሓልፉ ሓጃጅቲ ከምኡ'ውን ዑምራ ገበርቲ ዘሕርምሉ ሸነሻ ኮይኑ ረሱል ሰላሊሁ ዓለይሂ ወሰለም ኣብ ሓጃተልወዳዕ ዝገበርሉ እዋን ዘሕረምሉ ቦታ እዩ ። ኣብዚ ሕጺ እዋን ኣብያርዓሊ ተባሂሉ ይፍለጥ ።

2) ዛተዒርቕ ። ማለት ንዒራቕያውያን ብኣኣም አቢሉም ንዝሓልፉን ዘሕርመሉ ቦታ እዩ ።

3) ቀርሃልመናዝል ፡- ማለት ብወገን ነጅድን ጣኢፍን ንዝሓልፉ ዘሕርምሉ ሸነሻ ኮይኑ ኣብዚ እዋንዚ ሰይል ከቢር ተባሂሉ ይስመ ።

4) ጁሕፋ ። ማለት ብወገን ሊባኖስ ዲማሽቆ ፊልሴም ከምኡ'ውን ንቐይሕ ባሕሪ ሰጊርም ንዝሓልፉ ሃገራት ከም ሱዳን ግብጺ ... ወዘተ ዘሕርምሉ ቦታ ኮይኑ ኣብዚ እዋንዚ ራብቕ ተባሂሉ ይጽዋዕ ።

5) የለምለም ። ማለት የመንን ብሸነሽ የመን አቢሉም ንዝሓልፉ ከም ኤርትራ፣ ኢትዮጵያ፣ ሓጃጅቲ ዘሕርምሉ ቦታ እዩ። እዞም ቦታታት እዚኣም ንኹብረት ናይ ሓጅን ዑምራን ተባሂሉም ብረሱል ሰላሊሁ ዓለይሂ ወሰለም ዝተወሰኑ ቦታታት ስለዝኾኑ ዝኾነ ይኹን ሓጅ

ወይ ዑምራ ክገብር ዝደሊ ሰብ ከየሕረመ ሚቓት ክሓልፍ የብሉን

ከየሕረመ ዝሓለፈ ግን እንደገና ክምለስ ኣለዎ ። ብዛዕባ ናይዞም ሚቓት ዘረጋግጽ ቃል ረሱል ሰላሊሁ ዓለይሂ ወሰለም ፡-

عن ابن عباس قال إن النبي صلى الله عليه وسلم وقت لأهل المدينة ذوالحليفة ولأهل الشام الجحفة ولأهل نجد قرن المنازل ولأهل اليمن يلملم هن لهم ولمن أتى عليهم من غيرهم ممن أراد الحج والعمرة ومن كان دون ذلك فمن حيث أنشأ حتى أهل مكة من مكة *
رواه البخاري

ኢሕራም (ሚቓት) ዝግበረሉም ቦታታት ዘርኢ ስኢሊ

3 - መጽገኒ (ፍድያ) ገመል ይሐርድ ወይ ዓለርተ መዓልቲ ይጸውም ማለት 3 አብ ሓጅ 7 ምስ ተመልሰ።

4 - ነቲ ሓጅ ንዓመትኡ ይትክእ (ይቐድሞ) ። ድሕሪ ታሓሉል አልአወል እንተኹይኑ ግን ፊድያ መጽገኒ በጊዕ ክሓርድ ይግደድ (ይወጅቦ) ሓጁ ግን ብቐዕ እዩ ።

ራብዓይ፤ ጸጉሪ ምስዳድ ጨና ምልካይ ንምግሳስ ዝህውኹ ተግባራት ዝፈጸመ ካብዞም ዝሰዕቡ ሰለስተ ዓይነት መቐጻዕቲ ሓንቲ መሪጹ ይፍጽም፤ ንሳቶምድማ፡- ሰለስተ መዓልቲ ይጸውም ወይ ሽዱሽተ ድኻታት መካየብልዕ ወይ በጊዕ ይሓርድ ።

ንወዲ ተባዕታይ ዝምልከት ክልኩላት

ዝኾኑ ነጥብታት

1 - ሱፋይ ክዳን ከም ጀለብያ ካናቴራ መታንቲ ካምቻ ...ወዘተ ክትክደን ክልኩል እዩ ።

2 - ገጽካን ርእሰኻን ክትሸፈን ክልኩል እዩ ። ነዞም ክልተ ነጥብታት ብዘይ ፍላጥ ወይ ብምርሳዕ ዝወዓሉም ንጌጋታቱ መጽገኒ አይሕተትን እዩ ። የግደስ ካብቲ ዝፈለጠሉን ዘስተውዓለሉን ግዜ አትሒዞ ክቐጠብ ይግበእ ። እናፈለጠ ዝፈጸምም ግን ካብዞም ዝሰዕቡ ሰለስተ ዓይነት መቐጻዕቲ ሓንቲ መሪጹ ክፍጽም ይግበእ(ይወጅቦ) ። ንሳቶም ካእ በጊዕ ትሓርድ ወይ ሽዱሽተ ድኻታት ተብልዕ ወይ ሰለስተ መዓልቲ ትጸውም ።

ንግለሰባት ዝምልከት ክልኩላት

ዝኾኑ ነጥብታት

1 - ብዘይ ምኽንያት ገጽ ክትሸፈን ክልኩል እዩ ። ብሸርዓዊ ምኽንያት ማለት ዘይማሕረማ ከንካፋዎ እንከለው ክትሸፈን ፍቐድዩ ። ናይዚ መረጋገጺ ቃል አዴና ዓሊሻ ረቢ ይፍተወለን እንሆ ።

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ مُخْرِمُونَ إِذَا لَقِينَا الرَّاكِبَ أَسَدْنَا ثِيَابَنَا

2 - ንዓይኒ ጥራይ ክፊቱ ዘርእ ጉልባብ(ኒቓብ) ክትሸፈን ከምኡውን ጓንቲ ናይ ኢድ ክትክደን ክልኩልዩ ። ናይዚ መርትዖ ካብ ቃል ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም እንሆ ።

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَتَّقِبِ الْمُحْرِمَةُ وَلَا تَلْبِسِ الْقَفَّازِينَ

رواه البخاري

ነዞም ዝተጠቐሱ ክልኩላት ብዘይ ፍላጥ ወይ ብምርሳዕ ዝፈጸመት መቐጻዕቲ ኣይምልከታን እዩ ። ግን ካብ ዝፈለጠትሉን ዘስተውዓለትሉን ግዜ አትሒዛ ክትቐጠብ ይግበእ ። እናፈለጠት እንተውዒላት ግን ካብዞም ሰለስተ ዓይነት መቐጻዕቲ ሓንቲ ጥራይ መሪጽ ክትፍጽም ይግባእ ።

በጊዕ ትሓርድ ወይ ሽዱሽተ ድኻታት ሓረም ተብልዕ ወይ ሰለስተ መዓልቲ ትጸውም ።

ንሙሕራም ካብ ዝፍቀድዎ ነገራት ::

1) ክዳን ናይ ኢሕራም ክትሓጽቦ ክትቅይሮ ፍቐድ እዩ ::

2) ነብሰኻ ክትሕጸብ ርእሰኻ ብፎኪስ ኣገባብ ክትሓክኽ ፍቐድ እዩ ::

3) መነጽር ናይ ዓይኒ : ሰዓት ክትሰብስቦ ፍቐድ እዩ ::

4) ኢሕራምካ ብፈትሊ ክትሓስሮ ፍቐድ እዩ ::

5) ማሕሳማ ዝደሊ ክሕጎም ፍቐድ እዩ ::

6) ኣብ ርእሲ ዘይለግብ ከም ጽላል ኣብ ትሕቲ ገረብ ቴንዳ መኪና ከተጽልል ፍቐድ እዩ ::

7) ብገለ ምኽንያት ጽፍርኻ ምስ ዘቐንዝወካ ክትሰዶ ፍቐድ እዩ ::

8) ዕጣቕ ዝኸውን ቁልፊ ክትጥቀም ቦርሳ ክትኩልኮል ፍቐድ እዩ ::

ስነ ስርዓት ናይ ሓጅ : ዑምራ ከምኡውን መገሻ

ኣብዚ ኣስዒቦም ዝግለጹ ኣዳብ ገለ ካብ ኣቶም ንኸተማልእም ናይ ግድን (ዋጅብ) ክኹኑ እንከለው ገለ ኻእ መስተሓብ እዮም :: ንሳቶም ድማ :-

1) ብዝያዳ ኣብ መገሻ ዘድልዩኻ ዝተዛነቐ ደንብታት ከም ኣገባብ ተየመ-ም : ምድራዝ ገፍ ኣገባቡ ናይ ሰላት ምቕዳምን (ጀምሪ ተቕዲም) ምድንጓይ (ጀምሪ ታእኪር ምሕጸር (ቐስር) ከምኡውን ብዛዕባ ናይ ሓጅን ዑምራን ሰፊ ትምህርቲ ክትወስድን ብዛዕብኡ ዝገልጽ መጽሓፍ ክትኩልኮል ይግባእ :: ምኽንያቱ ዝኾነ ቃል ይኹን ተግባር ድሕሪ ፍልጠት እዩ ዝሰራራ :: ረቢ ሱብሓህው ወተዓላ ይብል :-

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ

2) ልፍንታዊ ምሕዝነት ትገብረሉም መጋይሽትኻን ብጸትኻን ሳልሒን ማለት ኣብ ተግባራቶምን ኣዘራርበእምን ኣብነት ክኾኑኻ ዝኸለሉ ዚክሪህ ክትርስዕ እንከለኻ ዘዛኻኹሩኻን ንሰናይ ተግባር ዝደፋፍሉኻን ብሱን-ና ውሕሉላት ክኹኑ :: ንሰኻውን መሰል ናይ ኣሕዋትካ ኣይትረስዕ :: ማለት ብሸነኽ ርህራሄ ድዩስ ምትሕብባር ብስነስርዓት ድዩስ ንጽቡቕ ተግባር ብምቕድዳም ንዘይፈልጡ ብምምሃር ንዝተጋዩ ብሜላ ብምእራም ኮታ ንሸይጣን ዕድል ከይሃብካ ብዝተኻለለ መጠን መጋይሽትኻ ቦቲ ረቢ ዝፈትዎ ከተፍትዎም ጸዓር ::

3) ወድሰብ አበይ ከምዝመውት መዓስ ይመውት ጽባሕ እንታይ ይጓነፎ ዝፈልጥ የሉን ረቢ ሱብሓህ- ወተዓላ ይብል ፡-

وَمَا تَذَرِي نَفْسٌ مَّا ذَاتَكَ نَسِيبٌ غَدًا

وَمَا تَذَرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِمْ خَبِيرٌ

እምበእር ዕድሜ አብ ኢድ ረቢ ስለዝኹነ ወሲዖ ካብ ምጽሓፍ ንድሕሪት ኣይትበል አብ ጽሑፍኻ ድማ ገንዘብ ዝእውዱኻ ወይ ትእውደም ምስ ዝህልው ካብ መን ተለቂሕካ ክሳብ ክንደይ ዝኸውን ገንዘብ ተለቂሕካ ጽሑፍ ትገብር ፡ እንተተኻኢሉውን መሰኻኸር ተሰንየሉ ወይ ፈርማ (ክታም) ተንብረሉ ፡ ስድራ-ቤትካ ሓላፍነት ናይ ልቓሕካ ተሰክሞም ምእንቲ ክኸፍሉልካ ወይ መሳመሓ ክጠልቡልካ ፡ ብኣንጻሩ ንሰኻ ትእውደም እንተህሊዩም ፡ ምሉእ ሰም ናይቶም ዘለቃሕካዮምን ብዝሒ ገንዘብን ትጽሕፍ ፡ ብተወሳኺ ድሕሪ ሞትካ አብ ከፊን ኣለባብሳ ፡ ኣቀባብራ ፡ ድሕሪ ምድፋን አብ ዝትግበሩ ተግባራት ካብ ትእዛዝ ረብን ረሱልን ፈንተት ዘይብሉ ክኸውን ከምዝ ግባእ አብ ጽሑፍካ ሓበሬታ ትገድፍ ፡ እጃምካ አብ ሰናይ ተግባር ከዋፍሩልካ ትዋሰይ ፡ ረሱል ሰለሳሁ ዓለይሂ ወሰለም ወሲዖ ምጽሓፍ ክሳብ ክንደይ ኣገዳሲ ምዃኑ ኣመልኪቶም ካብ ዝተዛረብዎ ኩቡር ቃሉም እንሆ ፡-

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

﴿مَا حَقَّ أَمْرِي مُسْلِمًا لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ بَيْتَ لَيْتَيْنِ إِلَّا وَرِثَتُهُ مَكْتُوبَةٌ

عنده﴾ رواه البخاري ومسلم

ስለዚ ኣሽምባይዶ ንመገሻ ዝመደበ አብ ገዝኡ ምስ ስድራ ቤቱ ዘሉውን ወሲዖ ክጽሕፍ ኣገዳሲ እዩ ፡

4) ንስድራ-ቤትካን ብጸትካን አብቲ ረቢ ዝፈትዎ ተግባራት ክቐየሩ ካብዝጸልኦ ክቈጠቡ ከምዘለዎም ሕውኒታዊ ለበዋ ተመሓላልፊሎም ፡

5) ክትገይሽ እንክለኻ ንስድራ-ቤትካ ፡ ኣዝማድካ ኅረባብትኻ ፡ ደሓንኩኑ ብምባል ብኸምዚ ዝሰዕብ ቃል ክትሰናበቶም ፍቱው (መ-ስተሓብ) ይኸውን ፡

أَسْتَوْدِعُكُمْ اللَّهُ الَّذِي لَا تَضِيعُ وَدَائِعُهُ

እቶም ትሰናበቶም ድማ ነዚ ዝሰዕብ ዱዓ ክገብሩልካ ፍቱው እዩ ፡

رُودَكَ اللَّهُ الْقَوَى وَغَفَرَ ذَنْبَكَ وَيَسِّرَ لَكَ الْخَيْرَ حَيْثُ مَا كُنْتَ *

6) ካብ ገዛኻ ክትወጽእ እንክለኻ ነዚ ዝሰዕብ ዱዓ ክትብል ፍቱው እዩ ፡

بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أَضَلَّ أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزِلَّ أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلِمَ أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ *

7) ገዖኻይ ዝገብሮ ዱዓ ረቢ ሱብሓህ- ወተዓላ ቀጥታ ስለ ዝቐበሎ እዚ ዕድል እዚ ከየምልጠሉ ዱዓ ክብዝሕ መ-ስተሓብ ይኸውን ፡ ሓጃኺውን አብ ሰፋ ፡ መርዋ ፡ አብ ዓረፋ ፡ አብ መሸዓረልሓራም ድሕሪ ፈጅሪ ፡ አብ ቀዳማይን ካልኣይን ጀመራት ኣዦም ኣተሸሪቑ ኢዱ ሓፍ ኣቢሉ ዱዓ ክብዝሕ መ-ስተሓብ ይኸውን ምኽንያቱ ረሱል

ሰለሷሁ ዓለይሂ ወሰለም አብዝን ሽዱሽተ ቦታታት
እዚኤን ኢደም ሓፍ አቢሉም ነዊሕ ዱዓ ስለ
ዝገበሩ ።

8) ረቢ ዝእዞዞ ዋጂባት ልዕሊ ኩሉ ኻእ ሰላት
አብቲ ውሱን ግዜ (ወቅቲ) ክትሰግድ ናይ ግድን እዩ

9) አብ ዓቕቦት አላሁ-አክበር ትብል አብ
ቁልቁል ካእ ሱብሓላህ ክትብል ሙስተሓብ ይኸውን ።

10) ንሓጅን ዑምራን ትጥቀመሉም ገንዘብ
ብሓላል ዘፍረኹም ክኾኑ ይግባእ ።
ካብ ሓራም ዝእከብኩ ገንዘብ ተጠቂምካ አብ ጠዋፍ
ኮነ አብ ዓረፋ ደው ኢልካ ያረብ ዘምበይ ቐፍረለይ
ጀን-ና ለግሰለይ ክትብል ዘሕንኽ አብ ልዕሊ ሙኺኑ
ፍረ ናይ ተግባርካ ከመይ ይኸውን ነዚ ክቡር ቃል
ረሱል ሰለሷሁ ዓለይሂ ወሰለም አንቢብካ ውጺኢት ናይ
ሓጅኻ ፍለጥ።

عن ابي هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا

خرج الرجل حاجا بنفقة طيبة ووضع رجله في الغرز فنادى : لبيك اللهم لبيك

ناداه من السماء : لبيك وسعديك زادك حلال وراحلتك حلال وحجك

ميرور غير مأزور : وإذا خرج الرجل بالنفقة الخبيثة فوضع رجله في الغرز

فنادى : لبيك اللهم لبيك ناداه من السماء لالبيك ولا سعديك زادك حرام

ونفقتك حرام وحجك غير ميرور*

ሰለዚ ገንዘብካ ብመሰረቲ ካብ ሓላል
ዝተእከበ ክኸውን አለምምበር ካብ ሓራም ዝኾኑ
ነገራት ሼጥካ ዝደለብኩም ወይ ካብ ናይ እንደማትካ
ካሳ ገንዘብ ጨብ ኣቢልካ ንሓጅ ክትመጽእ ፈጹሙ
ንጽህና ኣይኮነን ብዛዕባዚ ዝገልጽ ቃል ረሱል ሰለሷሁ
ዓለይሂ ወሰለም እገህ ።

عن ابي هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أيها
الناس إن الله طيب لا يقبل إلا طيبا.....

11) ሓጅኻን ዑምራኻን ምእንቲ አላህ ኢልካ
ክትፍጽም መሰረታዊ ሕቶ እዩ ። ምእንቲ ሓጅ እገለ
ክብሉኒ ዝብል ኣዕናዊ ሓሳብ ምስ ዝህልዎ ግን አብ
ቅድሚ ረቢ ተቐባልነት የብሉን ረቢ ሱብሓላህ
ወተዓላ ይብል ።

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ

الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا تَوَفَّ إِلَيْهِمْ أَعْمَلَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ

﴿٥٠﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ

مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَطِلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

12) ቶባ ማለት አብ ሕሉፍ ዝፈጸምኩም
ዘምብታት ምሕረት ካብ ረቢ ክትሓተሉምን ንህልውን
መጻእን ዕድሜኻ አብ ቁኑዕ መገዲ ተቐይድካ ሂወትካ
ብሓድሽ መንፈስ ንኽትመርሓ ዝግበር ናብ ረቢ ምምላስ
(ንሱሓ) እዩ ። ረቢ ሱብሓህ ወተዓላ ይብል ።

وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ቶባ አብ ቅድሚ ረቢ ተቐባልነት ንኺህልዎ
እዞም ዝሰዕቡ ነጥብታት(ሸራጥ) ከተማልእ ይግባእ ።
ንሳቶም ድማ ።

ሀ) ኢኸላስ ማለት ምእንቲ ካብ መቐጻዕቲ
ናይ ረቢ ክድሕን ጀንኡ ክልግሰለይ ዝመሰለይኡ
መንፈስን ተበግሶን ክኸውን ።

ለ) ቀጥታ ምቹጣብ (ኢቅላዕ) ማለት ካብቲ ትገብር ዝነበርካ ጌጋታት ብቅጽብት ሽቡ ንሽቡ ክትሓድህን ናብ ሰን-ናይ ተግባር ነብስኻ ክትሓልፍን ይግባእ ።

ሐ) ጣዕሳ (ነደም) ካብ ሕማቕ ተግባራትካ ብልብኻ ክትጣዓስ ይግባእካ እንተድኣ ብዝሓለፈ እከይ ተግባራትካ ትዋጥይን ዓብሎኹ ትብልን ኪንካ ግን ሓበሬታ (ምልክት) ናይ ጣዕሳ የብሉን

መ) ጽኑዕ ውሳኔ (ዓዘም) ማለት ናብ ጌጋታትካ ንኺይትምለስ ብልብኻ ጽኑዕ ስጉምቲ ክትውስን ።

ሠ) ግቡእ ናይ ባድት ምምላስ ማለት ካብ ዝኾነ ሰብ ዝዓመጽካዮም ነገራት ወይ ብቻል ዘቐየምካዮምን ዝበደልካዮምን ምስ ዝህልው ሙሳመሓ (ይቕሬታ) ክትሓቶም ይግባእ ። ገንዘብ እንተኾይኑ ገንዘቦም ክትመልሰሉም ወይ ሙሳመሓ ክትሓቶም ይግባእ ምኽንያቱ ኣብ መንሳ ክልተ ባድት ዝግበር ምትዕምማጽ ረቢ ኣይተሓታተውን እዩ ። ብዛዕባዚ ረሱል ሰለሷ- ዓለይሂ ወሰለም ይብሉ ።

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَتْ لَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ مِنْ عَرَضِهِ أَوْ شَيْءٍ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ قَبْلَ أَنْ يَكُونَ دِينَارٌ وَلَا دَرَاهِمٌ إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أَخَذَ مِنْهُ بِقَدَرِ مَظْلَمَتِهِ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أَخَذَ مِنْ سَيِّئَاتٍ صَاحِبِهِ فُحِّلَ عَلَيْهِ * رواه البخاري

ስለዚ ዝኾነ ብቃል ዝሓመኻዮም ይኹን ገንዘብ ዝዓመጽካዮም ቅድሚ መማትካ ይቕሬታ ክትሓተሉም ይግባእካ ። እዚ ክበሃል እንከሉውን ንዝሓመኻዮም ኢስቲቕፋር ትገብረሉም ምስቶም ዝሓመኻዮም ኪንካ

ድማ ብጽቡቕ ትዝክሮም ፡ እንተድኣ ብዓመጽ ዝወሰድካዮ ገንዘብ ኮይኑ እሞ ኻእ ብቐጥታዊ ክትመልሰሉም እንክለኻ ካብ ጥቕሙ ጉድኣቲ ዝበዝሕ እንተኾይኑ ብተዘዋዋሪ ብኻልእት ኡሙናት ሰባት ጌርካ ከየግሃድካ ክትመልሰሉም ወይ ብሸምም ክትሰድቅሉም ይግባእካ ።

እዞም ሓሙሽተ ነጥብታት ሽሩጥ ናይ ቶብ ካብ ሀ" ክሳብ ሠ" ዝተገልጹ ቅቡልነት ክህልዎም ድማ ውሱን እዋን ኣለዎም ማለት እዋኑ ቅድሚ ፃዕረሞት (ቐርቐራ) ክኸውን ይግባእ ናይ'ዚ መርቶታ ቃል ነቢይና ሙሓመድ ሰለሷ- ዓለይሂ ወሰለም እንሆ ።

عَنْ أَبِي عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ﴿ إِنْ اللَّهُ يَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يَغْرُرْ ﴾

ከምኡውን ቅድሚ ጸሓይ ብሸነኽ ምዕራብ ምብራቕ ክኸውን ኣለዎ ። (ካብቶም ዓበይቲ ምልክታት ናይ የውመልቅያማ) መረጋገጺ ናይ'ዚ ቃል ረብሐ ሱብሓህ- ወተዓላ ይብል ።

يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا
لَمْ تَكُنْ ءَامَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انظُرُوا
إِنَّا مُنظِرُونَ

13) ካብ ክልተ ሰብ ንሓላ ሓቢሮም ምስ ዝገኹ ሓደ ነቲ ጉዕዞ ዝኣሊ ኣሚር ክትገብር ሙስተሓብ ይኸውን ።

14) አብ ነፋሪት መርከብ መኪና ወዘተ... ምስ ደቦብካ ነዚ ዝሰዕብ ናይ መገሻ ዱዓ ክትገብር መስተሓብ ኹወን ፡-

الله أكبر الله أكبر (سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ) اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالْقَوَىٰ وَمِنْ الْعَمَلِ مَا تَرْضَىٰ اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيقَةُ فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ

ካብ መገሻኻ ክትምለስ እንክሉኻ ነዛ ዝተጠቐሰት ዱዓ እዚ ዝሰዕብ ትውስኻ ፡፡

«ايون، تائبون، عابدون، لربنا حامدون»

ተግባራት ናይ ዑምራ

ቀዳማይ - ኢሕራም
ካልኣይ - ጠዋፍ
ሳልሳይ - ሳዕይ
ራብዓይ - ጸጉራ ምልጻይ ወይ ምሕጻር

ቀዳማይ - ኢሕራም

1 - ንዑምራ ዝነቐለ ሰብ ቅድሚ ምብጋሱ ነዞም ዝሰዕቡ ነጥብታት ክፍጽም ፍቱው (መስተሓብ) ይኹወን ፡፡ ጽፍሩ ክሰድድ አብ ትሽትሽን ሕፍረትን ዝርከቡ ጸጉራ ክላጽይ ከምኡ'ውን ነብሱ ክሕጸብ ጨና ክልከይ ፍቱው'ይ ፡፡ ብድሕራዚ ወዲ-ተባዕታይ እቲ ሸርዓዊ ክዳን ናይ ሓጽ (ኢዛር-ሪዳእ) ይኸደን ፡፡ ንለንስተይቲ ግን ዝኹነ ዓይነት ሸርዒ ዝፈቐዶ ክዳን ትኸደን ፡፡

2 - አብቲ ዝተወሰነ ቦታ ናይ ሚቓት ምስ በጻሕካ ቅድሚ ኢሕራም ምግባርካ ዝኾነ ዓይነት ሰላት ማለት ከም ሱነተል ውዱእ ተሕየተል መስጂድ..ወዘተ ክትሰግድ መስተሓብ ይኹወን፡፡ እንተድኣ አጋጣሚ አብ ወቕቲ ሰላት (ፈርዲ) በጺሕካ ፈርድኻ ሰጊድካ ክተሕርምውን ዝበለጸ እይ ፡፡ እዚ ክባሃል እንክሉ ግን ብኒየት አልኢሕራም ዝሰገድ ሰላት የልቦን ፡፡ አብ ተግባራት ናይ ዑምራ ንኸትአቲ ድማ ልባውን አፋውን ንያ ብኸምዚ ዝሰዕብ ትገብር ፡፡

ለበይከ ዑምራ ወይ አላሁመ ለበይከ ዑምራ ትብል ፡፡

ካብ ተግባራት ናይ ሓጅ ኮነ ዑምራ ከተዓናቕፋኻ ዝኸለሉ ነገራት ከም ሕማም ጸላኢ ዝእመሰሉ ምስ ዝህልው ምስ ረቢ ውዕል (እሸቲራጥ) ትእትው ማለት ትብል ፡- ኣላሁማ መሓሊ ሓይሱ ሓበሰተኒ ። ኢሸትራጥ ድሕሪ ምግባርካ ዝኾነ ጸገም ምስ ዝጓነፈካ እሞ ኹኣ ተግባራት ናይ ዑምራኻ ክትቅጽሉ ዘይትኸእለሉ ደረጃ እንተ በጺሕካ ብዘይ ገለ ምውልዋል ካብ ኢሕራምካ ክትገላገል ማለት ነጻ ክትከውን ትኸእል ። ዝኾነ ዓይነት መቓጸዕቲ'ውን ኣይምልከተካን እዩ ።

3 - ወዲ ተባዕታይ ዓው ኢሉ ተልቢያ ይገብር ንለንስተይቲ ግን ብትሑት ድምጺ ትብል ።

ተልቢያ ማለት ፡-

ለበይከኣላሁ-መ-ለበይከ-ለበይከ-ላሸሪከለከ-ለበይከ ኢን-ነልሓምደ ወኒዕመተ-ለከወልሙልክ ላሸሪከለክ ።

لَيْكَ اللَّهُمَّ لَيْكَ لَيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكُ لَا شَرِيكَ لَكَ

ኣብዚ ግዜ ዘመሕራም ስለ ዝኹንካ ኩሉ ተግባርካን ቃልካን ኣብ ዚክር ክቐየድ ብኣንጸሩ ካብ ሕማቕ ተግባራትን ቃላትን ከም ሕሜታ ፡ ህውከት ፡ ፍረ ዘይብሉ ዘፋልጽ ክትዕ ባእሲ ... ወዘተ ክትርሕቕ ይግባእካ ረቢ ስብሓህ ወተዓላ ይብል ፡-

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَنْ رَزَّ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَارَفَتْ وَلَا فُسُوقٌ وَلَا جِدَالٌ فِي الْحَجِّ

ብተወሳኺ ካብ ተም ኣብ ገጽ ቁጽሪ 24 ዝተገልጹ ነጥባታት ፈጸምካ ትኸልከል ።

ገለ ሰባት ኣብ ግዜ ኢሕራም ካብ ዘዘውትርዎም ጌጋታት

1 - ክዳን ናይ ሓጅ ግድን ሓድሽ ክኸውን ኣለዎ ዝብል እምነት ምሕደር ጌጋ እዩ ።

2 - ብዘይካ ኣብ ጠዋፊልቅዱም ኢሕራምካ ልዕሊ የማናይ ኢድካን መዝብካን ምውጻእ ጌጋ እዩ ።

3 - ብድሕሪ ንዮ ናይ ኢሕራም ኣብ ኣካላትካ ኮነ ኣብ ክዳንካ ጨና ክትንሰንስ ጌጋ እዩ ።

4 - ደቀ'ንስትዮ ንሓጅ ዝኸውን ክዳን ግድን ብሕብሩን ኣሰፋፍይኡን ካብ ካልእ ዝተፈለየ ክኸውን ኣለዎ ዝብል እምነት ምእማት ጌጋ እዩ ።

5 - ናይ ኢሕራም ብፍላይ ክልተ ረከዓ ንዮ ጌርካ ምሰጋድ ጌጋ እዩ ።

6 - ደቂ ተባዕትዮ ተልቢያ ብልቦም ጥራሕ ዓው ከይበሉ ምልባይ ብኣንጸሩ ደቂኣንስትዮ ዓው ኢለን ክልብዮ ጌጋ እዩ ።

ካልኣይ : ጠዋፍ

1 - ኣብ መስፎደል ሓራም ምስ በጻሕካ ውዱእ እንተዘይብልካ ውዱእ ትገብር :: ንመሰጊድ ክትኣቱ እንክለኻ የማናይ እግርኻ ኣምራሕካ ነዚ ዝሰብዩ ዱዓ እናበልካ ክትኣትው ፍትው ይኸውን ::

ቢሰሚላህ ወሰላት ወሰላም ዓላረሱሊላህ ኣቡዙ ቢላህ ኣልዓዚም ወቢወጅሂሂ ኣልከሪም ወሱልጣሂሂ ኣልቐዲም ሚካሸይጣን ኣረጂም ኣላሁመ ኣፍታሕሊ ኣብዋበ ራሕመቲክ ::

እዚ ዱዓ'ዚ ኣብ መስፎደል ሓራም ጥራይ ዘይኮነስ ኣብ ዝኾነ መሰጊድ ክትኣቱ እንክለኻ ዝግበር ዱዓ እዩ ::

2 - ኣብ ሓጀረልኣስወድ ምስ በጻሕካ ብልብኻ ንያ ናይ ጠዋፍ ትገብር እንተ ኼኢልካ ትሰዕማ እንተዘይ ኸኢልካ ግን የማናይ ኢድካ እንደመልከትካ ቢሰሚላህ ኣላሁኣክበር ትብል :: እንተደሊኻውን ኣብታ ቐዳመይቲ ጠዋፍ ጥራሕ ነዚ ዝሰብዩ ዚክር እንተገበርካ ግሩም'ዩ :: ኣላሁመ ኢማነን ቢክ ወተስዲቀን ቢኪታቢክ ወወፋኣን ቢዓህዲክ ወቲባዐን ሊሱነቲ ነቢዩክ ሙሓመድ ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ትብል :: ጠዋፍ ሸውዓተ ግዜ ካዕባ ንጸጋማይ ጎድንኻ ጌርካ ትጥውፍ :: ኣብ'ተን ሰለስተ ቀዳምት ጠዋፍ እንተኸኢልካ ቅልጥፍ ቅልጥፍ (ረምል) እናበልካ ትጥውፍ :: ኣብ'ተን ዝተረፋ ኣርባዕተ ድማ ከምቲ ልሙድ ኣካይዳኻ ብህዱእ ትሰጉም :: ኣብ ግዜ ጠዋፍ ብዝኾነ መጽሓፍ ከይተቐየድካ ዘድልዩካ ዱዓን ዚክርን ቁርኣን ምቕራእን ክተብዝሕ ትኸእል ምኽንያቱ ብሸነኽ

ነቢዩና ሙሓመድ ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ዝተወሰኑ ፍሉይ ዱዓታት ኮነ ዚክር እንተርፎ ኣብ መንጎ ሩክኣል የማኒ ሓጀረልኣስወድ ዝቕራእ ዱዓ ስለዘየለ ካብ ልብኻ ዝመንጨወ ናብ ኸሹዕን ኹዱዕን ዘድህቡልካ ትደልዮምን ትምነዮምን ነገራት ዘማልኡልካ ዱዓታት ወላውን ብቋንቋኻ ክትልምን ትኸእል ከምኡውን ዚክርን ቁርኣን ምቕራእን ክተብዝሕ ጸፃር :: ኣብ ግዜ ጠዋፍልቁዱም ወዲ ተባዕታይ የማናይ ኢዱን መንኮቡን ልዕሊ ኢሕራሙ የውጽኦ ኣብ ዝተረፋ ተግባራት ዝኾነ ይኹን ከም ሰላት ሳዕይ...ወ.ዘ.ተ እዚ ዝተጠቐሰ ኣገባብ ኣለባብሳ ኣይምልከትን እዩ :: ጠዋፍ ዒባዳ ሰለዝኾነ ከይተሃወኸካ ልብኻ ኣሰፊሕካ ምስ ኣሕዋትካ ከይተደፋፋእካ ፈጽሞ ::

ኣብ መንጎ እተን ክልተ ኩርናዓት ማለት ሩክንልየማኒ ሓጀረልኣስወድ ዘሎ ቦታ ነዚ ዝሰብዩ ዱዓ ክትገብር ሱንና እዩ :-

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

ረቡና ኣቲና ፊዱንያ ሓሰና ወፊልኣኺራ ሓሰና ወቂና ዓዛቡና :-

3 ጠዋፍ ምስ ጨረሰካ እቲ ልሙድ ክዳን ናይ ሓጅ ልዕሊ መንኮብካ ተውጽኦ ኣብ መቐም ኢብራሂም ኬድካ ነዚ ዝሰብዩ ትቐርእ :: ወተኺዙ ሚን መቐሚ ኢብራሂመ ሙሰላ :-

وَاخْذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى

እንተ ኸኢልካ ብዘይ ምጉናጽን ምድፍፋእን ኣብ ድሕሪ መቃም ኢብራሂም ወላውን ይርሓቕ ወይ ኣብ ዝኾነ ቦታ ናይ መስጂድ'ልሓራም ክልተ ረካዓ ትሰግድ ። ኣብታ ቀዳመይቲ ረካዓ ኣልሓምዱን ቁል ያእዩሃልካፊፋን ትቐርእ ኣብታ ካልኣይቲ ረካዓ ኣልሓምዱን ቁልህ-ወላሁ ኣሓድ ክትቐርእ ሱንና እዩ ።

4 - ናብ ማይ ዘምዘም ትኺይድ ካብሉ ክሳብ ትረዊ ትሰቲ ርእሰኻ'ውን ተፍሰሰሉ ዘድልዩካዱ'ውን ትገብር እንተደሊኻ ትብል ፡- ኣላሁመ ኢኒ ኣስኣሉካ ዒልመን ናፊዓ ወሪዝቀን ዋሲዓ ወሺፋኤን ሚንኩሉዳእ ።

ማይ ዘምዘም ክትሰቲ እንክሉኻ ብፍቓድ ረቢ ክሓውይ'የ ዝብል እምነት ኣብ ልብኻ ተሕድር ብዘዕባዚ ረሱል ሰላላሁ ዓለይሂ ወሰለም ይብሉ ፡-

عن جابر بن عبد الله يقول سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول ماء زمزم لما شرب له * رواه ابن ماجه *

5 - ናብ ሓጀረ'ልኣሰወድ ትምለስ እንተኺኢልካ ትሰዕማ እንተዘይኪኢልካ ግን ብዮማናይ ኢድካ ኣመልኪትካ ኣሳሁኣክበር ትብል ። ተግባራት ናይ ሳዕይ ንኸትገብር ናብ ሰፋ ትጓዝ ።

ገለ ኣብ ጠዋፍ ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት

1 - ኣብ ኩሉ ዙረት ናይ ጠዋፍ ምቅልጣፍ (ረምል) ጌጋ እዩ ።

2 - ንነፍሲ ወከፍ ጠዋፍ ብዝተፈላለዩ ዱዓ ምቅያድ ጌጋ እዩ ።

3 - ኣብ ውሽጢ ሕጽርእስማዒል ምጥዋፍ ጌጋ እዩ

4 - ጸጋማይካ ገዲፍካ የማናይ ሸነኸካ ወይ ሕቆኻ ንካዕባ ክትህብ ጌጋ እዩ ።

5 - ንኩሉ ሩክን (ኩርናዕት) ናይ ካዕባ ምስዓም ጌጋ እዩ ።

6 - ኣብ ግዜ ጠዋፍ ዓው ኢልካ ዱዓ ብምግባር ነቶም ኣብ ጥቓኻ ዘለው ሰባት ምድንጋር ጌጋ እዩ።

7- ክልተ ረካዓ ኣብ ድሕሪ መቃም ኢብራሂም ክሰግድ ኣለኒ ብዝብል ሕልና ምድፍፋእ ጌጋ እዩ።

8 - ኣብተን ክልተ ረካዓ ኣብ ሱጹድ ኮነ ሩኩዕ ወይ ቂያም ምድንጓይ ጌጋ እዩ ።

9 - ነቲ መንጽቕ ናይ ካዕባ ክባርኺሊ ብዝብል እምነት ብነፍሰኻ ክትደርዞ ጌጋ እዩ ።

ገልገይ : ገሳይ

1 - ናብ ሰፋ ትጓዝ : ጥቓኣ ምስ በጻሕካ ነዚ ዝሰዕብ ኣይ ክትቀርእ ሱንና ይኸውን ፡

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ

فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ

بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ

ኣብ መርዋ ክትድይብ እንክለኻ ነዛ ኣብ ሳላ ዝተጠቐሰት ኣይ ኣይትደግማን ኢኻ ። ኣብ ሰፋ ምስ ደዮብካ ንካዕባ ትጥምት ኣብዚ ጊዜ'ዚ ነዚ ዝሰዕብ ዚክር ትብል ፡

ኣላሁ ኣክበር ኣላሁ ኣክበር ኣላሁ ኣክበር ላኢላህ ኢላላህ ወላሁ ኣክበር ላኢላህ ኢላላህ ዋሕደሁ ላሸሪከ ለሁ ለሁልሙልኩ ወለሁል ሓምዱ ይሕደ ወዩሚት ውሁወዓ ኩሊ ሸይኢን ቀደር ላኢላህ ኢላላህ ዋሕደሁ ኣንጀዘ ዋዕደሁ ወነሰረ ዓብደሁ-ወሃዘመል ኣሕዛበ ዋሕደሁ ።

ብድሕሪዚ ኢድካ ሓፍ ኣቢልካ ዘድልዮካ ዱዓ ትገብር ከምዚ እናበልካ እዛ ዚክርን ዱዓን ሰለስተ ግዜ ደው ኢልካ ክትደጋግመን ሱንና ይኸውን ።

2 - ናብ መርዋ ገጽካ ተምርሕ ኣብ መንጎ ሰፋን መርዋን ብቐጠልያ መብራህቲ ዝተመልከተ ቦታ ምስ በጻሕካ ዘበዘብ (ሃርወላ) ትብል ።

ጓለንስተይቲ ግን ኣካይዳኣ ኣይትቐይርን እያ ።

3 - ኣብ መርዋ ምስ ደዮብካ ናብ ካዕባ ገጽካ ትጥምት ልክዕ ከምቲ ኣብ ሰፋ ምስ ደዮብካ ዝበልካዮ ዚክርን ዱዓን ሰለስተ ግዜ ደጋጊምካ ትብለን ። ኣብ ግዜ ሳዕይ ዝግበር ፋሉይ ዱዓን ዚክርን ብረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ዝተሓንጸጸ ሰለዘዮሎ ዝኾነ ናብ ፍርሓት ረቢ ዘድህበልካ ንእትምነዮ ነገር ዘማልኣልካ ዱዓን ቁርኣን ምቕራእን ከተዘውትር ፍቐድዩ ።

4 - ሳዕይ ሸውዓተ ግዜ ትገብር እዚ ማለት ካኣ ካብ ሰፋ ናብ መርዋ ዝግበር ጉዕዞ ሓደ ሳዕይ ክቐጽር እንክሉ ካብ መርዋ ናብ ሰፋ ዝግበር ጉዕዞ ድማ ካልኣይ ሳዕይ ይቐጽር በዚ ምኽንያት ድማ እቲ ናይ መጨረሻታ ሳዕይ ዝዘመሉ ቦታ ኣብ መርዋ ይኸውን

ካብ መስጊድ ኣልሓራም ክትወጽእ እንክሉኻ ጸጋማይ እግርኻ ኣምራሕካ ነዚ ድስዕብ ዱዓ እንተበልካ ሱንና ይኸውን ። ቢሰሚላህ ወሰላቱ ወሰላም ዓላ ረሱሊ'ላህ ኣላሁመ ኣቕፈርሊ ዘምቢ ወፍታሕሊ ኣብዋበ ፈድሊክ

ገለ አብ ሳዕይ ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት

1 - ናብ ሰፋ ክትከይድ እንክለኻ አፋዊ ኒያ ናይ ሳዕይ ብመልሓሽ ክትገብር ጌጋ እዩ ።

2- ኩባዲ ኢድካ ናብ ካዕባ ገጹ ጌርካ ልክዕ ከም ናይ ተክቢረት ኣልኢሕራም ሓፍ ከተብሎ ጌጋ እዩ ።

3 - አብ መንጎ ሰፋን መርዋን ዘሎ ሓምሳይ መብራህቲ ዘብዙብ ከይበልካ ክትሓልፎ ጌጋ እዩ ።

4- ቀልጢፊ ክውድእ ኢልካ ምህዋኽ ጌጋ እዩ ።

5 - ትርጉሙ ዘይትፈልጦ መጽሓፍ ሒዝካ ዱዓ ክትገብር ጌጋ እዩ ።

6- ሳዕይ ብመርዋ ምጽማር ጌጋ እዩ ። እንተድኣ ብመርዋ ጀሚርካ ግን እታ ቀዳመይቲ ሳዕይ አብ ቁጽሪ ኣይትሕሰብን እያ ።

7- ካብ ሰፋ ጀሚርካ ናብ መርዋ ካብ መርዋ ንሰፋ ሳዕይ ጌርካ ከም ሓደ ሳዕይ ክትቆጽሮ ጌጋእዩ።

8 - ብሳዕይ ተጠውዕ ጌጋ እዩ ።

9 - አብ ሳዕይ ብዘይ ምኽንያት ሓጋዚ ክትገብር ጌጋ እዩ ።

10 - ንላንስተይቲ ምስ ደቂ-ተባዕቲዮ ተደፋፊኣ ናብቲ ሳዕለዋይ ኮሮብታ ክትድይብ ጌጋ እዩ ።

ራብዓይ : ጸጉሪ ምልጃይ ወይ ምሕጻር

ጸጉርኻ ትላጺ ወይ ካብ ኩሉ ጸጉርኻ ተሕጽር ንላንስተይቲ ግን ካብ ኩሉ ቁፍኣ ሲሶ ናይ አጸብዕቲ (አንሙላ) ወይ ዝንእስ ትቐርጽሉ ። ንወዲ ተባዕታይ ዝበለጸ ምልጃይ እዩ ። ምኽንያቱ ረሱል ሰላሣሁ ዓለይሂ ወሰለም ነቶም ዝላጸዩ ረቢ ርህራሄኡ (ራሕሙኡ) ንኸልግሰሉም ሰለስተ ግዜ ዱዓ ክገብሩሉም እንክለው መበል ራብዓይ ግዜ ዱዓኦም ሓንሳእ ነቶም ዘሕጸሩ ገይረምሉም ።

عن ابن عمر أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال رَحِمَ اللَّهُ الْمُحْلِقِينَ قَالُوا وَالْمُقَصِّرِينَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ رَحِمَ اللَّهُ الْمُحْلِقِينَ قَالُوا وَالْمُقَصِّرِينَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ رَحِمَ اللَّهُ الْمُحْلِقِينَ قَالُوا وَالْمُقَصِّرِينَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ رَحِمَ اللَّهُ الْمُحْلِقِينَ قَالُوا وَالْمُقَصِّرِينَ *
رواه ابن ماجه

ገለ ኣብ ምልጃይ ወይ ምሕጻር ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት ።

1 - ካብ ገለ ጸጉርኻ ጥራሕ ትንክፍ ኣቢልካ ምሕጻር ጌጋ እዩ ።

መዘኻኸሪ ፡- እዚ ኣገባብ ናይ ዑምራ ዝተገልጸ ኣብ ዝኾነ መዓልታትን ኣዋርሕን ክትፍጽም ትኸእል ኢኻ እንተድኣ ኣብ ወርሒ በዋል ዙልቃዒዳ ቀዳሞት ዓሰርተ መዓልቲ ዙልቃዒ ኮይኑ እሞኻእ ዑምራን ሓጅን ከተማልእ ንዖ ናይ ተመቲዕ እንተመዲብካ ካብ ኢሕራምካ ትሕለል ። ዕለት በሞንተ ዙልቃዒ ካብቲ ዘለኻቶ ቦታ ኣሕራምካ ትኸእልካ ንሙና ትኸይድ ።

ተግባራት ናይ ዑምራ ኣብዚ ይዛዘም ።

ተግባራት ናይ ሓጅ

ቀዳማይ - ኢሕራም
ካልኣይ - በሞንተ ዙልቃዒ ኣብሙና ምሕጻር
ሳልሳይ - ኣብዓረፋ ደው ምባል
ራብዓይ - ኣብ ሙዝደሊፋ ምሕጻር
ሓሙሻይ - ምድርባይ (ረሚ)
ሻዱሻይ - ምሕራድ
ሻውዓይ - ምልጃይ ወይ ምሕጻር
ሻሙናይ - ጠዋፍን ሳዕይን
ታሽዓይ - መዓልታት ዒድ ኣብ ሙና ምሕጻር
ዓሽራይ - ናይ ሰንብት ጠዋፍ (ጠዋፊ'ልወዳዕ)

ቀዳማይ - ኢሕራም

1 - ንሓጅ ዝነቐለ ሰብ ቅድሚ ምብጋሱ ነዘም ዝሰዕቡ ነጥብታት ክፍጽም ፍቲው (ሙስተሓብ) ይኸውን ።

ጽፍሩ ክሰድድ ኣብ ትሸትሸን ሕፍረትን ዝርከቡ ጸጉሪ ክላጽይ ነብሱ ክሕጸብ ከምኡውን ጩና ክልከይ ፍቲውዩ ። ብድሕሪዚ ወዲ ተባዕታይ እቲ በርዓዊ ክዳን ናይ ሓጅ (ኢዛር-ሪዳእ) ይኸደን ። ንልኣንስተይቲ ግን ዝኹነ ዓይነት በርዒ ዝፈቐደ ክዳን ትኸደን ።

2 - ኣብቲ ዝተወሰነ ቦታ ናይ ኢሕራም ሚቓት ምስ በጻሕካ ቅድሚ ኢሕራም ምግባርካ ዝኾነ ዓይነት ሰላት ማለት ከም ሱን-ነተል ውዱእ ተሕየተል መሰጺድ ..ወዘተ ክትሰግድ ሙስተሓብ ይኸውን። እንተድኣ ኣጋጣሚ ኣብ ወቅቲ ሰላት (ፈርዲ) በጺሕካ

ፈርድኻ ሰጊድካ ክተሕርም'ውን ዝበለጸ እዩ ። ኣብ ተግባራት ናይ ሓጅ ንክትሓቱ ድማ ልባውን ኣፋውን ንዮ ብኸምዚ ዝሰብ ትገብር ።

ንዮኻ ሙተመትዕ እንተኾይኑ ለበይክ ዑምራ ። ወይ ኣላሁመ ለበይክ ዑምራ ትብል ።

ንዮኻ ቃርን እንተኾይኑ ለበይክ ኣላሁመ ሓጅን ወ ዑምራ ። ወይ ለበይክ ሓጅን ወ ዑምራ ትብል ።

ንዮኻ ኢፍራድ እንተኾይኑ ኣላሁመ ለበይክ ሓጅን ። ወይ ለበይክ ሓጅን ትብል ።

ኣብ ምትግባር ሓጅ ኮነ ዑምራ ከተዓናቕፋኻ ዝኸለሉ ነገራት ከም ሕማም ጸላሊ ምስ ዘስግኡኻ እሽቲራፕ ትሓትው ማለት ትብል ፡-

ፊኢን ሓበሰኒ ሓቢሱን ፊመሒሊ ሓይሱ ሓበሰተኒ።

ሓጅ ወይ ዑምርኡ ንክፍጽም ዘዋኸለሉ ኩነታት ምስ ዚጋጥም ካብ ኢሕራሙ ክሕለል ይኸእል።

3 - ዓው ኢልካ ተልቢዮ ትገብር ማለት ለበይክኣላሁማ ለብይክ ለበይክ ላሽሪከለክ ለበይክ ኢኣልሓምዶ ወኒዕመተ ለከወልሙልክ ላሽሪከለክ።

ኣብዚ ግዜ'ዚ ሙሕሪም ስለዝኹንካ ኩሉ ተግባርካን ቃልካን ኣብ ዚክር ክቐየድ ብእንጸሩ ካብ ሕማቕ ተግባራትን ቃላትን ከም ሕሜታ ህውከት ፍሪ ዘይበሉ ክትዕ ባእሲ ... ወዘተ ክትርሕቕ ይግባእካ ፡ ረቢ ስብሓኒ ወተዓላ ይብል ፡-

الْحَيُّ أَشْهُرُ مَعْلُومَاتٍ فَمَنْ فَوَّضَ فِيهِ الْحَيَّ فَلَا رَفْتَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَيِّ

ብተወሳኺ ካብ'ቶም ኣብ 78 24 ቁጽሪ ዝተገልጹ ነጥብታት ፈጺምካ ትኸልከል ። ኣብ ኢሕራም ዝዘውተሩ ጌጋታት ኣብ 78 ቁጽሪ 39 ተገሊጹ ስለዘሉ ካብ'ቶም ጌጋታት ክትቁጠብ ዘይሕለል ጸዕሪ ግብር ።

ካልኣይ : ሸምንተ ዙልሓጅ (የውመተርዊያ)

ሙተመትዕ ካብ'ቲ ዘለዎ ቦታ ኢሕራም ገይሩ ናብ ሙና ተልቢዮ እንደገበረ ይጓዝ ። ንዮኻ ቃርን ወይ ሙፍርድ እንተኾይኑ ድማ ካብ ሚቓት ኣሕሪምካ ኣብ መካ ምስ በጻሕካ ጠዋፍ ኣልቁዱም ክትገብር ሱን-ና እዩ ። ብዝተፈላለዩ ምክንያት ክትገብር እንተዘይደሊኻ ግን ቀጥታ ናብ ሙና ትኸይድ ጓለንስተይቲ ግን ወርሓዊ ኣበባእ እንተመጺኡዋ ክሳብ ትጸሪ ጠዋፍ ክትገብር ኣይፍቀደላን እዩ ። ቅድሚ ሸምንተ ዙልሓጅ እንተጸርዩላ ጠዋፍን ሳዕይን ትገብር'ሞ ብድሕሪኡ ከምሰባ ትኸውን እንተ ዘይጸርያ ግን ኣብ ሸምንተ ዙልሓጅ ካብ'ቲ ዘላቶ ቦታ ምስ ህዝባ ናብ ሙና ትጓዝ ብዘይካ ጠዋፍ ኩሉ ተግባራት ናይ ሓጅ ክትገብር ይፍቀዳ እዩ ። ኣብ ዝጸረዩትሉ ግዜ ድማ ንመካ ተመሊሳ ጠዋፍ ትገብር ።

ኣብ ሙና መዓልትን ለይትን ትጸንሕ እተን ሓሙሽተ ወቐቲ ሰላት ማለት ዙህሪ ዓሰሪ መቐሪብ

የውመተርጂያ ሙና ሓደጅ 9 ዙላላ 9 ራራውግልካ ኣብ ሙዝጸላፋ ሓደጅ ናብ ሙና ኣትምላላ መንገዱ ዘርኢ ስላ።

አልዲሻ አሱብሒ አብቲ ውሱን ግዜኣን ትሰግደን ግን እተን ኣርባዕተ ረክዓ ዝሰገዳ ማለት ዙህሪን ዓሰርን አልዲሻን ናብ ክልተ ረክዓ ተሕጽረን (ቀሰር) ።

አብ ሸምንተ ዙልሓጅ (የውመተርጂያ) ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት

1 - እቶም ሙተመትዕ ዝንይእም አብቲ ዳግመ ኢሕራም ዘሕርምሉ ክዳን ግድን ሓድሽ ክኸውን ኣለዎ ዝብል እምነት ከሕዳሩ ጌጋ እዩ ።

2 - አብ ክንዲ ካብቲ ዘለውዎ ቦታ ዘሕርሙ ናብ ካዕባ ከይዶም ከሕርሙ ጌጋ እዩ ።

ሳልሳይ:ትሸዓተ ዙልሓጅ (የውመ'ልዓረፋ)

ትሸዓተ ዙልሓጅ ጸሓይ ምስ በረቐት ካብ ሙና ናብ ኒመራ ተልቢያ እንደገብርካ ትጓዝ አብኡ ክሳብ ፍርቂ መዓልቲ ክትጸንሕ ድማ ሱንና ይኸውን ። አብ ኒመራ ክትወርድ እንተዘይክኢልካ ግን ናብ ዓረፋ ትኸኢልካ ትኸይድ አብኡ ክሳብ ጸሓይ ትዓርብ ክትጸንሕ ናይ ግድን (ዋጅብ) እዩ ። ድሕሪ ፋዱስ ኢማም ኹጥ(መደረ) የስምዕ ። ዙህርን ዓሰርን ብሓንቲ አዛን ግን ብኸልተ ኢቓማ አብ ሓደ እዋን ከክልተ ረክዓ ምስጀመፃ ትሰግደን (ጀምዐተቕዲም) ። አብ መገሻ ስለ ዘለኻ ብዘይካ ሱንና ናይ አሱብሕን ዊትሪን ካልእ ዘይሰገድኩ ኢልካ አይትሸገር ። መሬት ዓረፋ ኩሉ ደው መበሊ ስለ ዝኾነ አብ ዝኾነ ቦታ ናይ ዓረፋ ደው ኢልካ ኮፍ ኢልካ ተወጢሕን ንቑብላ ገጽካ ብምግባር ዱዓ ትገብር ። እዛ መዓልቲ እዚአ

የውመተርዊያ መና ካዲርክ 9 ዙልሓጅ ዓረፋውዒልካ እብ መዝደሊፋ
ካዲርክ ናብ መና እትምለሳሉ መንገዲ ዘርኢ ስኢሊ ::

ካብእተን ዝበለጸ መዓልታት ስለ ዝኾነት ግዜኻ ክትጥቀመሉ ረብሓ ናይ እዱንያን ኣኼራን ዘማለኣ ዱዓ ክተብዝሕ ብጣዕሚ እድላይ'ዩ ረሱል ሰለሷሁ ዓለይሂ ወሰለም ይብሉ ፡-

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴿ غير الدعاء دعاء يوم عرفة وأفضل ماقلت أنا والنبيون من قبلي لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك وله

الحمد يحيى ويميت وهو على كل شيء قدير ﴾

ብተወሳኺ ኣብ'ዚ መዓልቲ'ዚ ብዙሓት ዱዓታት ክትገብሮም ትኽእል ኣለው'ሞ ምእንቲ ሓገዝ ክኹኑኻ ሓደ ሓደ ረሱል ሰለሷሁ ዓለይሂ ወሰለም ዝገደፋልና (ዱዓእ ማእሱራት) ኣብገጽ 75 ተውከሰ.

ኣብ ትሸዓተ ዙልሓጅ (የውመልዓረፋ) ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት

- 1 - ግዜኻ ኣብ በለኻን ለኽዓኻን ብከንቱ ምጥፋእ ጌጋ እዩ ፡-
- 2 - ናብ ጀበልኣራሕማ ንክትድይብ ነብስኻ ምውጻዕ ጌጋ እዩ ፡-
- 3 - ካብ'ቲ ውሱን ቦታ ናይ ዓረፋ ምውጻእ ሓጅኻ የፍርስ ፡-
- 4 - ካብ'ቲ ውሱን ቦታ ናይ ዓረፋ ቅድሚ ጸሓይ ዓራርቦ ምልቃቕ ማለት ንግሆ ይኹን ድሕሪ ቀትሪ ናብ ዓረፋ ዝእተወ ቅድሚ ጸሓይ ምዕራብ ካብ ዓረፋ ምስ ዝለቅቅ ናይ ጌግኡ መጸገኒ ክሓርድ ይግበእ ፡-
- 5 - ጸም (ሲም) ክትውዕል ጌጋ እዩ ፡-

ራብዓይ ፡ ሙዝደሊፋ

ጸሓይ ምስ ዓረበት ካብ ዓረፋ ንሙዝደሊፋ ተልቢያ እንዳገበርካ ህድእ ኢልካ ትጓዝ ኣብ ሙዝደሊፋ ምስ በጻሕካ መቐራብን ኣልዒሻን ብሓደ ኣዘን ግን ብኸልተ ኢቓማ ትሰግደን ፡- እዚ ማለት ካኣ ኣብ ወቐቲ ናይ መቐራብ እንተ በጺሕካ መቐራብ ሰለስተ ረክዓ ሰጊድካ ኣልዒሻ ክልተ ረክዓ ተስዕባ (ጀምዕ ተቐዲም) እንተድኣ ኣብ ወቐቲ ኣልዒሻ በጺሕካ መቐራብ ሰለስተ ረክዓ ሰጊድካ ኣልዒሻ ክልተ ረክዓ ተስዕቡ (ጀምዕታእኪር) ግን ሰላት ኣልዒሻ ብዕባራ ምኽንያት ንድሕሪ ፍርቂ ለይቲ ክተደንጉዮ ስለ ዘይፍቀድ ወላውን ኣብ ሙዝደሊፋ ቅድሚ ምብጻሕካ ፍርቂ ለይቲ እንተቐረቡ ኣብ ዘለኻዮ ቦታ ኪንካ ክትሰግድ ይግባእካ ፡- ብድሕሪ'ዚ ከምቲ ረሱል ሰለሷሁ ዓለይሂ ወሰለም ዝገበርዎ ማለት ክትድቅስ ሱንና ይኹውን ፡- ሰላተልፈጅር ሰጊድካ ክሳብ መሬት ብርህ ዝብል ኣብ መሸዓረል ሓራም ኪንካ ዱዓ ተክቢር ታህሊል ታሕሚድ ከምኡ ዝኣመሰሉ ዚክር ተብዝሕ ፡- ቅድሚ ጸሓይ ምብራቕ ድማ ሸውዓተ ጸጸር ኣሪኻ ናብ ሙና ትብገስ ኣብ መንሳ ሙዝደሊፋን ሙናን ዘሉ ዋዲመሓሰር ዝተባህለ ሕሉም ምስ በጻሕካ እንተኸኢልካ ንኣካይዳኻ ቅልጣፌ ክትውስኽሉ ፍቱው እዩ ፡- ዘይክእሉ ሰባት ከም ኣረግቶት ነፍሲጸር ቆልዑን ... ወዘተ ኣብ ሙዝደሊፋ ሓዲሮም ድሕሪ ፍርቂ ለይቲ ንሙና ክኹዱ ይኽእሉ እዮም ፡-

አብ ሙዝደሊፋ ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት

1 - አብ ክንዲ ብሰላት ትግደስ ብእንጽፋ ናብ ጸጸር ምእራይ ጥራሕ እቓልቦ ክትገብር ጌጋ እዩ ።

2 - ብሰንኪ ዘይምርግጋጽ ካብ'ቲ ውሱን ዶብ ወጺኻ ክትሓድር ጌጋ እዩ ።

3) - ብሃሳስ ምኽንያት ቅድሚ ፈጅሪ ካብ'ቲ ቦታ ክትለቅቅ ጌጋ እዩ ።

ሓሙሻይ : ምድርባይ (ረሚ)

አብ መፃልቲ ዒድ ግዜ ናይ ምድርባይ ካብ ጸሓይ ምብርቕ አትሒዙ ክሳብ ጸሓይ ምዕርራብ ዘሎ እዋንዩ ገደቡ ። ብቡቕዕ ምኽንያት ቅድሚ ጸሓይ ምዕርብ ክትድርቢ እንተዘይክኢልካ ግን ብለይቲ ክትድርቢ ትኸእል ክብሉ ዑለማእ ይገልጹ ። አብ ሙና ጀመራት እልዓቐባ ምስ በጸሕካ ተልቢዮ ተቐርጽ እተን ካብ ሙና ወይ ካብ ሙዝደሊፋ ዝእኩብካየን ሸውዓተ ጸጸር ንነፍሲ ወከፍ ጸጸር አሳሁ አክበር እንደበልካ በብሓደ ትድርቢ ። ክትድርቢ እንከለኻ ድማ ካዕባ ንጸጋማይ ሸካኸካ ሙና ንዮማንካ ጌርካ ክትድርቢ ሱን-ና እዩ ። ግን እቲ ጸጸር ኣብ'ቲ ውሱን ዝድርብሉ ቦታ ከምዝበጽሖ ኣረጋግጽ ። እንተዘይ በጸሒ ግን እንደገና ካልኣይ ክትድርቢ ይግባእ ጸጸር ምእራይ ግን ካብ ሙዝደሊፋ ጥራሕ ዘይኮነስ ካብ ሙና'ውን ክትእርይ ትኸእል ኢኻ ። ሱን-ና ናይ ረሱል ሰለሷሁ ዓለይሂ ወሰለም አብታ ቀዳመይቲ መፃልቲ ሸውዓተ ጸጸር

ጥራሕ ምእራይ አብተን ዝተረፋ ክልተ ወይ ሰለስተ መፃልቲ ድማ ንነፍሲ ወከፍ መፃልቲ ዕለራን ሓደን ጸጸር ምእራይ እዩ ።

አብ ረሚ ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት

1 - ነቶም ጸጸር አኪብካ ብሓንቲ ሕፍንቶ ክትድርብሎም ጌጋ እዩ ።

ረሚ ጀመራት እትድርብሉ ቦታ ዘርኢ ስኢሊ

2 - ብእምኒ ይኹን ብሳእኒ ክትድርቢ እና ተጸረፍካ ክትውርው ጌጋ እዩ ።

3 - ንጸጸር ብሳምና ይኹን ብማይ ክትሓጽቦም ጌጋ እዩ ።

4 - ብሽለልትነት ዝኣክል ነቲ ውሱን ቦታ ሲኪትካ ናብ ሰብ ክትድርብዮ ጌጋ እዩ ።

5 - ቦቲ ዓቢ ጀሚርካ ብንኡስ ክትጭርስ ጌጋ እዩ ።

6- ብዘይ ብቑዕ ምኽንያት ጸጸር ዝድርብዮልካ ክትውክል ጌጋ እዩ ።

7 - ነቲ ሓባሪ ዓንዲ ሃሪሙ ናብ ጋብላ ክኣቱ ኣለዎ ዝብል እምነት ምሕደር ጌጋ እዩ ።

ሻዱሻይ : ምሕራድ

ኣብ ዓድ (የውመን-ናሕር) ማለት ካብ ቀዳማይ ዓድ ጀሚሩ ክሳብ ሳልሳይ ዓድ (ኣያመተሸሪቑ) ዘሉ ግዜ ናይ ምሕራድ ዕድል ስለዘለካ ሙተመትዕ ወይ ቃርን እንተሾይንካ ሓንቲ በጊዕ ወይ ጤል ወይ ምስ ሸውዓተ ሰብ ሓቢርካ (ሻብዓይ-አፍ) ሓንቲ ገመል ወይ ላም ክትሓርድ ዋጅብ ይኹኑካ ። ክትሓርድ እንክሉኻ ናብ ቂብላ ገጽ ጌርካ "ቢስሚላህ ኣላሁ-ኣክበር" ትብል ከምኡውን ኣላሁ-መ ሃዛ ሚንከ ወለክ ኣላሁ-መ ተቐበልሚን-ኒ ክትብል ሱን-ና እዩ ። ምስ ሓረድካያ ኣብ ሙና ወይ መካ ትጉዚያ እሞ ብድሕራኡ ካብቲ ስጋ ከፊልካ ክትበልዕን ፤ ንጽጉማት ድማ ክትህብን ፍቱው እዩ (ሙስተሓብ) ። ክሓርድ ክእለት ዘይብሉ ግን ዓሰርተ መዓልቲ ክጸውም ዋጅብ ይኾኖ ። እዚ ሚላት ሰለስተ መዓልቲ ቅድሚ ዓድ ወይ ድሕሪ ዓድ ኣብ ሓጅ ይጸውም እተን ዝተረፉ ሸውዓተ መዓልቲ ኣብ ዓዱ ምስ ተመልሰ ይጸመን ። ብዛዕባ እተን ሰለስተ መዓልቲ ኣብ ሓጅ ዝጸወማ እቲ ዝበለጸ

ግዜኤን ቅድሚ ትሸዓተ ዙልሕጃ ክኸውን እንክሉ- እዩ ። ምኽንያቱ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም የውም ዓረፋ ኣፍጢርም ሰለዝዋዓሉን ኣብ ዓረፋ እንክሉኻ መዓልቲ ዓረፋ ክትጸውም ሰለ ዝኸልከሉ- እዩ ። እዚ ዝተባህለ ሰለስተ መዓልቲ እንተደሊኻ ኣክታቲልካ እንተደሊኻውን ፈላሊኻ ትጸመን፤ ከምኡውን እተን ሸውዓተ መዓልቲ ኣብ ዓድኻ ምስ ተመልስካ እንተደሊኻ ኣክታቲልካ ትጸመን ወይ ከኣ ፈላሊኻ ክትጸመን ትኸእል ። እዚ ምሕራድ ወይ ምጸም ዝተገልጸ ኣብ መካ ንዝነብሩ ኣይምልከቶምን እዩ ። ብዛዕባ እዚ ረቢ ስብሓህ- ወተዓላ ይብል ።

فَمَنْ تَمَنَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَيْضِ

فَمَا اسْتَبَسَّرَ مِنْ أَهْدَىٰ فَمَنْ لَمْ يَحِدْ فَصَيَّامٌ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَيْضِ وَسَبْعَةٍ

إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلَهُ حَاضِرِي

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

ኣብ ምሕራድ ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት

1 - ኣብ ክንዲ ምሕራድ ዋጋ በጊዕ (ገንዘብ) ንድኻታት ምዕደል ጌጋ እዩ ንኡሙን ሰብ ወይ ንዝምልከቶም ኩባንያታት ክሓርዱልካ ክትውክል ግን ትኸእል ።

ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا

نُذْرَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ

አገባብ ናይ ጠዋፍ ዘርእ ስላሊ

መዘኻኸሪ :- አገባብ ናይ ጠዋፍን ኣብ ጠዋፍ ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታትን ብዝምልከት ኣብ ገጽ ቁጽሪ 43 ተመልከት

ታሽዓይ : ኣብ ሙና ምሕጻር

ኣብ ሙና ሰለስቲኦ መዓልታት ዓድ ከተሓድርን ጸጸር ከተድርብይን ናይ ግድን (ዋጅብ) እዩ፤ ግዜ ናይ ምድርባይ ካብ ድሕሪ ቀትሪ (ባዕድዘዋል)

ሻውዓይ : ምልጻይ ወይ ምሕጻር

ጸጉሪኻ ከተላጺ ወይ ካብ ኩሉ ጸጉሪኻ ተሕጽር ዝበለጸ ግን ምልጻይ እዩ :: ከተላጸ ወይ ከተሕጽር እንከለኻ ብዋጅናይ ክፍሊ ክትጅምር ዝበለጸዩ :: ጓለንስተይቲ ድማ ካብ ኩሉ ቁኑላ ከክንዲ ሲሶ ኣጸብዕቲ (1/3) ትቐርጸሉ :: ኣብዚ ግዜ እዚ ብጀካ ምስ ሰበይትኻ ሰጋዊ ርክብ ምፍጻም እንተዘይ ኮይኑ ካልእ ካብቲ ኩሉ ተኸልኪልካዮ ዝነበርካ ናጸ ትኸውን ክሳብኻ ተገሊጹ ዘሎ ተግባራት ምፍጻም ተሓሉል ኣልኣወል ተባሂሉ ይጽዋዕ :: ድሕሪኪ ጨና ክትልክ ሙስተሓብ ይኸውን ::

ሻሙናይ : ጠዋፊ'ልኢፋዳ (ጠዋፊ'ዝያራ)

ጠዋፍ ኣልኢፋዳ ሓንቲ ካብተን ዘይተርፋ መሰረታውያን ዓንድታት ናይ ሓጅ ስለ ዝኾነት ሓጅ ብዘይ ጠዋፍ ኣልኢፋዳ ብቑዕ ኣይከውንን እዩ :: ኣብ ካዕባ ጠዋፍ ከምቲ ዝግባእ ምስ ጨረሽካ ኣብ ድሕሪ መቓም ኢብራሂም ወይ ኣብ ዝኾነ ቦታ ናይ መሰጅደልሓረም ክልተ ረከዓ ትሰግድ :: ሙተመትዕ እንተኾይንካ ናብ ሰፋን መርዋን ኬድካ ሳዕይ ትገብር ምኽንያቱ እቲ ናይ መጀመርያ ሳዕይ ንዑምራ ኢልካ ስለ ዝገበርካዮ ምስዚ ዝምድና የብሉን ::

ቃርን ወይ ሙፍርድ እንተድኣ ኪንካ እሞ ኻኣ ቅድሚ ናብ ሙና ምኽድካ ምስ ጠዋፊልቂዱም ሳዕይ ጌርካ እንተነይርካ ካልኣይ ሳዕይ ኣየድልን እዩ :: ኣላህ ስብሓኩ ወተዓላ ይብል ::

ጀሚሩ ከሳብ ጸሓይ ዓራርቦ ዘሉ እዋን ክጸንሑ ይኸእልዩ። ስለዚ ድማ ኣብቲ ብዝሒ ህዝቢ ዘይበሉ ሰዓታት ቀስ ኢልካ ብዘይ ምድፍፋእን ሽግርን ክትፍጽሞ ፈትን። ምኽንያቱ ዒባዳ ስለ ዝኾነ ከመይ ትውድእ ዘይኮነሰ ብኸመይ ኸሹዕን ኸዱዕን መቐረትን ትረኽቡሉ ሜላ ክትምህዝ ይግባኣካ።

ኣብ ካልኣይ ዒድ ድሕሪ ቀትሪ ዕስራን ሓደን ጸጸር ኣሪኻ ንጀመራት ትኸይድ ቦቲ ቀዳማይ ንእሽቶ ጀመራት ጀሚርካ ሸውዓተ ጸጸር ኣላሁኣክበር እንዳበልካ ትድርቢ። ክትድርቢ እንክለኻ መካ ንጸጋምካ ሙና ንዮማንካ ጌርካ ክትድርቢ ሱን-ና እዩ። ድሕሪ ምድርባይካ ናብ ቂብላ ገጽካ ኢድካ ሓፍ ኣቢልካ ዘድልዩካ ነዊሕ ዱዓ ትገብር። ኣብ ካልኣይ ጀመራት ልክዕ ከምቲ ኣብ ቀዳማይ ንእሽቶ ጀመራት ዝገበርካዮ ኣገባብ ትገብር። ኣብ ሳልሳይ ጀመራት ኣልኩብራ ብጀካ ዱዓ ከምቲ ኣብ ቀዳማይን ካልኣይን ዝገበርካዮ ኣገባብ ኣደራብዮ ደርቢኻ ቀጥታ ትኸይድ። ምኽንያቱ ረሱል ሰለሷሁ ዓለይሂ ወሰለም ኣብ ጀመራተልኩብራ ዱዓ ኣይገብዩን።

ኣብ ሳልሳይ ዒድ ድሕሪ ቀትሪ ዕስራን ሓደን ጸጸር ኣሪኻ ንጀመራት ትኸይድ ቦቲ ቀዳማይ ንእሽቶ ጀመራት ጀሚርካ ሸውዓተ ጸጸር ኣላሁኣክበር እንዳበልካ ብብሓደ ትድርቢ። ድሕሪ ምድርባይካ ናብ ቂብላ ገጽካ ጌርካ ኢድካ ሓፍ ኣቢልካ ዘድልዩካ ነዊሕ ዱዓ ትገብር። ኣብ ካልኣይ ጀመራት ልክዕ ከምቲ ኣብ ቀዳማይ ንእሽቶ ጀመራት ዝገበርካዮ ኣገባብ ትገብር። ኣብ ሳልሳይ ጀመራት ኣልኩብራ ብጀካ ዱዓ ከምቲ ኣብ ቀዳማይን ካልኣይን ዝገበርካዮ ኣገባብ ኣደራብዮ ደርቢኻ ቀጥታ ትኸይድ። ምኽንያቱ ረሱል ሰለሷሁ ዓለይሂ ወሰለም ኣብ ጀመራተልኩብራ ዱዓ ኣይገብዩን። ድሕሪዞም ዝተጠቐሱ መዓልታት ምድርባይ

ክትከይድ እንተተሃዊኸካ ቅድሚ ጸሓይ ምዕራብ ካብ ሙና ናብ መከተልሙከሪማ ክትከይድ ትኸእል። ግን ብዘይ ገለ ምኽንያት ኣብ ሙና እንክለኻ ጸሓይ እንተዓሪቡካ ክትሓድር ናይ ግድን (ዋጅብ) እዩ። ረሱል ሰለሷሁ ዓለይሂ ወሰለም ግን ኣብ ራብዓይ ዒድ ድሕሪ ቀትሪ ዕስራን ሓደን ጸጸር ደርቢዮም ካብ ሙና ወጺኦም። ስለዚ እቲ ዝበለጸን ዝያዳ ኣጅሪን ዝተማለኤ ሱን-ና እንተ ኸኢልካ ራብዓይ ዒድ ዕስራን ሓደን ጸጸር ደርቢኻ ክትከይድ እዩ። ረቢ ሰብሓኑ ወተዓላ ይብል።

وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَآتَقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

ብዕብዮት ብምኽንያት ሕማም ዓበይትን ህጻውንትን ነፍሲ ጸርን እንተኾይዮም ግን ክዳፋፍኡ ስለዘይክእሉ ከክንደእም ዝድርቢ ክውክሉ ይኸእሉ እዮም። እቲ ዝተወከለ ኻኣ ኣብ ነፍሲ ወከፍ ጀመራት ንቅድም ኣብታ ቀዳመይቲ ጀመራት ናቱ ሸውዓተ ጸጸር ይድርቢ ብድሕሪኡ ናይቲ ዝወከሉ ይድርቢ ኣብቲ ካልኣይን ሳልሳይ ጀመራት ካኣ ከምቲ ኣብ ቀዳማይ ዝተጠቐሞ ኣገባብ ናቱ ደርብዮ ብድሕሪኡ ናይ ወካሊኡ ይድርቢ።

ዓስራይ ጠዋፍ አልወደዕ (ናይ መፋኅዊ ጠዋፍ)

ቅድሚ ካብ መካ ምውጻእካ ጠዋፍ'ልወደዕ ንኸትገብር ዋጅብ ስለ ዝኾነ ብጅካ ሓራሰን ወርሓዊ አባባ ዝመጸ ዓለንስተይትን ካልኣት ካብ መካ ቅድሚ ምውጻእኻ ናይ ስንብት ጠዋፍ (ጠዋፍ አልወደዕ) ክገብሩ ዋጅብ እዩ ።

ጠዋፍ አልወደዕ ከምቲ ዝግባእ ምስ ፈጽምካ ኣብ ድሕሪ መቓም ኢብራሂም ወይ ኣብ ዝኾነ ቦታ ናይ መስጅደልሓረም ክልተ ረካዓ ክትሰግድ ፍቲው ይኸውን ብድሕሪ'ዚ ብዘይገለ ምዱንጓይ ካብ መካ ክትወጽእ ኣለካ ። ብዘይ ገለ ምኽንያት ግዜ እንተ ወሲድካ ግን እንደገና ጠዋፍ'ልወደዕ ክትገብር ናይ ግድን (ዋጅብ) እዩ ። ካብ መስጅደልሓረም ክትወጽእ እንከለኻ ጸጋማይ እግርኻ ኣምሪሕካ ነዚ ዝስዕብ ዱዓ ክትገብር መስተሓብ ይኸውን ።

بسم الله والصلاة والسلام على رسول الله، اللهم اني

أسألك من فضلك

ዕማም ናይ ሓጅ ኣብዚ ይዘዘም ።

ትርጉም ናይ ተልብያ

ለበይከሷሁ-መለበይክ ማለት ኣ ፡ ኣላህ ንጸውዒትካ ካብ ሓደ ግዜ ንላዕሊ ደጊመ ደጋጊመ ብልበይ'ውን ጽኑዕ እምነትን ውሳኔን ኣሕዲረ ብቻለይን ብኣካለይን ኣቢላ ምላሽ ይህበሉ ኣለኹ ።

ለበይክ ላሽሪክ ለክ ለበይክ ማለት ኣ ኣላህ ኣብ ተግባራትካን (ሩቡብያ) ኡሉ-ሂየትካን ኣስማትካን ባህሪያትካን (ኣልኣስማእ ወሲፋት) ፈጸሙ መሻርኽቲ ከምዘይብልካ ንጸውዒትካ ኣመልኪተ ካብ ሓደ ግዜ ንላዕሊ ደጊመ ደጋጊመ ብልበይ'ውን ጽኑዕ እምነትን ውሳኔን ኣሕዲረ ብቻለይን ብኣካለይን ኣቢላ ምላሽ ይህበሉ ኣለኹ ።

እምበኣር ሓደ ሓጃጂ ነዞም ቃላት እዚእም ደጋጊሙ ክብሉም እንከሉ ኣብ ሰለስቲእም ዓይነት ተውሒድ ኣላህ ስብሓኒሁ ወተዓላ መሻርኽቲ ከምዘይብሉ የረጋግጽን እወታዊ ቃሉ ብዓውታ የስምዕን ስለ ዘሉ ነዞም ሰለስተ ዓይነት ተውሒድ ቅድሚ ዝኹነ ዒባዳ ክፈልጠም ይግባእ ። ምኽንያቱ ብዘይ ተውሒድ ዝፍጽም ተግባር (ዒባዳ) ኣብ ቅድሚ ረቢ ተቐባልነት የብሉን ።

ለለዚ ኩቡር ሓጃጂ እዚ ኹሉ ምእንቲ ንረቢ ስብሓኒሁ ወተዓላ ክተፍቲን ግብኣካ ክተማልእን ክትፍጽምን ትፈትዎም ስድራ ቤትካ ራሕሪሕካ ክንደይ ገንዘብን ግዜን ጉልበትን ኣጥፊእካ መጺእካ ጳዕርኻ ከንቲ ንኸይተርፍ ነዞም ሰለስተ ዓይነት ተውሒድ

ንኸትፈልጦም ዘይሕለል ጸዕሪ ግበር ። ንሕናውን እንተኾነ ይትረፍዶ ሰላትካን ስያምካን ዘካትካን ሓጅኻን ካልእት ሰናይ ተግባርካን ወላኪ ሳንቲምውን ትኹን ምእንቲ አላህ ተወፍዖ አብ ቅድሚ ረቢ ተቐባልነት ክህልዎምበር መኻን ኮይና ክትተርፍ ስለ ዘይንደልዎልካ ቅድሚ ኹሉ ብዛዕባ ተውሒድ ሓጺር ሓበራታ ክንህበኻ አዝዩ አገዳሲ እዩ ።

ተውሒድ አንጻር ናይ ሽርኪ እዩ ።
ተውሒድ ማለት ንሓደ አላህ ጥራሕ ብዘይ ገለ መሻርኹትን መንሳኛን ንዕኡ ጥራይ ብንጽህና ምምላኽ (ኢፍራዱላህ ቢልዒባዳ) ማለት እዩ ።

ተውሒድ አብ ሰለስተ ይኸፈል ። ንላቶም ካላ ቀዳማይ ተውሒድ አልሩቡቢያ
ካልኣይ ተውሒድ አል-ኡሉሂያ
ሳልሳይ ተውሒድ አልአስማእ ወሲፋት ።

ቀዳማይ ተውሒድ አልሩቡቢያ
(ተውሒዱላህ ቢአፍፃሊሂ)

ተውሒድ አልሩቡቢያ ማለት ረቢ አብ ተግባራቱ ፈጹሙ መሻርኹቲ ዘይብሉ ንሱ ጥራይ ፈጣሪ (ኸልቕ) ናይ ኩሉ ወናኒ ሽሻይ ዝልግስ ዝኖብ ውላድ ዝህብ ሂወት ዘልብስ ...ወዘተ ምዃኑ ዝገልጽ ሓደ ካብቶም ሰለስተ ዓይነት ተውሒድ እዩ ። እዚ ዓይነት ተውሒድ እዚ መሻርካን ኩፋር ከይተማተኡ

ዝእምኑሉ ዝነበሩ ጉዳይ እዩ ። ናይ"ዚ መረጋገጺ ረቢ ስብሓህ ወተዓላ ይብል ።

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ
مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ
الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدِيرُ الْأَمْرَ
فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا لَنَقُولُ

ብሰለስቲአም ዓይነት ተውሒድ ዘይ ምእማን ግን አብ እስልምና አይጽምብረካን እዩ ። ስለ"ዚ አላህ ስብሓህ ወተዓላ አብ ተግባራቱ ዝኾነ ተቃጻጺ ፍጡር ስለ ዘይብሉ ልክዕ ከምታ ረቢ ጥራሕዩ ፈጣሪዮይ ዝብል እምነት ዘለካ ውላድውን እንተኾነ ረቢ ጥራሕዩ ዝህበኒ ዝብል እምነት ክህልወካ ናይ ግድን እዩ ። አላህ ስብሓህ ወተዓላ ይብል ።

لِلَّهِ مُلْكُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَ شَاءَ
وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذَّكُورَ ۖ أَوْ زَوْجَهُمْ ذَكَرًا أَوْ إِنَ شَاءَ
وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ

ከምታ ድሕሪ ሞተይ ዳግማይ ሂወት ዘልብስኒ (ባዕስ) ረቢ ጥራሕ እዩ ዝብል እምነት ዘለካ ርዝቅኹውን እንተኾነ ረቢ ጥራሕ እዩ ዝህበኒ ዝብል እምነት ክህልወካ ይግባእ ። አላህ ስብሓህ ወተዓላ ይብል ።

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ

ልክዕ ከምቲ ናይ ኩሉ ወናኒ ረቢ ጥራሕ እዩ ዝብል እምነት ዘለካ ናይ ኩሉ ጉዳይ ኣዛዝን ኣማኣዳርን ድልዩቲ ገባርን (ሙደብር) ኣላህ ጥራሕዩ ዝብል ጽኑዕ እምነት ክህልወካ ናይ ግድን እዩ። ኣላህ ሰብሓኑ ወተዓላ ይብል ፡-

أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

እምበኣር ረቢ ኣብዚ ዓይነት ተውሒድ እዚ ፈጺሙ መሻርኹቲ (ፒርክ) ዮብሉን። ነዚ ንምርግጽ ኢኻ ድማ ለባይክ ላሽሪክላክ ትብል ዘለኻ ።

ካልኣይ ተውሒድ ኣልኡሉሂያ (ተውሒድኃህ ቢኣፍዓሊልዒባድ)

ተውሒድኡ ኡሉሂያ ማለት ንኣደ ልዑል ኣላህ ሰብሓኑ ወተዓላ ጥራይ ከተምልኽ ። ኣብ ዝኹነ ተግባራትካ ፈጸምካ ሸሪክ ከትገብረሉ ከምዘይ ግባኣካ ዝሕብር ኮይኑ ኣሸንኪይዶ ንዝኾነ ፍጡር ወላውን ነቶም ዝበለጹ ፍጡራት ማለት መላኪታትን ነብያትን ልኡኻትን ...ወዘተ እውን እንተኾነ ፈጸምም ኣብ ዒባዳ ሓንቲ እጃም ከምዘይብሉም ዘብርህ ዓይነት ተውሒድ እዩ ። ኣላህ ሰብሓኑ ወተዓላ ይብል. ፡-

وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا

ሙሸሪኪን ነዚ ዓይነት ተውሒድ እዚ

ጸውዒት (ዳዕዋ) ምስ ተገብረሉም ንልኡኻት (ሩሉል) ጸውዒቶም ነጺጎም ኣይፋልናን ኣይንቅበሉን ሉምስ ካኣ ናይ ኣቦታትኩም ሰረት ግደፋ ዝብል ጭርሖ (ዲን) ሒዝካልና መጺእካ ብምባል ኣብ ምዕዘምዛምን ዝላዓለ ጎንጽን በጽሑ ። ኣላህ ሰብሓኑ ወተዓላ ይብል ፡-

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَتَقَوَّمُوا عِبَادُ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ۖ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٦١﴾
قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرْنَكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٦٢﴾
يَتَقَوَّمُوا لَيْسَ بِي ضَلَالَةٍ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٣﴾
أَتُفَكِّمُكُمْ رَسُولَتِي رِيٍّ وَأَنْصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾ أَوْ عَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٥﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَخْبَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلِكِ وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٦﴾ وَإِلَىٰ عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَتَقَوَّمُوا عِبَادُ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٧﴾
قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرْنَكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَذَّابِينَ ﴿٦٨﴾ قَالَ يَتَقَوَّمُوا لَيْسَ بِي سَفَاهَةٍ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٩﴾

ዲባዳ እንታይ ማለት እዩ ?

ዲባዳ ክባሃል እንከሎ ብሓፈሻ ኩሉ ረቢ ዝፈትዎን ዝደልዮን አሰማት ካብ ቃላት ይኹኑ ካብ ግዳማውን ውሽጣውን ዝፍጽሙ ተግባራት ከም ሰላት ዱዓ ሓጽ ምሕራድ ዘካት ጠዋፍ መብጻዓ ፍርሒ ስያም ኸዱዕ ኸሹዕ ...ወዘተ ዘጠቓለሉ ዲባዳ ይባሃል እምበኣር ካብ ዘም ዝተጠቐሱን ዝተረፉን ዓይነት ዲባዳታት ሓንቲ ንፍጡር እንተ ዓዲልካ አብ ዓዘቕቲ ሺርኪ ጥሒልካ ማለት እዩ ። ስለዚ ከምታ ሰላት ንአላህ ጥራይ ትሰግደሉ ዱዓ ድማ ብዘይገለ ተቃጻጺ ሓይሊ ናብ አላህ ጥራይ ክተወፍዮ ይግባእ ። አላህ ሰብሓኑ ወተዓላ ይብል ።

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ

دَاخِرِينَ

ከምቲ ሓጽ ንአላህ ጥራይ ትዕድሉ ንቐርባን ትሓርዶ (በጽ) ድማ ንአላህ ጥራሕ ኢልካ ክትገብሮ ይግባእ ። አላህ ሰብሓኑ ወተዓላ ይብል።

قُلْ إِنْ صَلَّيْتُ وَذَكَرْتُ وَحَيَّيْتُ وَمَعَاتِي لِلَّهِ

رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٧٠﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَيَذَلِكَ أَمْرُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

ከምታ ዘካት ንአላህ ትዕድላ ጠዋፍ ድማ ዕብዮት ናይ አላህን ፍርሕን አሕዲርካ አብ ካዕባ ጥራሕ ንአላህ ክትፍጽሞ ይግባእ አላህ ሰብሓኑ ወተዓላ ይብል።

وَلَبِطُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ

ልክዕ ከምታ ስያም ንአላህ ጥራይ ትጸውም ፍርሒ'ውን ብዘይካ ንሓደ አላህ እንተዘይኮይኑ ንምውት ምላሻ ዘየሉ ፍጡር ክትፈርሕ ሽርክ እዩ ። አላህ ሰብሓኑ ወተዓላ ይብል።

إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ

يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ، فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

ዝኹኑ ሽግርን ጸበባን ክወርድካ እንከሎ ያረብ ፈርጂኒ ዝብል ልቦናዊ ዱዓን ሓገዝን ካብ ረቢ ጥራሕ ክትሓትት ይግባእ አላህ ሰብሓኑ ወተዓላ ይብል።

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَبْ لَكُمْ

ፍጡር ስለ ዝኾንካ ንፈጣሪኻ ዳኣምበር ንኸመኻ ፍጡር ሕማቕን ጽቡቕን ንነፍሱ ዘይውንን አይትሕተት ስለዚ ኩሉም ዓይነት ዲባዳታት ፈሊጥካ ናብ ሓደ አላህ ጥራሕ ዓድሉ ። ዝኾነ ሰናይ ተግባር ትፍጽሞ ምስ ሽርኪ ዝተደባለቑ እንተኹይኑ ረቢ ንዝኹኑ ሰናይ ተግባርካ ፈጸሙ አይቅበሉካን እዩ ። በልኪዳኣ ቶባ ክይበልካ ካብ ዓለም ምስ ትፍለ አብ አኼራ ዘልኣለማዊ ሰፍራኻ አብ ጀሃም ይኸውን ። ካብዚ ረቢ የድሕነና ። አላህ ሰብሓኑ ወተዓላ ይብል።

إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ

الْجَنَّةَ وَمَأْوَهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

መሽሪኪን ንረቢ ጥራይ ተገዝኡ (አምልኹ) ናብኡ ጥራይ ዱዓ ግብሩ ናብኡ ጥራይ ቁርባንኩም ፈጽሙ ክባሃሉ እንክለው መልሶም ንፍጡራት ንግዝእም የለናን የግዳስ ናብ ረቢ ከቅርቡና ኢና ዱዓ ምሕራድ (ቁርባን) መብጻዓ ወዘተ.. ንገብረሎም ዘለና ዝብል መልሲ ይህቡሉ ነበሩ ። ግን ረቢ እዚ ዓይነት ተግባር'ዚ ሽርኪ ከም ዝኾነ ኣብ ቁርኣነ'አልከሪም ይገልጻልና ። ኣላህ ስብሓኒህ ወተዓላ ይብል፡-

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ

مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ

ከምኡ እውን ምእንቲ ኣብ ቅድሚረቢ ክሸፍዑና ኢና ንልምናም ዘሉና ዝብል መልሶን ከንቱ እምነትን ከምዝነበሮም ረቢ ኣብ ብዙሕ ምዕራፋት ናይ ቁርኣን ጠቐሱልና ምኽንያቱ ምእንቲ ከምዚ ዝኣመሰለ ባህሪያት ናይ መሽሪኪን ኣብ ልብና ሶሊኹ ንእምነትና ከዮፍርሶ ኣላህ ስብሓኒህ ወተዓላ ይብል ፡-

أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ

قُلْ أَوْلَوْكَانُوا لَا يَسْعَىٰ كُونٌ شَيْئًا وَلَا يَعْْقِلُونَ ﴿٣٧﴾

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ

إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

አስተውዕል !!! ናብ ሃይማኖት እስልምና እተእቱ ኣፍደገ ኡንኮ እያ ንሳኻኣ ላኢላህ ኢላላህ መሓመድ ረሱሉላህ ክትከውን እንክላ ካብ እስልምና ንኸትወጽእ ግን ብዙሕ ነስተውዕለሉን ዘይነስተውዕለሉን ኣፍደገታት

ሰለ ዘሉ ላኢላህ ኢላላህ ንበይና ናይ ዝበልካ ጥራይ ኣይኮነን ተውሒድካ ዝረጋገጽ እንታይዳእስ ኩሉ ዒባዳ ንፍጡር ከምዘይግባእ ፈሊጥካ ንኣላህ ጥራሕ ከምዝዕደል ምስ እተረጋገጽ ጥራሕዮ'ሞ ካብ'ዞም ሸታሕታሕ ዝኹኑ ሸይጣን ዝተለዎም ቃላት ተጠንቀቑ። ጸላኢኻ ጽቡቕ ሰለ ዘይምህልካ ላኢላህኢላላህ እንዳበልካ ንላኢላህኢላላህ ዘፍርስ ተግባር ኣይትፈጽም ። ሸይጣን ኣብ ልዕሊ ሕዝቢ ኑሕ ዝገበሮ ውጥን ኣይትረሰዕ ። ኣብዚ ዓይነት ተውሒድ'ዚ ረቢ መሻርኽቲ (ብጻይ) ከምዘይብሉ ንኸተረጋግጽ ኢኻ ለበይክ ላሽሪክለክ ለበይክ ትብል ዘለኻ ።

3) ተውሒድ ኣልኣሰማእ ወሲፋት

ተውሒድ ኣልኣሰማእ ወሲፋት ክባሃል እንክሉ ከም'ቲ ኣላህ ንነፍሱ ኣብ ቁርኣን ኣልከሪም ዝሰመዮ ኣሰማቲን ብዝገለጸ ባህሪያቲን ከምኡ'ውን ብሸነሽ ቃል ነቢይ መሓመድ ሰለላህ ዓለይሂ ወሰለም ኣቢሉ ብዝሓበሮን ኣሚንካ እቲ ቅኑዕ ትርጉሙ ከይጠምዘዝካ (ታእዊል)

ምስ ፍጡራት ከዮመሳሰልካ (ተምሲል) ንህልው ኣሰማቲን ባህሪያቲን ከዮግለልካ ወይ ከይገደፍካ (ታዕጢል) ከመይን ሰለምንታይ ዝብል ናይ ቅርጺ ሕቶ ከይሓተትካ (ተክይፍ) ክትኣምን ከምዝግባኣካ ዝገልጽ ላልሳይ ዓይነት ተውሒድ'ዩ ። ኣላህ ስብሓኒህ ወተዓላ ይብል ፡-

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

ከምኡ'ውን ስብሓኒህ ወተዓላ ይብል

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي
 أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ኢስልላም ደ ወኒዕመተ ማለት ኩሉ ምስግናን
 ሓምድን ንረቢ ጥራሕ እዩ ዝግብኦ ። ምኽንያቱ
 ወናኒ ናይ ኩሉ ኒዕማን ዓደሊኡን ስለ ዝኾነ ንዕኡ
 ጥራሕ ከነመስግኖ ይግባእ ። ረቢ ስብሓኑ ወተዓላ
 ይብል ፡-

وَمَا يَكُم مِّنْ تَعْمَلِينَ اللَّهَ

ስለዚ ንሕና ንኣላህ ኣብ ኣዱንያ ኮነ ኣብ
 ኣኼራ ንመስግኖ (ካሕመ-ደሀ) ። ሓበሬታ ናይ ሓምድ
 ድማ ጽቡቕ ስራሕ ምፍጽምዩ ። ማለት ሓደ ሰብ
 ኣብቲ ረቢ ዝኣዘዞ ክርከብ ብኣንጻሩ ካብ ዝኸልከሉ
 ክኸልከል እንክሉ ሓደ ዓቢ ምልክት ናይ ሹክር ሊላህ
 እዩ ። ስለዚ ንኣላህ ስብሓኑ ወተዓላ ብልብናን
 ብመልሓናን ብኣካላትናን ክነመስግኖ ይግባእ ። እምበኣር
 ተልብዖ ምስግና ንረቢ ብልብናን መልሓናን ክኸውን
 እንክሉ እቲ ተግባራት ናይ ሓጅ ምትግባር ድማ
 ብኣካላትና ንመስግኖ ኣለና ማለት እዩ ። ረቢ ዝሃበና
 ኒዕማ ቁጽሩ መጨረሻ ዮብሉን ። እቲ ዝዓበየ
 ተወዳዳሪ ዘይብሉ ኒዕማ ዝለገሰልና ኻእ እስልምና እዩ።
 እዚ ስለ ዝኾነ እዩ ኻእ እቲ ተወዳዳሪ ዘይብሉ
 ምስግና ንኣላህ ዝግባእ ።

ስከወል ሙልክ ላሽሪክለክ ማለት ረቢ ናይ ኩሉ
 ወናኒኡን መላኺኡን ፈግራኡን መጽርኹቲ ዘይብሉን
 እዩ ። ክቡር ሓጃጂ ኣስተውዕል !!! ምእንቲ ኩሉ
 ስራሕኻ (ዓገዳኻ) ከይፈርሶኻ ተግባርኻ ኣንጻር መልሓኻ
 ክኸውን ዮብሉን ተጠንቀቕ ንረብኻ ጥራሕ ተገዛእ
 ናብኡ ጥራሕ ዱዓ ግበር ።

ዱዓእ ኣልማእሱራት

እዞም ኣለዒብና ነስፍሮም ዱዓታት ካብ
 ቁርኣንን ሱንናን ዝተዋጽኡ ክኹኑ እንክለው ኣብ
 መውቓፍ ዓረፉ ፡ መሸዕረልሓራም ፡ ኣብ ጀመራት
 ምድርባይ ኣብ ሳዕይ ፡ ጠዋፍ ፡ ኣብ ዝኾነ ቦታን
 ግዜን ንዱዓ ክትጥቀመሉም ትኸእል ።

هذه أدعية جامعة نافعة إن شاء الله تعالى يناسب
 الدعاء بها في عرفات، وفي المشعر الحرام، وبعد رمي
 الجمرة الأولى والثانية أيام التشريق، وعلى الصفا
 والمروة، وفي كل موطن للدعاء، وكل زمان ومكان،
 وليست مخصصة لهذه المشاعر، لكن لا مانع من
 الدعاء بها؛ لقوله ﷺ: «ما من مسلم يدعو الله
 بدعوة ليس فيها إثم ولا قطيعة رحم إلا أعطاه الله
 بها إحدى ثلاث: إما أن تعجل له دعوته، وإما أن
 يدخرها له في الآخرة، وإما أن يصرف عنه من الشر
 مثلها» قالوا: إذا نكثر. قال: «الله أكثر» .

- ٧- ﴿ رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَالْحَقِّقْ بِالصَّالِحِينَ *
وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ * وَأَجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ
جَنَّةِ النَّعِيمِ ﴾
﴿ وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ ﴾ .
- ٨- ﴿ رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴾ .
- ٩- ﴿ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴾ .
- ١٠- ﴿ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا
إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ .
- ١١- ﴿ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ
عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَلَدَيَّْ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي
بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴾ .
- ١٢- ﴿ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ
الدُّعَاءِ ﴾ .

- الحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبي بعده .
- ١- ﴿ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ
مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾ .
- ٢- ﴿ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْكَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ
وَالَا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾ .
- ٣- ﴿ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَلَدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا
وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ﴾ .
- ٤- ﴿ رَبَّنَا لَقَبَلْنَا مِنْكَ إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ
وَتُبَّ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴾ .
- ٥- ﴿ رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا
وَتَقَبَّلْ دُعَاءَ ﴾ .
- ٦- ﴿ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَلَدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ
الْحِسَابُ ﴾ .

٢١- ﴿رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا﴾ .

٢٢- ﴿رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيْطَانِ * وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ﴾ .

٢٣- ﴿رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّحِيمِينَ﴾ .

٢٤- ﴿رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ .

٢٥- ﴿سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾ .

٢٦- ﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ * وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾ .

٢٧- ﴿رَبَّنَا لَا تُرِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ

١٣- ﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ﴾ .

١٤- ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ .

١٥- ﴿رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي * وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي * وَأَحْلِلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي * يَفْقَهُوا قَوْلِي﴾ .

١٦- ﴿رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي﴾ .

١٧- ﴿رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أُنزِلَتْ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ﴾ .

١٨- ﴿رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ * وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾ .

١٩- ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾ .

٢٠- ﴿رَبَّنَا إِنَّا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةٌ وَهَبْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا﴾ .

٣٢- ﴿ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَلَدِي وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي دُرِّيَّتِي إِنَّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِيَّيَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ۝ ﴾

٣٣- ﴿ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ۝ ﴾

٣٤- ﴿ رَبَّنَا آتِنَا ثَوْرَنَا وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝ ﴾

٣٥- ﴿ رَبَّنَا إِنَّنَا ءَامِنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۝ ﴾

٣٦- ﴿ رَبَّنَا ءَامِنَا فَكُنْ بِمَعَ الشَّاهِدِينَ ۝ ﴾

٣٧- ﴿ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ ءَامِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ۝ ﴾

رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ۝

٢٨- ﴿ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطْلًا سُبْحَنَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۝ رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تَدْخِلُ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ۝ رَبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ ءَامِنُوا بِرَبِّكُمْ فَءَامَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ ۝ رَبَّنَا وَءَانِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ۝ ﴾

٢٩- ﴿ رَبَّنَا ءَامِنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ۝ ﴾

٣٠- ﴿ رَبَّنَا أَصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ۝ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۝ ﴾

٣١- ﴿ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ۝ ﴾

شر فتنه المسيح الدجال، اللهم اغسل قلبي بماء الثلج والبرد، ونق قلبي من الخطايا كما نقيت الثوب الأبيض من الدنس، وباعد بيني وبين خطاياي كما باعدت بين المشرق والمغرب. اللهم إني أعوذ بك من الكسل والمأثم والمغرم.

٤٦- «اللهم إني أعوذ بك من العجز والكسل، والجبن والهرم والبخل، وأعوذ بك من عذاب القبر، ومن فتنة المحيا والممات».

٤٧- «اللهم إني أعوذ بك من جهد البلاء، ودرك الشقاء، وسوء القضاء، وشماتة الأعداء».

٤٨- «اللهم أصلح لي ديني الذي هو عصمة أمري، وأصلح لي دنياي التي فيها معاشي، وأصلح لي آخري التي فيها معادي، واجعل الحياة زيادة لي في كل خير، واجعل الموت راحة

٣٨- ﴿رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ﴾ .

٣٩- ﴿رَبِّ أَنْصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ﴾ .

٤٠- ﴿رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ .

٤١- ﴿حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾ .

٤٢- ﴿عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾ .

٤٣- ﴿رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ .

٤٤- «اللهم آتنا في الدنيا حسنة، وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار» .

٤٥- «اللهم إني أعوذ بك من فتنة النار وعذاب النار، وفتنة القبر، وعذاب القبر، وشر فتنة الغنى، وشر فتنة الفقر، اللهم إني أعوذ بك من

ومن شر ما لم أعمل .

٥٤- «اللهم أكثر مالي، وولدي، وبارك لي فيما أعطيتني»^(١) «وأطل حياتي على طاعتك وأحسن عملي» [واغفر لي] .

٥٥- «لا إله إلا الله العظيم الحليم، لا إله إلا الله رب العرش العظيم، لا إله إلا الله رب السموات، ورب الأرض ورب العرش الكريم» .

٥٦- «اللهم رحمتك أرجو فلا تكلني إلى نفسي طرفة عين، وأصلح لي شأني كله، لا إله إلا أنت» .

٥٧- «لا إله إلا أنت سبحانك إني كنت من الظالمين» .

٥٨- «اللهم إني عبدك ابن عبدك، ابن أمتك، ناصيتي بيدك، ماضٍ في حكمك، عدلٌ في قضاؤك. أسألك بكل اسم هو لك سميت به

لي من كل شر» .

٤٩- «اللهم إني أسألك الهدى، والتقى، والعفاف، والغنى» .

٥٠- «اللهم إني أعوذ بك من العجز، والكسل، والجبن، والبخل، والهرم، وعذاب القبر، اللهم آت نفسي تقواها، وزكها أنت خير من زكاها. أنت وليها ومولاها. اللهم إني أعوذ بك من علم لا ينفع، ومن قلب لا يخشع، ومن نفس لا تشبع، ومن دعوة لا يُستجاب لها» .

٥١- «اللهم اهدي وسددي، اللهم أني أسألك الهدى والسداد» .

٥٢- «اللهم إني أعوذ بك من زوال نعمتك، وتحول عافيتك، وفجأة نقمتك، وجميع سخطك» .

٥٣- «اللهم إني أعوذ بك من شر ما عملت،

شَكَارًا، لَكَ ذَكَارًا، لَكَ رَهَابًا، لَكَ مَطَوَاعًا، إِلَيْكَ
مُخْبِتًا أَوَاهَا مُنِيبًا، رَبِّ تَقَبَّلْ تَوْبَتِي، وَاغْسِلْ
حَوْبَتِي، وَأَجِبْ دَعْوَتِي، وَثَبِّتْ حُجَّتِي، وَاهْدِ
قَلْبِي، وَسَدِّدْ لِسَانِي، وَاسْلُلْ سَخِيمَةَ قَلْبِي .

٦٤- «اللهم إني أسألك من خير ما سألك منه
نبيك محمد ﷺ، ونعوذ بك من شر ما استعاذ
منه نبيك محمد ﷺ، وأنت المستعان، وعليك
البلاغ، ولا حول ولا قوة إلا بالله» .

٦٥- «اللهم إني أعوذ بك من شر سمعي، ومن
شر بصري، ومن شر لساني، ومن شر قلبي،
ومن شر مني» .

٦٦- «اللهم إني أعوذ بك من البرص، والجنون،
والجذام، ومن سيء الأسقام» .

٦٧- «اللهم إني أعوذ بك من منكرات الأخلاق،

نفسك، أو أنزلته في كتابك، أو علّمته أحدًا من
خلقك، أو استأثرت به في علم الغيب عندك،
أن تجعل القرآن ربيع قلبي، ونور صدري،
وجلاء حُزني، وذهاب همي» .

٥٩- «اللهم مُصَرِّفَ القلوب صرِّف قلوبنا على
طاعتك» .

٦٠- «يا مُقَلِّبَ القلوب ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ» .

٦١- «اللهم إني أسألك العافية في الدنيا
والآخرة» .

٦٢- «اللهم أحسن عاقبتنا في الأمور كلها،
وأجرنا من خزي الدنيا وعذاب الآخرة» .

٦٣- «رب أعنِّي ولا تعن عليَّ، وانصرني ولا تنصر
عليَّ، وامكر لي ولا تمكر عليَّ، واهدني ويسر الهدى
إليَّ، وانصرني على من بغى عليَّ، رب اجعلني لك

من قول أو عمل، وأعوذ بك من النار وما قرب
إليها من قول أو عمل. وأسألك أن تجعل كل
قضاء قضيته لي خيرًا» .

٧١- «اللهم احفظني بالإسلام قائمًا، واحفظني
بالإسلام قاعدًا، واحفظني بالإسلام راقدًا،
ولا تشمت بي عدوًّا ولا حاسدًا. اللهم إني
أسألك من كل خير خزائنه بيدك، وأعوذ بك
من كل شر خزائنه بيدك» .

٧٢- «اللهم اقسم لنا من خشيتك ما تحول به
بيننا وبين معاصيك، ومن طاعتك ما تبلغنا به
جنتك، ومن اليقين ما تهون به علينا مصائب
الدنيا، اللهم متعنا بأسماعنا، وأبصارنا،
وقواتنا ما أحييتنا، واجعله الوارث منا،
واجعل ثأرنا على من ظلمنا، وانصرنا على من

والأعمال، والأهواء» .

٦٨- «اللهم إنك عفو كريم تحب العفو فاعفُ
عني» .

٦٩- «اللهم إني أسألك فعل الخيرات، وترك
المنكرات، وحب المساكين، وأن تغفر لي، وترحمني،
وإذا أردت فتنة قوم فتوفني غير مفتون، وأسألك
حُبَّكَ، وحُبَّ من يُحِبُّكَ، وحُبَّ عمل يُقَرِّبني إلى
حُبِّكَ» .

٧٠- «اللهم إني أسألك من الخير كله: عاجله
وآجله، ما علمت منه وما لم أعلم، وأعوذ بك
من الشر كله عاجله وآجله، ما علمت منه وما لم
أعلم. اللهم إني أسألك من خير ما سألك عبدك
ونبيك، وأعوذ بك من شر ما عاذ منه عبدك
ونبيك. اللهم إني أسألك الجنة، وما قرب إليها

٧٦- «اللهم إني ظلمت نفسي ظلمًا كثيرًا ولا يغفر الذنوب إلا أنت. فاغفر لي مغفرة من عندك، وارحمني إنك أنت الغفور الرحيم» .

٧٧- «اللهم لك أسلمت، وبك آمنت، وعليك توكلت، وإليك أنبت وبك خاصمت. اللهم إني أعوذ بعزتك لا إله إلا أنت أن تضلني. أنت الحي الذي لا يموت، والجن والإنس يموتون» .

٧٨- «اللهم إنا نسألك موجبات رحمتك، وعزائم مغفرتك، والسلامة من كل إثم، والغنيمة من كل بر، والفوز بالجنة، والنجاة من النار» .

٧٩- «اللهم اجعل أوسع رزقك عليَّ عند كبر سني، وانقطاع عمري» .

٨٠- «اللهم اغفر لي ذنبي، ووسع لي في داري،

عادانا، ولا تجعل مصيبتنا في ديننا، ولا تجعل الدنيا أكبر همنا، ولا مبلغ علمنا، ولا تسلط علينا من لا يرحمنا» .

٧٣- «اللهم إني أعوذ بك من الجبن، وأعوذ بك من البخل، وأعوذ بك من أن أرد إلى أرذل العمر، وأعوذ بك من فتنة الدنيا وعذاب القبر» .

٧٤- «اللهم اغفر لي خطيئتي، وجهلي، وإسرافي في أمري، وما أنت أعلم به مني، اللهم اغفر لي هزلي وجدي، وخطئي وعمدي، وكل ذلك عندي» .

٧٥- «اللهم اغفر لي، وارحمني، واهدني وعافني، وارزقني»

والسُّمعة، والرياء، وأعوذ بك من الصمم،
والبكم، والجنون، والجذام، والبرص، وسيء
الأسقام .

٨٥- «اللهم إني أعوذ بك من الفقر، والقلة،
والذلة، وأعوذ بك من أن أَظْلَمَ أو أُظْلَمَ» .

٨٦- «اللهم إني أعوذ بك من جار السوء في دار
المقامة؛ فإن جار البادية يتحول» .

٨٧- «اللهم إني أعوذ بك من قلب لا يخشع،
ودعاء لا يسمع، ومن نفس لا تشيع، ومن علم
لا ينفع. أعوذ بك من هؤلاء الأربع» .

٨٨- «اللهم إني أعوذ بك من يوم السوء، ومن
ليلة السوء، ومن ساعة السوء، ومن صاحب
السوء، ومن جار السوء في دار المقامة» .

وبارك لي في رزقي» .

٨١- «اللهم إني أسألك من فضلك ورحمتك،
فإنه لا يملكها إلا أنت» .

٨٢- «اللهم إني أعوذ بك من التردّي، والهدم،
والغرق، والحرق، وأعوذ بك أن يتخبطني
الشیطان عند الموت، وأعوذ بك أن أموت في
سبيلك مدبراً، وأعوذ بك أن أموت لديغاً» .

٨٣- «اللهم إني أعوذ بك من الجوع؛ فإنه بئس
الضجيع، وأعوذ بك من الخيانة، فإنها بئس
البطانة» .

٨٤- «اللهم إني أعوذ بك من العجز، والكسل،
والجن، والبخل، والهرم، والقسوة، والغفلة،
والعيلة، والذلة، والمسكنة، وأعوذ بك من
الفقر، والكفر، والفسوق، والشقاق، والنفاق،

٩٥- «اللهم إني أسألك بأن لك الحمد، لا إله إلا أنت [وحدك لا شريك لك] المنان [يا] بديع السموات والأرض، يا ذا الجلال والإكرام، يا حي يا قيوم، إني أسألك [الجنة وأعوذ بك من النار]» .

٩٦- «اللهم إني أسألك بأني أشهد أنك أنت الله لا إله إلا أنت، الأحد، الصمد، الذي لم يلد، ولم يولد، ولم يكن له كفواً أحد» .

٩٧- «رب اغفر لي، وتب عليّ، إنك أنت التواب الغفور» .

٩٨- «اللهم بعلمك الغيب، وقدرتك على الخلق، أحيني ما علمت الحياة خيراً لي، وتوفني إذا علمت الوفاة خيراً لي، اللهم إني أسألك

٨٩- «اللهم إن أسألك الجنة وأستجير بك من النار» .

٩٠- «اللهم فقهني في الدين» .

٩١- «اللهم إني أعوذ بك أن أشرك بك وأنا أعلم، وأستغفرك لما لا أعلم» .

٩٢- «اللهم انفعني بما علمتني، وعلمني ما ينفعني، وزدني علماً» .

٩٣- «اللهم إني أسألك علماً نافعاً، ورزقاً طيباً، وعملاً متقبلاً» .

٩٤- «اللهم إني أسألك يا الله بأنك الواحد الأحد، الصمد، الذي لم يلد ولم يولد، ولم يكن له كفواً أحد، أن تغفر لي ذنوبي، إنك أنت الغفور الرحيم» .

الدنس، اللهم طهرني بالثلج والبرد والماء
البارد» .

١٠١- «اللهم إني أعوذ بك من البخل، والجبن،
وسوء العمر، وفتنة الصدر، وعذاب القبر» .

١٠٢- «اللهم رب جبرائيل، وميكائيل، ورب
إسرافيل، أعوذ بك من حر النار ومن عذاب
القبر» .

١٠٣- «اللهم ألهمني رشدي، وأعذني من شر
نفسي» .

١٠٤- «اللهم إني أسألك علماً نافعاً، وأعوذ
بك من علم لا ينفع» .

١٠٥- «اللهم رب السموات [السبع] ورب
الأرض، ورب العرش العظيم، ربنا ورب كل

خشيتك في الغيب والشهادة، وأسألك كلمة
الحق في الرضا والغضب، وأسألك القصد في
الغنى والفقر، وأسألك نعيماً لا ينفد، وأسألك
قرة عين لا تنقطع، وأسألك الرضا بعد القضاء،
وأسألك برد العيش بعد الموت، وأسألك لذة
النظر إلى وجهك، والشوق إلى لقائك، في غير
ضراء مضرة، ولا فتنة مضلة، اللهم زينا بزينة
الإيمان، واجعلنا هداة مهتدين» .

٩٩- «اللهم أرزقني حُبَّك، وحُبَّ من ينفعني
حُبُّه عندك، اللهم ما رزقتني مما أحب فاجعله
قوة لي فيما تحب، اللهم ما زويت عني مما أحب
فاجعله فراغاً لي فيما تحب» .

١٠٠- «اللهم طهرني من الذنوب والخطايا،
اللهم نقني منها كما يُنقى الثوب الأبيض من

الدعاء، وخير النجاح، وخير العمل، وخير الثواب، وخير الحياة، وخير الممات، وثبتني، وثقل موازيني، وحقق إيماني، وارفع درجاتي، وتقبل صلاتي، واغفر خطيئتي، وأسألك الدرجات العلى من الجنة، اللهم إني أسألك فواتح الخير، وخواتمه، وجوامعه، وأوله، وظاهره، وباطنه، والدرجات العلى من الجنة آمين. اللهم إني أسألك خير ما آتي، وخير ما أفعل، وخير ما أعمل، وخير ما بطن، وخير ما ظهر، والدرجات العلى من الجنة آمين. اللهم إني أسألك أن ترفع ذكري، وتضع وزري، وتصلح أمري، وتطهر قلبي، وتحصن فرجي، وتنور قلبي، وتغفر لي ذنبي، وأسألك الدرجات العلى من الجنة آمين. اللهم إني أسألك

شيء، فالتق الحب والنوى، ومنزل التوراه والإنجيل والفرقان، أعوذ بك من شر كل شيء أنت آخذ بناصيته، اللهم أنت الأول فليس قبلك شيء، وأنت الآخر فليس بعدك شيء، وأنت الظاهر فليس فوقك شيء، وأنت الباطن فليس دونك شيء، اقض عنا الدين وأغننا من الفقر .

١٠٦- «اللهم ألف بين قلوبنا، وأصلح ذات بيننا، واهدنا سبيل السلام، ونجنا من الظلمات إلى النور، وجنبنا الفواحش ما ظهر منها وما بطن، وبارك لنا في أسماعنا، وأبصارنا، وقلوبنا، وأزواجنا، وذرياتنا، وتب علينا إنك أنت التواب الرحيم، واجعلنا شاكرين لنعمك مثنين بها عليك قابلين لها وأتممها علينا»^(١).

١٠٧- «اللهم إني أسألك خير المسألة، وخير

١١٣- «اللهم قني شر نفسي، واعزم لي على أرشد أمري، اللهم أغفر لي ما أسررت، وما أعلنت، وما أخطأت، وما عمدت، وما علمت، وما جهلت» .

١١٤- «اللهم إني أعوذ بك من غلبة الدين، وغلبة العدو، وشماتة الأعداء» .

١١٥- «اللهم أغفر لي، واهدني، وارزقني، وعافني، أعوذ بالله من ضيق المقام يوم القيامة» .

١١٦- «اللهم متّعني بسمعي، وبصري، واجعلهما الوارث منّي، وانصرني على من يظلمني، وخذ منه بثأري» .

١١٧- «اللهم إني أسألك عيشة نقيّة، وميتة سوية، ومرداً غير مخزٍ ولا فاضح» .

١١٨- «اللهم أحسنّت خلقي فأحسن خلقي» .

أن تبارك في نفسي، وفي سمعي، وفي بصري، وفي روحي، وفي خلقي، وفي خلقي، وفي أهلي، وفي محياي، وفي مماتي، وفي عملي، فتقبل حسناتي، وأسألك الدرجات العلى من الجنة آمين» .

١٠٨- «اللهم جنبني منكرات الأخلاق، والأهواء، والأعمال، والأدواء» .

١٠٩- «اللهم قنعني بما رزقني، وبارك لي فيه، واخلف علي كل غائبة لي بخير» .

١١٠- «اللهم حاسبني حساباً يسيراً» .

١١١- «اللهم أعنا على ذكرك، وشكرك، وحسن عبادتك» .

١١٢- «اللهم إني أسألك إيماناً لا يرتد، ونعيماً لا ينفد، ومرافقة محمد ﷺ في أعلى جنة الخلد» .

፡ 119 - «اللهم ثبتني واجعلني هادياً مهدياً» .

120 - «اللهم آتني الحكمة التي من أوتيتها فقد

أوتي خيراً كثيراً» .

اللهم صل على محمد وعلى آله وأصحابه
أجمعين .

ዚያራ ናብ መሰጊድ ነቢይ (መዲና)

ቅድሚ ሓጅ ወይ ድሕሪ ሓጅ ምግባርካ ናብ
መሰጊድ ነቢይ (መዲና) ኬድካ ዚያራ ክትገብር ሱን-ና
ኮይኑ ምስ ተግባራት ናይ ሓጅ ፈጺሙ ዝምድና
የብሉን ። ማለት መሰጊድ ነቢይ ክትዛየር ሓጺ
ካብቶም መሰረታውያን ነጥብታት (እርካን ወይ ዋጂባት)
ዘይኮነሉ እንታይዳእ ሓጺ ካብቶም ሰለስተ ዚያራ
ዝግበረሉም መሰጊድ'ዩ ሰለዚ እቲ ዓቢ ብልጭኡ
(ፈድል) ንምኽላብ ብዝተኻለ መጠን ዚያራ ክትገብር
ሱን-ና ይኸውን ። ረሱል ሰለላህ- ዓለይሂ ወሰለም
ብዛዕባ መሰጊድም እመልኪቶም ካብ ዝተዛረቡዎ
ቃል ፡ -

عن أبي هريرة يبلغ به النبي صلى الله عليه وسلم ﴿ لا تشد الرحال إلا إلى
ثلاثة مساجد منجدي هذا ومسجد الحرام ومسجد الأقصى ﴾ رواه البخاري

ኣብ ቀብሪ ናይ ረሱል ሰለላህ- ዓለይሂ ወሰለም
ኬንካ ኣብ ዝኾነ ጌጋታት ንኺይተድህብን ቃሕታ ናይ
ነብሲ ዓብሊሉካ ኣብቲ ረሱል ሰለላህ- ዓለይሂ ወሰለም
ዝኸልከሉዎ ንኺይተጥሕልን ነዚ ዝሰዕብ ኩቡር ቃሉም
ኣንቢብካ ድሕሪ ምርዳእ ካብ ጌጋታት ክትቁጠብ
ዘይሕለል ጳዕሪ ግብር ።

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴿ لا تفعلوا بيوتكم
قبوراً ولا تجعلوا قبري عبداً وصلوا علي فإن صلواتكم تبلغني حيث كنتم ﴾
رواه أبو داود

ኣብዝኾነ ግዝዮን ቦታን ሰላት ዓለነቢይ

ምስትገብር ረሱል ሰላህ- ዓለይኒ ወሰለም ንዝገበርኩዎ
ሰላት ምላሽ ከምዝህቡሉ ካብ'ዚ ኩቡር ቃሉም
ተገንዘብ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ﴿ مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ
عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتَّى أَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ ﴾ رواه أبو داود

ገለ ብልጫታት ናይ መስጊድ ነቢይ
ከምኡውን ከተማ መዲናን ብሓፈሽኡ :-

1 - ኣብ መስጊድ ነቢይ ምስጋድ ካብ ኣብ
ካልእት መሳጊድ ምስጋድ ብሽሕ ደረጃታት ይበልጽ
ብዘይካ ካብ መስጊድ ኣልሓራም (ካዕባ- ማካ)

عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ﴿ صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا
أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ ﴾ رواه البخاري

2 - መዲና ከም ማካ ዋሕይ ቁርኣን ዝወርዶ
ዝነበረ ቦታ ስለዝኾነት ::

3 - መስጊድ ነቢይ ሓደ ካብቶም ሰለስተ
መሳጊድ ብንያ ዝያራ ትጓዳዞም (ትገሾም) መስጊድ
ብምዃኑ ::

4 - ኣብ መዲና ዝጓነፈካ ዝኾነ ጸገም
ብብልሓት ምስ እትጸወድን ትዕግስቲ ምስ ትገብረሉን
ረሱል ሰላህ- ዓለይኒ ወሰለም ኣብ ኣኼራ ሸፊዓ
ይኾኑኻ ::

عن عبد الله فإني سمعتُ رسولَ الله صلى الله عليه وسلم يقولُ
﴿ لا يصبرُ علىَ لَوائِهَا وَشِدَّتِهَا أَحَدٌ إِلَّا كُنْتُ لَهُ شَهِيدًا أَوْ شَفِيعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴾
رواه مسلم

5 - ከተማ መዲና ፈጸሙ ደጃልን ጣዑን
ዝተባህለ ሕማም ስለ ዘይእትዎ ::

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قَالَ قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَعِيمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَنْفَابِ الْمَدِينَةِ مَلَائِكَةٌ لَا
يَدْخُلُهَا الطَّاعُونَ وَلَا الدَّجَالُ * رواه البخاري

6 - ከተማ መዲና ረሱል ሰላህ- ዓለይኒ
ወሰለም እስላማዊ ዕድመ (ጸዕዋ) ንኸገብሩ ዝተሰደዱላ
ህዝቢ መዲና ብዓቢ ድምቀት ዝተቀበሉዎምን ቦታ
ኮይና ከምቲ ነቢይ ኢብራሂም ንማካ ዝሓረሙዋ ረሱል
ሰላህ- ዓለይኒ ወሰለም ድማ ንመዲና ስለዝሓረሙዋ ::

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ﴿ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَدَعَا لِأَهْلِهَا
وَأَنِّي حَرَّمْتُ الْمَدِينَةَ كَمَا حَرَّمَ إِبْرَاهِيمَ مَكَّةَ ... ﴾ رواه البخاري

7 - ኣብ ገዛኻ ጣሃራ (ውዱእ) ጌርካ ናብ
መስጊድ ቁባ ኬድካ ምስ እትሰግድ ደረጃኡ ከንዲ
ደረጃ ናይ ዑምራ ይዳረግ ::

አገባብ ዚያራ መሰረድ ነቢይ

1 - አብ መሰረድ ነቢይ ምስ በጻሕካ የማናይ እግርኻ እምራሕካ ነዚ ዝሰዕብ ዱዓ ጌርካ ክትኣቲ ሱንና ይኸውን :

بسم الله والصلاة والسلام على رسول الله
أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِرَّوَجْهِ الْكَرِيمِ وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

2 - አብ ውሽጢ መሰረድ ምስኣተኻ ተሒየት እልመሰረድ ትሰግድ ወይ አብ ወቅቲ ናይ ፈርዲ እንተኣቲኻ ፈርዲ ትሰግድ ::

3 - ናብ ቀብሪ ረሱል ሰላህ-ዓለሂ ወሰለም ከምኡውን ክልቲኦም ሰሓባ (ብጸቶም አቡበከርን ዑመርን) ኬድካ አብ ፊት ቀብሪ ረሱል ሰላህ-ዓለሂ ወሰለም ደው ኢልካ ብሰነሰርዓትን ትሑት ድምጽን ነዚ-ዝሰዕብ ናይ-ቃል ሰላምታ ትገብር : -

السلام عليك يا رسول الله ورحمة الله وبركاته , أشهد أنك رسول الله حقاً ,
وأنت قد بلغت الرسالة , وأديت الأمانة وجهدت في الله حق جهاد ه ونصحت
الامة , فجزاك الله عن أمتك أفضل ماجزى نبيا عن أمة

ብድሕሪዚ ካብ'ታ ዘለኻዎ ቦታ ቁሩብ ንዋሃን ብምስጋም ቀብሪ ናይ ሰይዲና አቡበከር ትረክብ ነዚ ዝሰዕብ ናይ ቃል ሰላምታ ድማ ትብል : -

السلام عليك أيا بكر الصديق صفي رسول الله , وصاحبه في القار , جزاك الله عن
رسول الله صلى الله عليه وسلم خيرا

እንደገና ቁሩብ ንዋሃን ስጉም አቢልካ ቀብሪ ናይ ሰይዲና ዑመር ትረክብ አብኡ ድማ ነዚ ዝሰዕብ ቃል ትብል : -

السلام عليك يا عمر الفاروق , ورحمة الله وبركاته , جزاك الله عن أمة محمد
صلى الله عليه وسلم خيرا

ሰይዲና ዓብዱላህ ኢብኒ ዑመር ረቢ ይፍተውሉም ንረሱል ሰላህ-ዓለሂ ወሰለም ከምኡውን ንኸልቲኦም ሰሓባ መብዛሕትኦ ግዜ በዘንኣጸርቲ ቃላት ሰላም ይብሉ ነይሮም :: ንሳተን ካኣ :- አሰላሙ ዓለክ ያ ረሱል-ላህ አሰላሙ ዓለክ ያ አቡበከር አሰላሙ ዓለክ ያ አቢታ "

ብተወሳኺ ዝኾነ ዱዓ ክትገብር እንተደሊኻ ካብ'ቲ ቀብሪ ለጊስካ ናብ ቂብላ ገጽካ ብምግባር ዘድልዎ ዱዓ ትገብር ::
ዱዓ ክትገብር እንክለኻ ብዘይካ ናብ ሓዲ አላህ ናብ ካልእ ፈጺምካ አይትግበር:: ምኽኒያቱ ዝኾነ ፉጡር-ከማኻ ካብ ፈጣሪ ዝደሊ ምዃኑ አይትዘንግዕ ረቢ ሱብሓህ ወተዓላ ይብል : -

إِنَّ الدِّينَ
يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ
وَأَنْ يَسْلُبَهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَفِيدُوا مِنْهُ ضَعُفَ
الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ

ብድሕሪዚ ኣብ መቐብር ኣልበቂዕን መቐብር
ኡሐድን ዚያራ ክትገብር ሱን-ና ኮይኑ ኣብኡ ኬንካ
ነዚ ዝሰብ ዱዓ ድማ ትብል ፡-

السَّلامُ عَلَى أَهْلِ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ يَرْحَمُ اللَّهُ الْمُسْتَقْدِمِينَ
مِنَاوَالْمُسْتَغِيرِينَ وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ

ኣብ መስጊድ ቁባ ኬድካ ክልተ ረካዓ ክትሰግድ
ሓደ ካብቲ ረሱል ዘዘውትሩዎ ዝነበሩ ተግባር ኮይኑ
ብዛዕብኡ ኣመልኪቶም ካብ ዝተዘረቡዎ ዘህንጥይ
ቃሉም እንሆ ፡-

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ أَتَى مَسْجِدَ قُبَاءَ فَصَلَّى
فِيهِ صَلَاةً كَانَ لَهُ كَأَجْرِ عُمْرَةٍ * رواه ابن ماجه

ኣብ መስጊድ ነቢይ ሓመሽተ ወቅቲ ክትሰግድ፡
ዱዓ፡ዝክር፡ክተብዝሕ ብዝተኻለለ መጠን ኣብ ፈርዳዊ
ሰላት ቀዳማይ ሰልፊ ክትሕዝ ዝበለጸ እዩ ። ከምኡውን
ንረውደተልሸሪፋ ንምርካብ ክትቀዳደምን ኣብኡ ኬንካ
ሰላት ነዋፍል (ሱን-ና) ክትሰግድ ፡ ሰላት ዓለነቢይ
ከተብዝሕን ምጽዓር ምጉስ ተግባር እዩ ።

عن عبد الله بن زيد المازني أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ﴿ مَا بَيْنَ
بَيْتِي وَمَبْرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ ﴾
رواه مسلم

ኣላህ ሱብሓኒሁ ወተዓላ ብሰላት ዓለነቢይ
ኣመልኪቱ ትእዛዝ ከውርደልና እንከሎ ኣብ
ቁርኣነልከሪም ከምዚ ይብል ፡-

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

ሓንቲ ሰላት ዓለነቢይ ዓሰርተ ኣጅሪ
ከምዘለዎውን ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ኣብዚ
ዝሰብ ኩቡር ቃሉም ይገልጽልና ፡-

عن أبي هريرة أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال من صلى علي واحدة
صلى الله عليه عشراً * رواه مسلم

ኣብ ዚያራ መስጊድ ነቢይ ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት

1 - ዚያራ መስጊድ ነቢይ ሓደ ካብቶም ኣርካን
ወይ ዋጂባት ናይ ሓጅ ጌርካ ምውሳድን ሓጅ
ብዘይክኡ ብቐዓት የብሉን ዝብል እምነት ምሕዳር
ጌጋእዩ ።

2 - መዲና ቐድሚ ምእታውካ ነብስኻ ምሕጸብ
ከም ሱን-ና ጌርካ ምውሳድ ጌጋ እዩ ።

3 - ዱዓ ክትገብር እንከለኻ ኣብ ክንዲ ናብ
ቂብላ ብኣንጻሩ ገጽካ ናብ ቀብሪ ረሱል ጌርካ ዱዓ
ምግባር ጌጋ እዩ ።

4 - ካብ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ዝኾነ
ሓገዝን ፈረጃን ምጥላብ ጌጋ ጥራይ ዘይኮነስ ካብ
ዲንካ ቦርቂቹ ዘውጽእካ ተግባር'ዩ ።

5 - አብ መንደቅ ኮነ እምኒ ንበረካ ኢልካ ብሰብነትካ ምድራዝ ወይ ምስዓም ጌጋ እዩ ።

ሸርዓዊ ሕቶን መልስን (ፈታዋ)

እምበእርከስ ሓያሎ ጽሑፋት ናይ ዑሎማእ ዳህሲስና ደንብታት ናይ ሓጅን ዑምራን ዝያራን ከምኡውን አገባቡን አብዚ መጽሓፍ እዚ ብሰፊሒ ድሕሪ ምግላጽ ካብቲ ዝአከበቶ መልእኽቲ ተመሊሳ ብፈታዋ እትቐልብ ሞሶብ ኮይና ንዘይነጸረልኩም አብሪሃ ብዘያዳ አድማዒት ንኸትከውን ብዝብል ዕላማ ብዙሕ ፈተዋ ናይ ዑሎማእ ብምንዳይ ነቲ ተሓቲቶም ዝሃብዎ መልሲ ነቐርበልኩም ።

1) ንዑምራ ወይ ሓጅ ዝተበገሰ ሰብ አብ ሚቃት ምስ በጽሐ ከይ አሕሪመ ነቲ ሚቃት እንተሓለፎ ፍርዱ (ሓክሙ) እንታይ እዩ ?

መልሲ ፤ ካብ ሚቃት ከየሕረመ ዝሓለፈ ሰብ እንደገና ናብ ሚቃት ተመሊሱ ከሕርም ይግበእ ። እንተዘይከኢሉ ግን አብ መካ በጊዕ ክሓርድ ይግደድ (ይወጅቦ)

2) ኒያ ናይ ሓጅ ወይ ዑምራ አገባቡ ብልብኻ ጥራይ ዲዩ ኒያ ዝግበር ወይስ እንተላይ ብመልሓስካ ትውስኸሉ ? ንኸልእ ሰብ ክትሕጅጀሉ ወይ ዑምራ ክትገብረሉ እንተደሊኻኻ እንታይ ትብል ?

መልሲ ፤ ኒያ ናይ ሓጅ ኮነ ዑምራ ክትገብር እንከለኻ አገባቡ ብልብውን አፋውን ኢኻ ኒያ ትገብር። ምኽንያቱ ረሱል ሰላሁ ዓለይሂ ወሰሎም ኒያ ናይ ሓጅ ኮነ ዑምራ ክገብሩ እንከለው ልባውን

አፋውን ኒያ ገይሮም ። ከምኡውን ንሰሓባ (ረቢ ይፍተውሎም) አፋውን ልባውን ኒያ ክገብሩ እዚዘኸም። ኮይኑ ግን ልባዊ ኒያ ጥራይ ጌርካ ሱቕ እንተበልካውን ጉድለት የብሎን ። ምኽንያቱ እቲ መሰረታዊ ኒያ ልባዊ እዩ ። ብዘይካ አብ ኢሕራም ትንይቶን ኡድሒያ ትሓርዶን አብ ካልእ ዒባዳታት አፋዊ ንያ የልቦን እንተዳእ ንኸልእ ሰብ ክትሕጅጀሉ ወይ ዑምራ ክትገብረሉ እንተደሊኻ ከምዚ ዝሰብ ትብል ፡ - አላሁመ ለበይከ ሓጅ ን (ስም'ቲ ትደልዮ ሰብ ትቆርሕ) ከምኡውን ዑምራ እንተኾይኑ ድማ ትብል አላሁመ ለበይከ ዑምራ ን ... (ስም ትቆርሕ)

3) አብቲ ልሙድ ክዳን ናይ ሓጅ ኮነ ዑምራ ቅድሚ ኒያ ምግባርካ ጨና እንተነሰነሰካሉ ከመይ እዩ ?

መልሲ ፤ አብቲ ልሙድ ክዳን ናይ ሓጅ ኮነ ዑምራ ኒያ አይገበርኩን ብዝብል ሕልና ጨና ክትገብረሉ አይፍቀድን ግን አብ አካላትካ ጨና ክትልከይ ትኸእል ብድሕሪኡ ካብ አካላትካ ነቲ ኢሕራም እንተሓለፎ አበር የብሉን ።

4) ሓደ ሰብ ንወላዲቲ ክሕጅጀላ ኒያ ገይሩ አብ ሚቃት ምስ በጽሐ ድማ ተልቢያ ናይ ሓጅ ገይሩ ግን ንወላዲቲ ምጂኑ አይለበዩን ስለዚ እንታይ ክገብር አለዎ ?

መልሲ ፤ እቲ ሓጅ ብመሰረቱ ንወላዲቲካ ኢልካ ብልብኻ ወሲንካ ስለ ዝተበገሰካሉ ረቢ ብቲ መሰረታዊ ኒያኻ እዩ ዝሓሰፍ ። ስለዚ ወላ ንወላዲያይ ወይ ንወላዲታይ ኢልካ ተልቢያ አይትግበር ድኡምበር እቲ ሓጅ ንወላዲኻ ወይ ንወላዲትካ እዩ ዝሕሰብ ።

5) ብሃራሪት ናብ ሓጅ ዝጓዓዝ ሰብ መዓስ የሕርም ?

መልሲ ፤ ዝኾነ ብሃራሪት ወይ መርከብ ጌሩ ናብ ሓጅ ዝጓዓዝ ሰብ ቅድሚ ኩሉ ካብ ገዝኡ ክብገስ እንክሉ ኩሉ ምድላዎት ይገብር ፡ ማለት ኣብ ኣካላቱ ዝርከብ ጸጉሪ ምልጻይ ዘድልዮ ብዘይካ ጭሕሚ ላጺይ ጽፍሩ ሰዲዱ ክዳን ናይ ሓጅ (ኢሕራም) ይኸደን ። ኣብ ነፋሪት ወይ መርከብ ኮይኑ ናይታ ነፋሪት ወይ መርከብ ፍጥነት ኣብ ግምት ኣእቲዩ ንሚቃት ቁሩብ ክተርፎ እንክሉ የሕርም ።

6) ብሃራሪት ዝጓዓዝ ሓጻጺ ኒያ ናይ ሓጅ ኣብ ሚቃት ከየሕረመ ነፋሪት ኣብ መዕርፎ ነፈርቲ ጂዳ ዓሊባ ሰላዚ እንታይ ይግበር ?

መልሲ ፤ ከየሕረመ ኣብ ጂዳ ዝበጸሐ ሓጻጺ ናብ'ቲ ዝምልከቶ ሚቃት ብመኪና ወይ ብኻልእ መጓዓዝያ ከይዱ ከሕርም ይግበኣ ። እንተዘይክኢሉ ግን በጊዕ ኣብ መካ ክሓርድ ንድኻታት ህዝቢ መካ ክዕድሉም ይግደድ (ይወጅብ) ።

7) ዘይሰግድ ሰብ እንተሓጀጀ ሓጹ ተቐባልነት ኣለዎዶ ?

መልሲ ፤ ዘይሰግድ ሰብ እንተሓጀጀ ሓጹ ብረቢ ተቐባልነት የብሉን ብፍላይኳ ሰላት ናይግድን ፈርዲ ምኽና ዝኻሓደ ዑለማእ ብኹሉም ሓጹ ተቐባልነት የብሉን ይብሉ ግን ሰላት ብትህኪትን ሸለልትነትን ዝኣክል ዘይሰግድ ሰብ እንተሓጀጀ ገለ ዑለማእ ተቐባልነት የብሉን ይብሉ ገለ ድማ ተቐባልነት ኣለዎ ይብሉ ። እንተኾነ ግን እቲ ብዚያዳ ዘዕግብን ጸብለልትነት ዘለዎን ኣባሃህላ ናይ ዑለማእ እቲ 'ሰላት

ናይ ግድን ምኽኑ ይኸሓድ ኣይኸሓድ ሓጹ ተቐባልነት የብሉን ዝብል እዩ ። ምኽንያቱ ረሱል ሰላህ ዓለይሂ ወሰለም ኣብ መንኅናን ኣብ መንኅ ከሓድትን ዘሎ ፍልልይ ሰላትያ ዝገደፋ ድማ ከሓዲ እዩ (ይከፍር) ስለዝበሉ ። እዚ ኣባሃህላዚ ድማ ሰላት ናይ ግድን ምኽና ዝኻሓደን ብትህኪት ዝገደፋን ዘጠቓልል ኣባሃህላ እዩ (ወላሁ ኣዕለም) ።

8) ኣብ ጊዜ ሓጅ ኮነ ዑምራ ጽግያት (ወርሓዊ ኣባባ) ዝመጸ ንሰንሰተይቲ ከኒና ንጽጊያታ ደው መባሊ ክትወስድ ትኽእልዶ ?

መልሲ ፤ ንጽጊያት ደው ዘብል ከኒና ክትወስድ ይፍቀዳ እዩ ። ምኽንያቱ ምእንቲ እቲ ናይ ሓጅ ተግባራት ምስ ህዝባ ዛዚማ ምስ መሣጽእታ (ኣስኒዩዋ ዝመጸ ስብ) ሓቢራ ክትምለስ ።

9) ሓደ ንሓጅን ዑምራን ኢሉ ኒያ ናይ ቂራን ገይሩ እንተኾነ ግን ዑምራ ምስገበረ ኢሕራሙ ፈቲሐ (ተሓሊሉ) ፡ ኣብ'ዚ ጊዜ'ዚ ሙተመቲዕዶ ይቐጸር ?

መልሲ ፤ ሓደ ሓጅን ዑምራን ኢሉ ኒያ ቂራን ዝገበረ እሞ ድሕሪ ዑምራ ምግባሩ ጸጉሩ የሕጺሩ (ቀምቂሙ) ኢሕራሙ ዝፈተሐ ሙተመቲዕ ይባሃል ክሓርድ ድማ ይግበኣ ።

10) ኣብ ተግባራት ናይ ጠዋፍን ሳዕይን ጠሃራ ክህልወካ ናይግድን ድዩ ?

መልሲ ፤ ኣብ ጊዜ ጠዋፍ ጠሃራ (ውዱእ) ክህልወካ ናይ ግድንዩ ።

አብ ጊዜ ሳዕይ ግን ጠሃራ ናይ ግድን አይኮነን ክህልወኻ ድማ ዝበለጸ እዩ ።

11) ጠዋፍ ወይ ሳዕይ እንዳገበርካ እንከለኻ ኢቃማ ንሰላት እንተተገብረ እንታይ ትገብር ?

መልሲ ፤ አብ ጊዜ ጠዋፍ ኮነ ሳዕይ ጊዜ ሰላት አኼሉ ኢቃማ እንተተገይሩ ጠዋፍ ወይ ሳዕይ አቋሪጽካ ናብ ሰላት ትኣቲ ድሕሪ ሰላት ምስጋድካ እተን ዝተረፋኻ ብዝሒ ቁጽሪ ጠዋፍ ወይ ሳዕይ ክብታ ዘቋሪጽካ ጀሚርካ ትምልእን ።

12) ቅድሚ ጠዋፍ ሳዕይ ክገብር ይካእል ዲዩ?

መልሲ ፤ እቲ ሱን-ና ጠዋፍ ቅድሚ ሳዕይ ክትገብር'ዩ ፡ ግን ብዘይፍላጥ ሳዕይ ቅድሚ ጠዋፍ እንተጌርካ ቁቡል'ዩ ምኽንያቱ ሓደ ጊዜ ሓደ ሰብአይ ንረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ሳዕይ ቅድሚ ጠዋፍ ገይረ ኢሉ ምስ ሓተቶም ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ኣበር (ጌጋ) ኣይገበርካን ክብሉ መሊሰሙሉ ።

13) ጠዋፍ ኣልወዳዕ (ናይ መሰናበቲ ጠዋፍ) አብ ዑምራ ናይ ግድን ድዩ?

መልሲ ፤ ጠዋፍ ኣል-ወዳዕ አብ ዑምራ ዋጂብ ኣይኮነን ፡ ግን እንተገበርካ ድማ ዝበለጸ ይኸውን ። አብ ሓጅ ግን ጠዋፍ ኣል-ወዳዕ ክትገብር ናይ ግድን እዩ ። ድሕሪ ጠዋፍ ኣል-ወዳዕ ንግልኻ ዘድልዩኻ ኣቐሉ ክትገዝእ ትኽእል ። እንተድኣ አብ ዝሓጸረ ጊዜ ዝካለካ ኮይኑ ። ምናልባት ነዊሕ ጊዜ እንተወሲዱልካ ግን ከም እንደገና ጠዋፍ ኣል-ወዳዕ ትጥውፍ ።

14) ጓል ኣንስተይቲ ድሕሪ ኢሕራም ምግባራ እንተሓረሰት ወይ ጽግያት እንተመጸ እንታይ ትግበር ? ጠዋፍ ኣል-ወዳዕ ይግባእዩ?

መልሲ ፤ ንዑምራ ወይ ሓጅ ኢላ ተበጊላ ድሕሪ ኢሕራም ጽግያት ዝመጸ ጓል ኣንስተይቲ ክሳብ ትጸሪ ትጸንሕ (ትጽበይ) ድሕሪ ምጽራያ ጠዋፍን ሳዕይን ትገብር ካብ ጸጉራ ተሕጽር ናታ ዑምራ በዚ ይዛዘም። ግን ድሕሪ ዑምራ ምስ ገበረት ወይ ንሓጅ ኢላ ምስ ኣሕረመት አብ ሸምንተ ዙልሓጅ እንተመጸኡዎ ብዘይካ ጠዋፍ ኩሉ ተግባራት ናይ ሓጅ ትገብር ፡ ማለት ከም አብ ዓረፋ ደው ምግል (ውቁፍ ቢልዓረፋ) አብ ሙዝደሊፋ ምሕዳር ጸጸር ምድርባይ ካልእ ከም ተልቢያ ፡ ዚክር ፡ ወዘተ.. ትገብር ምስ ጸረየት ድማ ጠዋፍን ሳዕይን ተስዕብ ። ግን ጠዋፍን ሳዕይን ምስ ፈጸመት ቅድሚ ጠዋፍ ኣል-ወዳዕ ጽጊያት እንተመጸ ፡ ጠዋፍ ኣል-ወዳዕ ኣይምልከታን'ዩ ። ምኽንያቱ ንሓራሰን ንጽጊያት ዝመጸን ጠዋፍ ኣል-ወዳዕ ክገብሩ ስለ ዘይፍቀደን

15) ጠዋፍ ኣል-ኢፋዳ ምስ ጠዋፍ ኣል-ወዳዕ ኣዋሲብካ ሓንቲ ጠዋፍ ብሓንቲ ኒያ ናይ ጠዋፍ ኣል-ኢፋዳ እንተጠዋፍካ ንጠዋፍ ኣል-ወዳዕ የጠቓልልዩ ? ከምኡ'ውን ጠዋፍ ኣል-ኢፋዳ ብለይቲ ክትገብር'ከ ይፍቀድ ዲዩ

መልሲ ፤ ንጠዋፍ ኣል-ኢፋዳ ኣደንጉኻ አብ'ቲ መጨረሻታ ትገሸሉ መዓልቲ ጠዋፍ ኣል-ኢፋዳ ምስ ጠዋፍ ኣል-ወዳዕ ብሓንቲ ጠዋፍ ክትፍጽመን ትኽእል። አብ'ዚ ጊዜ'ዚ ጠዋፍ ኣል-ኢፋዳ ምስ ጠዋፍ ኣል-ወዳዕ ከምተዋሃህዶ ኒያ ክትገብር ኣድላዩ ኣይኮነን ። ብዛዕባ አብ ለይቲ ወይ መዓልቲ ንዝበል ሕቶ ግን

አብ ኩሉ ማለት አብ ለይቲ ይኹን መዓልቲ ክትፍጽም ይካኣል እዩ ።

16) እቲ ዝበለጸ አገባብ ምትግባር አብ መዓልቲ ምሕራድ (የውም አል-ናሕር) እንታይ እዩ ? ከተደንጉን ከተቐድምንከ ይፍቀድ ዲዩ ?

መልሲ ፤ አብ የውም አል-ናሕር አብ ጀምረት እል ዓቀባ ከይዱ ካብቲ ዝኣከቦ ሸውዓት ጸጸር ንፍሲ ወከፍ ጸጸር አላሁ-አክበር እንዳበለ ይድርቢይ ብድሕሪኡ እንተዳኣ ሃድሞ አሊዩዎ ይሓርድ አስዒቡ ጸጉሪ ርእሱ ይላጸ ወይ የሕጽር ብድሕሪኪ ጠዋፍ ይገብር። እንተዳኣ ሳዕይ ዝምልከቶ ኮይኑውን ሳዕይ ይገብር ። እዚ አገባብ ተርታዚ ድማ ዝበለጸ እዩ ። እዚ ዝኾነሉ ምኽንያት ድማ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ስለ ዝገበሩዎ እዩ ። ግን ንገለ ተግባራት አቐዲሙ ንገለ ተግባራት እንተደንጎዩ ጌጋ የብሉን ። ንአብነት ቅድሚ ምድርባይ እንተሓረደ ወይ ጠዋፍ አል-ኢፋዳ ቅድሚ ምድርባይ እንተገበረ ወይ ቅድሚ ምድርባይ ጸጉሩ እንተሕጸረ ወይ ቅድሚ ምሕራድ ጸጉሩ እንተሕጸረ ጉድለት የብሉን ። ምኽንያቱ ንረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ገለ ሰባት ንገለ ተግባራት ዘደንጎዩ ገለውን ዘቐደሙ ሓቲተሞም ጉድለት የብልኩምን (ሳ-ሓረጅ ፡ ሳ-ሓረጅ) ኢሎም መሲሰሙሉም።

17) እቲ ዝደርበኹ ጸጸር አብ'ቲ ንዕኡ ተባሂሉ ዝተፈለየ ጋብላ (ሓድ) ኣይኣተወን ዝብል ጠርጠራ እንተሕደርኻ እንታይ ትገብር ?

መልሲ ፤ አብ'ቲ ዝድለ ጋብላ ኣይኣተወን ኢሉ ጠርጠራ ዘሕደረ ካብ'ቲ ዘለዎ ቦታ (ሙና) ጸጸር ኣርዩ ክምልእ ይግባእ ምናልባት አብቲ ጋብላ ኣትዩ እንደገና

ነጢሩ ዝወጸ ግን አብ ቁጽሪ ሓሱብ እዩ ዝብል ቃል ዑለማእ ይሕራ ።

18) ሓደ ሓጃጂ አብ'ቲ ጥቓ ጀመራት ዘሉ ጸጸር ወሲዱ ክድርቢ ፍቐድ ዲዩ ?

መልሲ ፤ አብ ጀመራት ዝረኹብኹ ጸጸር አሪኻ ንምድርባይ ክትጥቀሙሉ ፍቐድ እዩ ። ምኽንያቱ እቲ ጸጸር አብ'ቲ ዝግባእ ቦታ ስለ ዘይበጽሖ እዩ ከባቢ ጀመራት ተረኺቡ'ምበር አብ'ቲ ግቡእ ቦታ እንተዝወድቕ ኣይምተረኽብን ።

19) አብ ጠዋፍ ውዱኣይ እንተፍረስኩ እንታይ ክገብር ይግባእኒ ?

መልሲ ፤ አብ ጠዋፍ ውዱኡ ዘፍረሰ ሰብ ጠዋፋ አቋሪጹ ውዱእ ገይሩ ከምብሓድኹ ሓደ ኢሉ ጠዋፋ ይጅምር ። ምኽንያቱ ጠዋፍ ብዘይ ጠሃራ ስለ ዘይትግበር ።

20) አብ ውሽጢ ሓደ ዓመት ደጋጊምካ ዑምራ ከተብዝሕ ከመይ እዩ ?

መልሲ ፤ ዑምራ አብ ውሽጢ ሓደ ዓመት ከተብዝሕ ሱንና እዩ ። ምኽንያቱ አብ መንሳ ክልተ ዑምራ ዝፈጸምካም ናእሽቲ ዘንቢታት ስለ ዝድምስሰልካ ። ገለ ሰባት አብ መንሳ ክልተ ዑምራ ናይ ኣርባዓ ማዓልቲ ፍልልይ ክህልዎ ይግባእ ዝብሉ ሓቅነትን መርትዖን ዘይብሉ ዘረባ እዩ ።

21) ሓደ ዝሓጀጀ ካልኣይ ግዜ ንፍሱ ክሕጅጅ ናብ መካ መጺኡ ኮይኑ ግን አብ ዓረፋ ምስ በጸሖ ሓሳቡ ቀይሩ እቲ ኒያ ናይ ሓጅ ንሓደ ቀረቡ

ክቅይሮ ወሲኑ ። እዚ ሓድሽ ሓሳብዚ ብኸመይ የተግባሮ

መልሲ ፤ ሓደ ሰብ ካብ ገዙኡ ክብገስ እንከሎ ንነፍሱ ክሕጅጅ ኢሉ ዝተጠገሰብ ቦቲ ፋልማይ ዝወሰኖ ኒያ ኢሕራም ዝገበረ ኣብ መንጉኡ ካልእ ሓድሽ ሓሳብ ኣምጺኡ ድሕሪ ኢሕራም ኒይኡ ክቅይር ፈጸሙ ኣይግባእን ቁቡልውን ኣይኮነን ።

22) ኣደይ ኩሉ ተግባራት ናይ ሓጅ ባዕላ ፈጸማቶ እንትርፎ ረማ ኣልጀመራት ምኽንያቱ ህጻን ሓቕፋ ስለዝነበረት ንኻልእ ሰብ ክድርብየላ ወኪላቶ ። ሕቶይ ናታ ሓጅ ቡቁዕ ዲዩ ?

መልሲ ፤ ኣብ ጀምረት ኣልዓቀባ ቡዙሕ ጽቕጥቕጥ ሰብ ስለዘሎ ብዙሕ ድንገት ክርከብ ይኸእልዩ ። ስለዚ ይትረፍዶ ባዓልቲ ህጻን ብሓፈሻ ንደቀንስቲዮ ቡርቱዕዩ ስለዚ ኣዴኻ ዝወሰደቶ ስጉምቲ ቁኑዕ ኣብርእሲ ምጂኑ ሓጃውን ቡቁዕዩ ።

23) ኣብ መካ ካብ ኣርባዕተ መዓልቲ ንላዕሊ ክቅመጥ ዝደለየ ሰብ ኣብ ሰላቲ ቐስር (ካብ ኣርባዕተ ረካዓ ናብ ክልተ ረካዓ ምጉዳል) ክገብር ይኸእልዩ ?

መልሲ ፤ ሓደ ጋሻ ኣብ መገሸኡ ካብ ኣርባዕተ መዓልቲ ንታሕቲ ክጸንሕ ዝመደበ ኣብ'ቲ ኣገባብ ሰግዳኑ ነተን ኣርባዕተ ረካዓ ዝሰገዳ ማለት ፡ ዙህሪ ዓስሪን ኣልዲሻን ቐስር ይሰግደን ግን ኣብ መገሸኡ ካብ ኣርባዕተ መዓልታት ንላዕሊ ክጸንሕ ዝወሰነ ከምቲ ልሙድ ብዘይቀስር ይሰግድ ። እዚ ርእይቶዚ ናይ መጠዘቅቶም ዑለማእ ርእይቶ እዩ ። ኣብ ዘለኹም ቦታ ምስ ጀመሩ ክትሰግድ ከኣ ዝተማለኤ ተግባርን ዝያዳ ኣጅርን ከም ዘለዎ ኣይትዘንግዕ ።

24) ንዝሞቲ ወለደይ ባዕላይ ክሕጅጅሉም ወይ ንኡሙናት ሰባት ዘድሊ ገንዘብ ክፈለ ክሕጅጅሉም ይኸእልዩ ?

መልሲ ፤ ንዝሞቲ ወለድኻ ባዕልኻ ክትሕጅጅሉም ትኸእል ። ግን ቅድሚ ንወለድኻ ምሕጃጅ ናይ ገዛእ ርእሰኻ ሓጅ ዝፈጸምኻ ክትከውን ይግባእ ። ብድሕሪ ናትኻ ንወለድኻ ትሕጅጅሉም ወይ ንኡሙናት ሰብ ዲን ገንዘብ ክፈልኻ ክተሓጅጅሉም ዝኣድን ሓደ ካብቲ ንወለድኻ ዝፍጸም ሰናይ ተግባር ብሙጂኑ ረቢ ኣጅሪ ይኸተባልኻ ።

25) ኣብ ጊዜ ውቁፍ ካብ'ቲ ዶብ ናይ ዓረፋ ቁሩብ ወጺኡ ዝዋዓለ ሰብ ሓጁ ቁቡል ዲዩ?

መልሲ ፤ ኣብ ውቁፍ ኣልዓረፋ ካብ ክሊ'ቲ ዶብ ናይ ዓረፋ ዝወጸ ሓጁ ቁቡል ኣይኮነን ምኽንያቱ ኣብ'ቲ ውሱን ዶብ ናይ ዓረፋ ምህላው ሓደ ካብቶም መሰረታውያን ነጥብታት (ኣርካን) ናይ ሓጅ ስለ ዝኾነ ከምኡውን ውሱን ጊዜ ኣለዎ ማለት ካብ ድሕሪ ቀትሪ መዓልቲ ዓረፋ ጀሚሩ ክሳብ ፈጅሪ ምሉእ ዕድል ኣለዎ ።

26) ሓደ ሰብ ኣብ ሙና ንኸሓድር ቦታ ዘይረኽበ ካብ ሙና ወጺኡ ምስ ዝሓድር ካብኡ እንታይ ይጥለብ ?

መልሲ ፤ ሓደ ሰብ ኣብ ሙና ንኸሓድር ዘድሊ ጸዕሪ ጌሩ ቦታ ምስ ዘይረኽበ ካብ ሙና ወጺኢ ይሓድር ካብኡ ዝጥለብ ፍድያ (መጸገኒ) የለን ምኽንያቱ ረቢ ንዘይንኸእሎ ነገር ክንፍጽም ኣይገደደናን ።

27) ሓደ ሙተመትዕ ወይ ቃርን ሃድዬ አብ ዓረፋ ሓሪዱ ስጋኣ ንመሳኪን አብ ሓረም እንተዓደሉ ከመይ እዩ ?

መልሲ ፤ ሃድይ ናይ ተመቲዕ ይኹን ናይ ቃርን አብ ሓረም ክሓርዶዩ ዝግበእ ። ስለዚ አብ ዓረፋ ሓሪድካ ስጋኣ ንመሳኪን (ድኻታት) አብ ሓረም ምዕዳል ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ስለ ዘይገበሩዎ እንደገና አብ ሓረም ክትሓርድን ንድኻታት ሓረም ክትዕድልን ይግባእካ ። ምኽንያቱ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ኣፋጻጽማ ተግባር ናይ ሓጅ ይኹን ንሸነሽ ተግባር ኣፈጻጽማይ ተኸተሉ ስለዝበሉና ።

28) ሓደ ዝጥውፍ አብ ቁጽሪ ናይ ጠዋፍ ምስ ዝጠራጠር እንታይ ይገብር ?

መልሲ ፤ ቦቲ ዝዋሓደ ቁጽሪ ገጫቱ ዝተረፎ ይምልእ ። ንኣብነት ሓሙሻዮይ ዲዮ ወይስ ሻዱሻዮይ ኢሉ ምስ ዝጠራጠር ቦቲ ዝዋሓደ ቁጽሪ ይግምግም ማለት አብ ሓሙሻዮ ከምዘሉ ቆጶሩ ዝተረፎ ይምልእ።

29) መብዛሕቱ ሰብ አብ ወርሒ ሮመዳን ዑምራ ክገብር ይጓዩ ። እንታይዩ እቲ ምስጢሩ ?

መልሲ ፤ አብ ወርሒ ሮመዳን ዑምራ ምግባር ደረጅኡ ክንዲ ሓጅ ይዳረግ ። ከምኡውን ዝሸነ ሰናይ ተግባር አብ ወርሒ ሮመዳን እሞ ኻእ አብ መካ ኪንካ ትፍጽሞ ካብቲ ናይ ካልእ ግዜን ቦታን ኣዚዩ ዝተራብሐ ስለ ዝሸነዩ ብኣንጻሩ ድማ አብ መካ ዝሸነ ሕማቕ ተግባር ምስ ትፍጽምውን ካብቲ ናይ ካልእ ቦታ ዝተራብሐ እዩ ።

30) አብ ሓጅ ኮነ ዑምራ ንጓለንስተይቲ ዝተፈለየ ክዳን ክትለብሰ ዝግባእ ኣሉ ዲዩ ?

መልሲ ፤ ዝተፈለየ ክዳን የለን ። ዝሸነዓይነት ክዳን ኮይኑ ግን ኣካላታ ፈልዩ ዘዋርዱ ፡ ንደቂተባዕቲዮ ዘይስሕብ ክኸውን ኣለዎ ።

31) ብስራሕ ምኽንያት ናብ መካ ከይዱ ዝጸነሐሞ ክሕጅጅ ዕድል ዝረኽብ ካብዩ የሕርም ?

መልሲ ፤ ሓደ ሰብ ናይ ሓጅ ወይ ናይ ዑምራ ኒያ ከይገበረ ንመካ ቤተሰቡ ክበጽሕ ወይ ብምኽንያት ስራሕ ዝኸደ እሞ ወቅቲ ሓጅ ብምንባሩ ክሕጅጅ ዝደለየ ካብቲ ዘለዎ ቦታ ማለት ካብ መካ ይኹን ከባቢ መካ የሕርም። እንተድኣ ዑምራ ክገብር ሓሲቡ ግን ናብ ተንዒም ወይ ጃዕራና ወይ ናብ ካልእ ቦታ ወጺኡ ክሕርም ናይ ግድንዩ ። ምኽንያቱ ስትና ዓኢሻ ረቢ ይፍተወለን ዑምራ ክገብሩ ምስ ደለያ ረሱል ሰለላሁ ዓለሂ ወሰለም ምስ ሓወን ዓብድራሕማን ናብ ተንዒም ወይ ካልእ ቦታ ከይደን ኢሕራም ክገብሩ ከምዘለወን ስለ ዝኣዘዙወን ። ሓጅ ግን ከምቲ ዝተገልጸ ካብቲ ዘለኻዮ ቦታ ካብ ውሽጢ ሓረም ይኹን ወጺኢ ሓረም ተሕርም ።

32) አብ ወቅቲ ኢሕራም ክልተ ረክዓ ክትሰግድ ናይ ግድን ዲዩ ?

መልሲ ፤ ኢሕራም ክትገብር እንከለኻ ክልተ ረክዓ ክትሰግድ ናይ ግድን ኣይኮነን ፍቲው ጥራሕዩ። ግን እዚ ክባሃል እንክሉ ናይ ኢሕራም ዝባሃል ፋሉይ ሰላት የለን የግዳስ ንሓጅ ወይ ንዑምራ ከተሕርም

ትርጉሙ :-

እስልምና አብ ሓሙሽተ መሰረታውያን ዓንድታት ዝተመሰረተ እዩ ። ብጀካ ንኣላህ ንኻልእ አምልኾ (ዒባዳ) ዝግበእ ጎይታ ብሓቂ ከምዘዋልጥ ነቢይ ሙሓመድ ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ድማ ልኡኽ ናይ ኣላህ ምኪኖም ምምስካር ሰላት ምስጋድ ዘካት ምውጻእ ርመዳን ምጸም ሓጅ ካእ ምፍጻምዮ።

ሓጅ ዝተኣዘዘሉ ግዜ አብ መበል ታሸዓይ ዓመት ዘመነ ሂጅራ ክኸውን እንክሉ ነቢይና ሙሓመድ ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም አብ ዕድሜአም ሓደ ግዜ ፕራሕ እዮም ሓጂጾም ዝኹነ ዓቕሚ ዘለዎ ሰብ አብ ሂወቱ ሓንሳእ ክሕጅጅ ናይ ግድን (ፈርዲ) ምኪኑውን አብሪሆም ብዛዕባ'ዚ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ይብሉ፡-

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ فَرَضَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ فَحُجُّوا فَقَالَ رَجُلٌ أَكُلَ عَامٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَسَكَتَ حَتَّى قَالَهَا ثَلَاثَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ قُلْتُ نَعَمْ لَوَجِبَتْ وَلَمَّا اسْتَطَعْتُمْ...﴾

رواه البخاري

ትርጉሙ :-

እ ኣንቲም ደቂሰባት ኣላህ ንኸትሕጅጁ አዚዙኩም እዩ ሓጅጁ ሓደ ሰብኣይ በሉም እ ልኡኽ ኣላህ ዓመታዊ ድዩ? ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ግን ከይ መለሰሉ ትምብሉ ሰለስተ ግዜ ደጋጊሙውን ሓተተ ብድሕርዚ ነቢይና ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ድማ ንሕትኡ አመልኪቶም ከምዚ ክብሉ መለሰሉ : እወ እንተዝብል ናይ ግድን ምኽንት አይምኻአልኩሙን ድማ

ኮይኑግን ረቢ ሰፊሕ ሸሻይ (ርዝቂ) ለጊሱልካ'ም እቲ ዝጥለብ ዓቕሚ ምስ ዝህልወካ አጅሪ ንምድላብ ሓጅ ከተብዝሕ ሱን-ና እዩ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ይብሉ ፡-

لقول الرسول صلى الله عليه وسلم ﴿ الْحَجُّ مَرَّةً فَمَنْ زَادَ فَهُوَ تَطَوُّعٌ ﴾

حديث صحيح

ትርጉሙ :-

ፈርዳዊ ሓጅ ሓደ ግዜ እዩ ። ዝወሰኽ ኻእ ሱን-ና ይቁጸር ። ሰለዚ ዝኹነ ክእለት ዘለዎ ሰብ ብጥዕንኡ እንክሉ ከይ ሓመመ ምስ ገንዘቡ እንክሉ ከይደኸዮ ግዜ እንክለዎ ግዜ ከይተጸበዮ ሓጅ ተቐላጢፉ ክሕጅጅ ይግበእ ምኽንያቱ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ይብሉ ፡-

عن ابن عباس رضي الله عنه قال قال النبي صلى الله عليه وسلم تعجلوا إلى الحج فإن احذكم لا يدري ما يعرض له رواه احمد

ትርጉሙ :-

ካባኻትኩም እንታይ ከምዝጓነፎ ዝፈልጥ ሰለዘዋሉ ንፈርዳዊ ሓጅ ንምፍጸም ተቐላጢፉ ። ሓጅ ብዘይ ገለ ቁቡል ምኽንያት ምድንንይ ግን አስጋኢ አብ ልዕሊ ምኪኑ ብወገን ሰይድና ዑመር ረቢ ይፍተወሉም ዝተባህለ ቃል ድማ እንሆ ።

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَبْعَثَ رَجُلًا إِلَى هَذِهِ الْأُمَاصِرِ فَيَنْظُرُوا كُلَّ مَنْ كَانَ لَهُ جَدَّةٌ وَلَمْ يَحْجِ لِيَضْرِبُوا عَلَيْهِمُ الْجَزْيَةَ مَا هُمْ بِمُسْلِمِينَ مَا هُمْ

بِمُسْلِمِينَ * رواه سعيد في سننه

እንከለኻ ድሕሪ ክልተ ረካዓ ምስጋድ እንተ'ሕረምካ ዝበለጸ ይኸውን ።

33) ሻሙናይ መዓልቲ ናይ ወርሒ ሓጅ (የውመተርዊያ) ኣብ ሙና ዝጸንሐ ናብ መካ ኣትዩ ዲዩ ዘሕርም ወይስ ካብ ሙና ?

መልሲ ፤ ቅድሚ ሸሞንተ ዙልሓጅ ኣብ ሙና ዝጸንሐ ካብ'ቲ ዘለዎ ቦታ እቲ ውሱን ግዜኡ ሓሊዩ ኢሕራም ይገብር ። ናብ መካ ምኻድ ግን ኣየድልንዩ።

34) ናብ መካ ብስራሕ ምኽንያት ክገይሽ ዝደለየ ኢሕራም ገይሩ ድ'ዩ ክኣቱ ዘለዎስ ወይስ ኢሕራም ክገብር ኣይግደድንዩ ።

መልሲ ፤ ናብ መካ ንዑምራ ወይ ንሓጅ ዘይኮነን ብኻልእ ጉዳይ ክኣቱ ዝደለየ ሰብ ኢሕራም ክገብር ኣይግደድንዩ ዝብል ቃል ናይ ዑለማእ ብዚያዳ ጸብለልትነት ኣለዎ ። ግን ናብ መካ ምእታውካ ዘይተረፈካ ኣጅሪ ንምድላብ ንዑምራ ኣሕሪምካ እንተኣተኻ ዝበለጸ ይኸውን ።

35) እቶም ውሱናት ቦታታት ናይ ኢሕራም (ሚቓት) ዘይምልከቶም ከም ተቐማጦ ጂዳ ካበይ የሕርሙ ?

መልሲ ፤ እቶም ሚቃት ዘይምልከቶም ከምተቐመጥቲ ጂዳ ዝኣምሉሉ ሰባት ካብ'ቲ ዝነብሩሉ ቦታ የሕርሙ ።

36) ሓዲ ሰብ ዑምራን ሓጅን ብኒያ ናይ ተመቱዕ ክገብር ኢሕራም ጌሩ ከብቅዕ ኣብ መካ ምስ በጽሐ ገንዘቡ ጠፊኡዎ በዚ ምኽንያት ድማ ሃድይ

ክሓርድ ለላዘይክእል እቲ ኒያ ንሓጅ ጥራይ (ኢፍራድ) ክቅዱር ወሲኑ ። እዚ ሃንደበታዊ ውሳኔዚ ከመይ እዩ?

መልሲ ፤ ገንዘብ ዝጠፈኦ ሰብ ክሓርድ ክእለት ስለ ዘይብሉ ኒዩኡ ክቅድር ናይግድን ኣይኮነን ምኽንያቱ ወላዳኣ ክሓርድ ክእለት ኣይሃልዎምበር እቲ ካልኣይ ኣሚራጺ ነጥቢ ንክእለት ዘይብሉም ሰባት ዓሰርተ መዓልቲ ክጸሙ ማለት ሰለስተ መዓልቲ ኣብ ሓጅ ሸውዓተ መዓልቲ ናብ ስድርኦም ምስተመልሱ ዝብል መፍትሒ ክጥቀሙሉ ይኸእሉ ስለዝኾኑ ኒያ ምቅያር ኣድላዩ ኣይኮነን ።

ኣገባቡ ፡ እተን ሰለስተ መዓልቲ ጸም ቅድሚ ዓረፋ (9 ዙልሓጅ) ክጸመን ኣብ ዕለት 9 ዙልሓጅ (ዓረፋ) ኣፍጢሩ ክውዕል ዝበለጸ'ዩ ምኽንያቱ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ዕለት 9 ዙልሓጅ ኣፍጢሮም ሰለዝወዓሉ እተን ዝተረፈ 7 መዓልቲ ግን ናብ ስድሩኡ ኣብዝተመልሰሉ እዋን ኣብ ዝጠዓም ግዜ ይጸመን ።

37) ድሕሪ ጠዋፍ ኣብ ድሕሪ መቃም ኢብራሂም ክልተ ረካዓ ክትሰግድ ግድነትዲዩ?

መልሲ ፤ ድሕሪ ጠዋፍ ኣብ ድሕሪ መቃም ኢብራሂም ክልተ ረካዓ ክትሰግድ ግድነት ኣይኮነን ። ኣብ ዝኾነ ቦታ ናይ ሓረም ክትሰድግ ትኸእል ከይሰገድካ እንተረሳዕኻውን ወላካንቲ ጉድለት የብልካን ምኽንያቱ ድሕሪ ጠዋፍ ክልተ ረካዓ ምስጋድ ሱን-ና ዳኣምበር ዋጂብ ኣይኮነን ።

38) ተሓሉል አወል እንታይ ማለትዋለች ?

መልሷ ፤ ተሓሉል አወል ማለት ሃድይ ንዝምልከቶ ሰብ ድሕሪ ሃድይ ምሕራዱ ጸጉሩ ድሕሪ ምልጻይ ወይ ምሕጻር ድሕሪ ጀመረት አልዓቀባ ምድርባይ ወይ ካብ'ዘን ሰለስተ ተግባራት ክልተ ተግባራት ምፍጻም ተሓሉል አወል ተባሂሉ ይጽዋዕ ። አብ'ዚ ግዜ'ዚ ኩሉ ነገር ይፍቀደካ (ተሓሉል አልአወል) ብዘይካ ለጋዊ ርክብ።

39) ጠዋፍ አብ ካዕባ ጥራሕዲ'ዩስ ወይ አብ መቓብር'ውን ይፍቀድዋለች ?

መልሷ ፤ ጠዋፍ ዒባዳ ስለዝኾነ ፡ ዒባዳ ድማ ብዘይካ ንኣሳህ ንኻልእ ፈጸሙ ስለ ዘይዕደል ብዘይካ አብ ካዕባ አብ ካልእ ዝኾነ ቦታ ጠዋፍ ዝፈጸመ ብዑሎማእ ከምዚ ዝብል ውሳኔ ይዋሃቦ ፡ -

እቲ ጠዋፍ ዕብዮት ናይ'ቲ መዋቲ አብ ልቡ አሕዲሩ ፍርሓትን ኹሹዕን ብዝዓብለለ- አገባብ እንተፈጸሙዎ አብ ሽርክልአክበር ወዲቐ ይባሃል ቅድሚ ምሚቱ ቶባ እንተዘይሉ ረቢ ፈጸሙ አይርሕሞንዮ ረቢ ይብል ፡ -

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

40) ሓደ ዕዳ ዘለዎ ክሕጅጅ ይኸእልዮ ?

መልሷ ፤ ዕዳ ዘለዎ ሰብ ልቕሑ ክኸፍል አለዎ ግን እቲ ዘለቀሑ ሰብ ንኸሕጅጅ እንተፍቂዱሉ ክሕጅጅ ወይ ዑምራ ክገብር ይኸእል ።

41) ሓደ መንእሰይ ንመመርዓዊኡ ገንዘብ እኪቡ አብ'ዚ ግዜ'ዚ ንሓጅ ክኸይድ'ውን ክእለት ረኺቡ ። ለላ'ዚ ኣየነኣም ከቐድም ይግባእ ?

መልሷ ፤ ንመመርዓዊ ኢሉ ገንዘብ ዝኣከበ ሰብ እሞ እንተድኣ ንሓጅን ንመመርዓዊኡን ኣኺሉዎ ንክልቲኡ ከማልእ ይግባእ ። ግን እቲ ንመመርዓዊ ኢሉ ዝኣከበ ገንዘብ እንተዳኣ ንሓጅ አውዲሉዎ እሞኻእ እቲ ገንዘብ ብቐሊል ክትከእ ዘይክኢሉ መርዓ የቐድም ። ክእለት አብ ዝረኽቡሉ ግዜ ካእ ይሕጅጅ።

42) ኢሕራም ልዕሊ የማናይ መንኲብካ ምውጻእ አብ ዝኾነ ዓይነት ጠዋፍዲ'ዩ ?

መልሷ ፤ ኢሕራም ልዕሊ መንኲብካ ምውጻእ አብ ኩሉ ዓይነት ጠዋፍ ዘይኮነስ አብ ጠዋፊልቂዱም ጥራሕ'ዩ ። ከምኡ'ውን እቲ አብ መጀመርያ ጠዋፍ እተን ሰለስተ ቅልጥፍ ቅልጥፍ ኢልካ ትጥውፈን (ረምል) አብ ጠዋፍልቂዱም ጥራይ እዩ ።

43) አብ ሓጅ ካብ'ቶም ክልኩላት ዝኮኑ ነጥብታት ትሕለለሉ - ናጻ ትኾነሉ እንታይ ዓይነት ተግባር ምስትፍጽምዮ ?

መልሷ ፤ ሓደ ሓጃጂ ካብ'ቶም ተኸልኪልዎም ዝነበረ ነጥብታት ናጻ ዝኾነሉ ካልኣይ ተሓሉል ምስ በጽሖ እዩ። ማለት ጀመረትልዓቀባ ምስደርበዮ፤ ርእሱ ምስላጸየ ወይ ምስ አሕጸረ፤ ጠዋፍልኢፋዳ ምስ ሳዕይ ምስገበረ እንተድኣ ሳዕይ ዝመልከቶ ኮይኑ ብድሕሪ'ዚ ካብ ኩሉ ነገር ናጻ ይኸውን። ግን ካብ'ዘን ሰለስተ ተግባራት ክልተ ጥራይ እንተፈጸምካ ካብኩሉ ነገር

ትሕለል ብዘይካ ካብ ሰበይትኻ እዚ ድማ ቀዳማይ ተሓሉል ተባሂሉ ይጽዋዕ።

44) ንሰንሰተይቲ ኣብ ቀብሪ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ዚቦራ ክትገብር ይፍቀዳ ዲዩ?

መልሲ ፤ ንሰንሰተይቲ ኣብ መዲና ነቲ ኣብ መስጊድ ነቢይ ዘሎ ዓቢ ብልጫን ናይ ኣጅሪ ምርባሕን ንኸትከስብ ኣብ መስጊድ ነቢይ ኮይና ዒባዳ ትገብር ግን ኣብ ቀብሪ ናይ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ከይዳ ዚቦራ ክትገብር ኣይፍቀዳንዮ ጥራሕ ኣብቲ ዘላቶ ቦታ ኮይና ሶላት ዓለነቢይ ትግበር ምኽንያቱ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ንሰንሰተይቲ ኣብዝከነ ቀብሪ ከይዳ ዚቦራ ክትገብር ኣይፈቐዱላን ።

45) ኣብ ዝኾነ መቓብር ኬድካ ዚቦራ ምግባር ዕላምኡ እንታይ እዩ ?

መልሲ ፤ ኣብዝኾነ መቓብር ኬድካ ዚቦራ ምግባር ዕላምኡ ኣኼራ ንምዝካር ፡ ነቶም ሙውታት ካብ ረቢ ራሕማ (ርሀራሄ) ክትሓተሉም ንሰኻውን ከም ኣቶም ክትመውት ምጂንካ ንምዝካር እዩ ።

46) ድሕሪ ሞተይ ዝተዛየረኒ ልክዕ ብህይወተይ እንክለኹ ከምዝተዛየረኒ እዩ ዝሕሰብ ዝብል ሓዲሰ ናይ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ኣሎ'ድዩ?

መልሲ ፤ ከምዚ ኣብ ላዕሊ ዝተባህለ ቃል ረሱል ሰለላሁ ዓለሂ ወሰለም የለን ። መሰረት ዘይብሉ ዘረባ እዩ ።

47) ዚቦራ መስጊድ ነቢይ (ረሱል) ሰለላሁ

ዓለይሂ ወሰለም ቅድሚ ንመካ ምኽድ ማለት ቅድሚ ተግባራት ናይ ሓጅ ወይ ዑምራ ከዛየር ከመይእዩ ?

መልሲ ፤ ቅድሚ ናይ ዑምራ ወይ ናይ ሓጅ ተግባራት ዚቦራ መስጊድ ነቢይ እንተገበርካ ወይ ድሕሪ ተግባራት ናይ ሓጅን ዑምራን እንተፈጸምካ ወላኣንቲ ጌጋ የብሉን ።

48) ንረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ክሳብ ክንደይ ደረጃ ክንፈትዎም ይግባዩ ?

መልሲ ፤ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ዝተፈትውን ዝተመርጹን ፍጡር ፡ ካብ ኩሎም ነብያትን ልኡኻትንውን ዝበለጹ ልኡኽ ምጂኖም ኣሚንካ ልክዕ ከምታ ረቢ ዝሃቦም ደረጃ ዕብየት ከየጋነንካ (ቈሉው) ከምኡውን ካብ ደረጃኦም ከየትሓትካ (ኢፍራጥ) ካብ ነበሰኻን ወለድኻን ውላድካን ኣዝማድካን ኮታ ካብ ኩሎም ፍጡራት ንላዕሊ ክትፈትዎም ይግባእካ ።

ንረሱል ምፍታው ክባሃል እንክሎ ድማ ብእቲባዕ ማለት ተግባራት ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ተኸቲልካ ንዝኣዘዙኻ ብኸእለትካ ምፍጻም ካብ ዝኸልከሉኻ ነገራት ፈጸምካ ምኽልካል ዝብል ትርጉም ዝሓዘለ እዩ

49) ሓደ ክሕጅጅ ክእለት ዘለዎ ግን ብሸለልትነት ከደንጉዮ ከመይ እዩ ?

መልሲ ፤ ብኹሉ-ነገር ክእለት ዘለዎ ብዘይሸርዓዊ ምኽንያት ሓጅ ከደንጉ ፈጸሙ ኣይግባእን ምኽንያቱ ብሃላስ ምኽንያት ንሓጅ ምድንጓይ ውጽኢቱ ዝሙሳስ ኣብልዕሊ ዘይምጂኑ ዓቢ ዘንቢውን እዩ

ሰለዚ ሃብትኻ ተጠቅመሉ ሰእነት ከይመጸ ጥዕናኻ ተጠቅመሉ ሕማም ከይመጸ ህልውናኻ ተጠቅመሉ ሞት ከይመጸ ። ረቢ ካብ ዓለማት ሓንቲ ነገር ከምዘየድልዮ ፈሊጎኻ ቶባ ኢልካ ንሓጅ ተቐላጠፍ ።

50) ዝኾነ ዒባዳ ተቐባልነት ዝህልዎ እንታይ ምስ ዘማልእ እዩ ?

መልሲ ፤ ዝኾነ ዒባዳ ተቐባልነት ንክህልዎ ክልተ ነገር ከማልእ ኣለዎ ንሱኻሉ ሹፋጠልዒባዳ ተባሂሉ ይጽዋዕ ዝርዝርም ድማ ፡-

1) ኢቭላስ ፡ ማለት ዝኾነ ዒባዳ ትፍጽሞ ካብ ራኣይላይ ስምዑላይ ነጻ ኮይኑ ብንጽህና (ብኢቭላስ) ካብ ረቢ ኣጅሪ ክረክብ ንረቢ ኢልካ ትፍጽሞ ።

2) እቲባዕ ፡ ማለት እቲ ትፍጽሞ ዒባዳ ልክዕ ነቲ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ዝፍጽሙዎ ዝነበሩ ኣገባብ ዝተኸተለ ክኸውን ይግባእ ። ካብዚ ሓሊፉ ካብዘን ክልተ ነጥቢ ሓንቲ ኣብ'ቲ ትፍጽሞ ተግባር ምስ ዘይህሉ ኣብ ቅድሚ ረቢ ተቐባልነት የብሉን ።

እዘን ክልተ ነጥቢ ድማ ንላኢላህ ኢላላህ ሙሐመድ ረሱሉላህ ዝብል ሸሃደቴን ይውክላ ።

51) ካብ ሪያድ ቤተሰባይ ንክበጽሕ ናብ ጂዳ ከይደ ። ኣብ ጂዳ ምስቀናኹ ዑምራ ክገብር ሓሲቦ ሰለዚ ካብይ ከሕርም ኣለኒ ?

መልሲ ፤ ካብ ሪያድ ናብ ጂዳ ቤተ-ሰብ ንክትበጽሕ ጌሽካ ጸኒሕካ ዑምራ ክትገብር እንተመዲብካ ካብ'ቲ ዘለኹ ቦታ ማለት ጂዳ ተሕርም

52) ብማይ ዘምዘም እስቲንጃእ ይፍቀድ ድዩ?

መልሲ ፤ ብማይ ዘምዘም ወዱእ ፡ ክትገብር ሰብነትካ ትሕጽብ ፡ እስቲንጃእ'ውን ክትገብር ይፍቀድካዩ።

53) ኣብ ውሽጢ መካ ዝርከቡ መሳጊድ ኣጅሮም ከም'ቲ ናይ ካዕባ ዝተራብሐ ዲዩ ?

መልሲ ፤ ኣብ ውሽጢ ደብ ሓረም እል መኪ ዘለው መሳጊድ ኣጅሮም ከም ናይ ካዕባ ዝተራብሐ እዩ። ግን ኣብ ካዕባ ምስጋድ ብብዝሒ ጀማዓ ካብ'ቲ ካልእ ኣብ ውሽጢ ደብ ሓረም ዘሎ መሳጊድ ይበልጽ።

54) ንክሕጅጅ ክእለት የብለይን እንተኾነግን ገለ ገበርቲ ሰናይ (ፋዕልኬር) እቲ ዘድሊ ከነማልኣልካ ሓጅጅ ስለ ዝበሉኒ ክሕጅጅ ይኸእልዩ?

መልሲ ፤ ብገበርቲ ሰናይ ዝተወፈየልካ ገንዘብ ይኹን ካልእ ጌርካ ንክትሕጅጅ ፍቐድ እዩ ብድሕሪዚ ፈርዳዊ ሓጅ ኣይምልከተካን እዩ ምስ ትውስኽ ከኣ ተጠውዕ ይቐጸረልካ ።

55) ኣብ ሓጀረል ኣሰወድ ምስ በጻሕካ እንታይ ክትገብር እዩ ዝድለ ?

መልሲ ፤ ኣብ ሓጀረል ኣሰወድ ምስ በጻሕካ ተልቢያ ተቋርጽ (ሙዕተምር) ንያ ናይ ጠዋፍ ኣብ ልብኻ ብምሕዳር ካብዘም ዝሰዕሩ ኣርባዕተ ዓይነት ኣገባብ ሓንቲ ትኸእላ ትገብር ንሓጽም ካኣ

1 - ብሊድካ ትደርዛ ፡ ትሰዕማ አላሁ አክበር ትብል እዚ ዝተማለኡ ተግባር እዩ ።

2 - እንተዘይክኢልካ ብሊድካ ትደርዛ ነታ ኢድካ ድማ ትሰዕማ አላሁ አክበር ትብል ።

3 - እንተዘይክኢልካ ብበትሪ ሰላም ትብላ ነታ በትሪ ትሰዕማ አላሁ አክበር ትብል ።

4 - እንተዘይክኢልካ ብየማናይ ኢድካ እና'መልከትካ አላሁ አክበር ትብል ነታ ዘመልከትካላ አይትሰዕማን ። ካብዞም ዝተገልጹ ሓንቲ ዝፈጸመ ሱን-ና ናይ ረሱል ሰለሂሁ ዓለይሂ ወሰለም ከምዘተግበረ እዩ ዝሕሰቡሉ ።

56) ሓደ ሰብ ዕማም ናይ ሓጅ ምስ ጀመረ ኣብ መዓልቲ ሸምንተ ዙልሓጅ ስለ ዝሓመመ ኣብ ውቐፍ ዓረፋ እንታይ ይግበር?

መልሲ ፡- ውቐፍ ኣብ ዓረፋ ሓንቲ ካብተን መሰረታውያን ዓንድታት ናይ ሓጅ ስለ ዝኾነት ምእንቲ ሓጅ ከይሓልፎ ብዝተኻለለ መጠን ካብቲ ዘለዎ ናይ ክንክን ጥዕና ነቐጣ ብናይ ሕሙማት መንግሥት (ኣምቡላንስ) ወይ ብመሰንይትኡ ተሓጊዙ ኣብዓረፋ ብለይቲ ኣትዩ ንሓደ ሰዓት ዝእክል እንተጸኒሑ ዓረፋ ከምዘርከበ ይቐጽር ኣልሓምዱሊህ ።

57) - ኢሸቲራጥ እንታይ ማለት እዩ?

መልሲ ፡- ሓደ ክሕጅጅ ወይ ዑምራ ክገብር ዝሃቀነ ኢሕራም(ንያ) ክገብር እንከሎ እንተድኣ ካብ ምትግባር ሓጅ ይኹን ዑምራ ከየተዓናቐፋዎ ዝፈርሐም ኩነታት ከም ሕማም ጸላኢ ምስ ዝህልው ኢሸቲራጥ ክገብር መስተሓብ እዩ ። እዚ ትርጉሙ ኣ አላህ እነ

ንትእዛዝካ ኣሸቢረ ሓጅ ኮነ ዑምራ ከተግብር ንያ ይገብር ኣለኹ'ም ምናልባት ካብ ኢሕራም ክወጽእ ዝግደዱ ኩነታት እንተተጓጊፉ ካብታ ዝኸልከልኒ ቦታ ኢሕራሙይ ክሕለል እየ (ንያይ ከቋርጽ እየ) ማለት እዩ። እዚ ኢሸቲራጥ እዚ ምስ ገበርካ ነቲ ዝጀመርኩሉ ዕማም ክትፍጽም ዘይትኸእለሉ ኩነታት ምስ ዝፍጠር ካብ ኢሸቲራጥካ ክልተ ነገር ትጥቀም ንሱኻ ።

1 - ካብቲ ዝተጓገፈካ ተጽብኦታት ንኸትገላገል ካብ ኢሕራምካ ብዘይ ገለ ስኬታ ትሕለል ።

2 - ካብ ኢሕራምካ ምስ ተሓለልካ ክትሓርድ ኣይትሕተትን ብኻልእ ኣበሃህላ ንያኻ ስለ ዘየማላእካ መቐጻዕቲ ይግባእካ እዩ ኣይትባሃልን ። ዘየሸተረጠ ግን ዝኾነ ጸገም ምስ ዝጓነፎ ምናልባት መፍትሒ እንተረኸበ ነቲ ድንገታዊ ኩነታቱ ክጸወድ ትዕግስቲ ይገብር እንተድኣ መፍትሒ ተሳኢኑዎም ኢሕራሙ ክፍጽም ዘይክኢሉ ከም መሕሰር (ኩቱር) ይቐጽር ስለዚኻ ይሓርድ ይላጸ ወይ የሕጽር ካብ ኢሕራሙ ድማ ይሕለል ። ነታ ዝሓረድካ ንድኻታት ናይታ ቦታ እንተዘየሎ ኣብ ጥቓኣ ንዝርከቡ ገጠር ድኻታት ህዝባ ትዕድሉ እንተዘይተኻኢሉ ንድኻታት መካ ትሰደሎም ። ክሓርድ ክእለት ዘይብሉ ግን ዓሰርተ መዓልቲ ይጸውም ጸጉሩ ይላጸ ወይ የሕጽር ኢሕራሙ ይፈትሕ (ይሕለል)።

58) - ዝሓለፈ ዓመት ካብ ጅዳ ከይደ ሓጂጂ እንተኾነ ግን ብሸርዓዊ ምኽንያት ጎለንስተይቲ ጠዋፍ ኣልእፋዳ ከይጠወፍኩ ናብ ጅዳ ተመሊሰ ከብቐዕ ካብቶም ንመሕሪም ክልኩላት ዝኾኑ ነገራት ብዘይፍላጥ ዝኣክል ኣይተቆጠብኩን ስለ'ዚ እንታይ ክገብር ይግባእኒ?

መልሲ ፤- ጠዋፍ አልኢፋዳ ንኸትጥውፊ ናብ መካ ክትምለሲ ይግባእኪ ካብቶም ንመሕሪም ኩልኩላት ዝኾኑ ነገራት ክትክልክሊ ይግባእኪ ነይሩ ግን ብዘይፍላጥ ስለ ዘይተቆጠብኪ ናይ ጌጋታትኪ መጸገኒ ኣይትሕተትን ኣልሓምዱሊህ

59 - ሸፊዓ ብኸመይ ዓይነት ኣገባብ'ዩ ክንሓትት ዝፍቀደና?

መልሲ ፤- መጀመርያ ካብ ሸዱሸተ ዓይነት ሸፊዓ ዘይውሕዱ ካብ ረቢ ከምዘልገስ ክንፈልጥ ገደሲ ይኸውን ። ገለ ካብኣቶም ኣብነት ንምጥቃስ ፡-

1 - እቲ ዝዓበየን ብዓይነቱ ዝተፈልየን ሸፊዓ ኩብራ ብዘይካ ረሱል ሰለሂሁ ዓለይሂ ወሰለም ንኸልእ ዘይዕደል ኮይኑ ካብቲ ጽንኩር መድረኽ ናይ የውመል ቅያማ ክገላገል እቲ ህዝቢ ነቶም ዝተመርጹ ነቢያት ናብ ረቢ ሸፊዓ ክኾንዎም ይሓትዎም'ሞ እቶም ነቢያት ብዝተፈላለዩ ምኽንያት ኣይፋልናን ኣይከኣለናንዩ ይብሉ ኣብ መጨረሻታ ናብ ረሱል ሰለሂሁ ዓለይሂ ወሰለም ይበጽሑ ረሱል ሰለሂሁ ዓለይሂ ወሰለም ድማ ኣነ እየ ዝበቓዓ ንዓይ እያ ብምባል ንኸሸፍዑ ንረቦም ይልምኑ ረቢ ዱዐኣም ይቕበሉሎም ። ነዛ ሸፊዓ እዚኣ ኣላህ ሱብሓኒሁ ወተዓላ ኣብ ቁርኣን መቓመን ማሕመዱ ኢሉ ዘኪሩዋ ዘሉ ።

2 - ሸፊዓ ንኣህለልጀና ማለት ኣህለልጀና ናብ ጀና ንኸእትው ኣፍደገ ናይ ጀና ብሸፊዓ ናይ ረሱል ሰለሂሁ ዓለይሂ ወሰለም ትኸፈት ።

3 - እቶም ካብ ቪርክ ነጻ ዝነበሩ ግን ኣብ ዓዘቕቲ ዘምቢ ዝጠሓሉ ኣህለተውሒድ ካብ

ዘምብታቶም ተማሒሮም ጀና ንኸእትው ዝግበረሎም ሸፊዓ ።

4 - እቶም ጀና ክእትው ዝተገበኣም ኣጅሮም ወሲኹ ኣብ ጀና ደረጀኦም ንኸልዕል ዝገብርሎም

5-እቶም ብሰንኪ ማዕሲያ ጀሃነም ክእትው ዝተገበኣም ካብ በደሎም ተማሒሮም ጀና ንኸእትው ዝግበረሎም ሸፋዓ ...ወዘተ ስለዚ ኣላህ ሱብሓኒሁ ወተዓላ ናይ ኩሉ ሸፊዓታት ዋና ስለ ዝኾነ እቲ ሸፊዓ ንኸትረክብን ንኸትውንን ስለስተ ነገራት ምስ ዝማላእ ጥራይ እዩ ንሱ ኸኣ

1 - ረቢ ሱብሓኒሁ ወተዓላ ነቲ ዝሸፍዕ ክረድዮሉ (ክፈትወሉ) ።

2 - ነቲ ዝሸፍዕ ረቢ ሱብሓኒሁ ወተዓላ ክረድዮሉ እዚ ማለት ድማ ብፍላይ ካብ ሸርኪ ናጻ ኮይኑ እምነቱ ብተውሒድ ዝጸነዐ ምስ ዝኸውን። ስለዚ ኣላህ ሱብሓኒሁ ወተዓላ ንኸፈትወልካ ኢኸላስን እቲባዕን የድልዮን ።

3 - ነቲ ዝሸፍዕ ረቢ ሱብሓኒሁ ወተዓላ ክፈቕደሉ ። ናይዚ መረጋገጺ ልዑል ኣላህ ይብል ፡-

وَكُرِّمَ مَلِكِي فِي السَّمَوَاتِ لَا تُعْنِي
شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى

እምበኣር ብቐጥታዊ መንገዲ ንዝኾነ ፍጡር ሸፊዓ ስለዘይሕተት ሸፊዓ ናይ ረሱል ሰለሂሁ ዓለይሂ ወሰለም ንኸትረክብ ንኣላህ ሱብሓኒሁ ወተዓላ ክትልምኖ ይግባእ ። ስለዚ ንኣብነት ትብል ፡- ኣላህ-መ ኣርዘ-ቕኒ

ሐብሁ ወቲባዐሁ ወሸፈዓተሁ የውመልቅያማ ::

60) ንሩክነልያማኒ ክትሰዕም ይፍቀድ ድዩ?
መልሲ ፤- አብ ሩክነል የማኒ ምስ በጻሕካ
ብየማናይ ኢድካ አላሁ አክበር እናበልካ ክትደርዞ
ይፍቀድ እዩ ክትሰዕም ግን አይፍቀድን እዩ ::
ጽቕጥቕጥ ምስ ዝህልው ከይደረዝካን ከየመልከትካን
ብዘይ ተክቢራ ቀጥታ ዝክር ወይ ዱዓ እናገበርካ
ትሓልፋ ::

تمت بحمد الله

መቐድም.....	
ዳግመ እርማት ብሸኽ ኢብራሂም ሰራጅ.....	
ቦታ ናይ ሓጅ አብ እስልምና.....	1
ዑምራ አብ እስልምና.....	4
ብልጫታት ናይ ሓጅን ዑምራን (ፊደሊል).....	6
ቅድመ ኩነት ናይ ሓጅን ዑምራን ክማልኡ ዘለዎም ነጥብታት (ሸሩጥ)	11
ናይ ሓጅ መሰረታውያን አዕኑድ (አርካን አልሓጅ)	15
ግድነታዊ ተግባራት ናይ ሓጅ (ዋጂባት አልሓጅ).....	16
ናይ ዑምራ መሰረታውያን አዕኑድ (አርካን አልዑምራ).....	18
ግድነታውያን ተግባራት ዑምራ (ዋጂባት ዑምራ).....	18
ኒያ ናይ ሓጅ.....	20
ኢሕራም ዝግበርም ቦታታት (ሚቓት).....	22
ሙሕሪም ዝኸልከሎም ነጥብታት.....	24
ንወዲ ተባዕታይ ዝምልከት ክልኩላት ዝኾኑ ነጥብታት.....	26
ንጓለንስተይቲ ዝምልከት ክልኩላት ዝኾኑ ነጥብታት.....	27
ንሙሕሪም ካብ ዝፍቀድዎ ነገራት	28
ስነ ስርዓት ናይ ሓጅ : ዑምራ ከምኡውን መገሻ.....	29
ተግባራት ናይ ዑምራ.....	37
ቀዳማይ - ኢሕራም.....	37
ገለ ሰባት አብ ግዜ ኢሕራም ካብ ዘዘውትርዎም ጌጋታት.....	39
ካልኣይ : ጠዋፍ.....	40
ገለ አብ ጠዋፍ ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት.....	43

ላልሳይ : ሳዕይ.....	44
ገለ አብ ሳዕይ ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት.....	46
ራብዓይ : ጸጉሪ ምልጻይ ወይ ምሕጻር.....	48
ገለ አብ ምልጻይ ወይ ምሕጻር	
ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት	48
ተግባራት ናይ ሓጅ.....	49
ቀዳማይ - ኢሕራም.....	49
ካልኣይ : ሸምንተ ዘልሓጅ (የውመተርዊያ).....	51
አብ ሸምንተ ዘልሓጅ (የውመተርዊያ)	
ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት.....	53
ላልሳይ:ትሸዓተ ዘልሓጅ (የውመልዓረፋ).....	53
አብ ትሸዓተ ዘልሓጅ (የውመልዓረፋ)	
ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት.....	54
ራብዓይ : ሙዝደሊፋ.....	55
አብ ሙዝደሊፋ ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት.....	56
ሓመሻይ : ምድርባይ (ረማ).....	56
አብ ረማ ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት.....	57
ሻዱሻይ : ምሕራድ.....	58
አብ ምሕራድ ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት.....	59
ሻውዓይ : ምልጻይ ወይ ምሕጻር.....	60
ሻሙናይ : ጠዋፊ'ልኢፋዳ (ጠዋፊ'ዝያራ).....	60
ታሸዓይ : አብ ሙና ምሕጻር.....	61
ዓለራይ ጠዋፍ አልወደዕ (ናይ መፋኅዊ ጠዋፍ).....	63
ትርጉም ናይ ተልብያ.....	65
ቀዳማይ ተውሒድ አልፋቡቢያ	
(ተውሒድ-ላህ ቢአፍዓሊሂ).....	66
ካልኣይ ተውሒድ አልአቡሂያ	
(ተውሒድ-ላህ ቢአፍዓሊልዒባድ).....	68
ዒባዳ እንታይ ማለት እዩ ?.....	70
3) ተውሒድ አልአቡማእ ወሲፋት.....	73
ዱዓእ አልማእቡራት.....	75
ዚያራ ናብ መስጊድ ነቢይ.....	103

ገለ ብልጫታት ናይ መስጊድ ነቢይ	
ምኡውን ከተማ መዲናን ብሓፈሽኡ	104
አገባብ ዚያራ መስጊድ ነቢይ	106
አብ ዚያራ መስጊድ ነቢይ	
ካብ ዝዘውተሩ ጌጋታት.....	109
ሸርዓዊ ሕቶን መልስን (ፈታዋ).....	110
ትሕዝቶ	135
ምንጪ ናይዚኪታብ	138

مصدر الكتاب

- الحج والعمرة والزيارة..... لشيخ عبد العزيز عبد الله بن باز
- فتاوى مهيمة..... لشيخ عبد العزيز عبد الله بن باز
- العمرة والحج والزيارة..... لشيخ سعيد بن علي بن وهف القحطاني
- منهاج المسلم..... لشيخ أبي بكر الجزائري
- فقه العبادات..... لشيخ حسن أيوب